הלכות שבת פרק כ"ט - תמלול

סיכום השיעור

סיכום פון הלכות שבת פרק כ"ט – קידוש והבדלה

הלכה א – מצות עשה מן התורה לקדש יום השבת בדברים

דער רמב"ם'ס ווערטער: "מצות עשה מן התורה לקדש יום השבת בדברים, שנאמר זכור את יום השבת לקדשו... וצריך להזכירו בכניסתו וביציאתו, בכניסתו בקידוש היום וביציאתו בהבדלה."

פשט

עס איז דא א מצות עשה מן התורה צו מקדש זיין דעם שבת מיט ווערטער – ביים אריינקומען (קידוש) און ביים ארויסגיין (הבדלה).

חידושים און ביאורים

1) דריי טייטשן אין דעםווארט "זכור" – און דער רמב"ם'ס שיטה:

- **ערשטער טייטש (פשט):** "זכור" מיינט **געדענקן** – מאך זיכער צו היטן שבת. לויט דעם איז "זכור" און "שמור" די זעלבע זאך – נאר אן אזהרה אויף שמירת שבת, נישט קיין באזונדערע מצוה.
- **צווייטער טייטש:** "זכור" מיינט א **מצוה שבדעת** – אן ענין צו טראכטן פון שבת, א פנימיות'דיגע זכירה.
- **דריטער טייטש (דער רמב"ם'ס שיטה):** "זכור" מיינט **דערמאנען/מזכיר זיין** – נישט געדענקען אין קאפ, נאר **ארויסזאגן**, דעקלערירן. דער רמב"ם זאגט: **"זכירה זו זכירת שבת וקדוש"** (און אין ספר המצוות: **"זכירת קדוש וגדולה"**) – מ'זאל ארויסרעדן פון דער קדושה און גדולה פון שבת.

2) וואס מיינט "לקדשו" לויט דער רמב"ם:

לויט'ן פשט וואלט "לקדשו" געמיינט מ'זאל דעם שבת הייליגן דורך אונזערע מעשים. אבער לויט'ן רמב"ם מיינט "לקדשו" נישט אז מיר טוען א פעולה פון הייליגן, נאר **מ'רעדט פון זיין קדושה** – "זכירת קדוש". דער רמב"ם באטאנט אז "קדושה" מיינט **ספעציעל, מיוחד, מרומם**.

3) קידוש און הבדלה – איין איידיע:

דער רמב"ם לערנט אז קידוש (בכניסתו) און הבדלה (ביציאתו) זענען **געבויט אויף די זעלבע יסוד** – "להזכיר קדושתו בכניסתו וביציאתו". ביידע דערמאנען אז שבת איז אנדערש פון חול. מ'וואלט בעצם געקענט רופן קידוש אויך "הבדלה" און הבדלה אויך "קידוש".

4) הבדלה דאורייתא לויט'ן רמב"ם:

פון דעם וואס דער רמב"ם שטעלט קידוש און הבדלה צוזאמען אונטער איין מצוה דאורייתא, **זעט אויס כמעט קלאר אז הבדלה איז אויך דאורייתא**. דאס איז א מחלוקת – אנדערע פוסקים האלטן אז הבדלה איז מדרבנן.

5) וואס איז דאורייתא און וואס איז דרבנן אין קידוש:

דער **יין** איז זיכער מדרבנן, און דער **נוסח** איז לכאורה אויך מדרבנן – ווייל דער רמב"ם זאגט אז **די רבנן האבן מתקן געווען א נוסח קדושת היום**. דאס דאורייתא'דיגע איז בלויז דער עצם ענין פון מזכיר זיין שבת'ס קדושה בדברים.

6) צי איז "אשר קדשנו במצוותיו" א ברכת המצוות:

עס ווערט דיסקוטירט צי דער נוסח "אשר קדשנו במצוותיו ורצה בנו" איז א **ברכת המצוות** אויף די מצוה פון קידוש, אדער א **ברכת השבח**. איין צד זאגט: ס'איז נישט קיין ברכת המצוות, נאר א ברכת השבח. דער אנדערער צד זאגט: ווייל ס'איז דא א דין דאורייתא פון קידוש, האט מען אריינגעלייגט א לשון פון ברכת המצוות. דער פונקט בלייבט אפן.

נוסח קידוש לשבת

"ורצה בנו" און "שבת קדשו באהבה הנחלנו"

פשט: דער אנהייב פון קידוש נאך בורא פרי הגפן.

חידושים:

- **"ורצה בנו"** – מיינט דאס זעלבע ווי **"בחר בנו"**, דער אייבערשטער האט אונז אויסגעקליבן.
- **"שבת קדשו"** – דער שבת איז שוין קדוש ביי דעם אייבערשטער, ווייל **ער** האט אים מקדש געווען ("ויקדשהו"). נישט מיר מאכן שבת קדוש – **אנדערש ווי ימים טובים**, וואו ישראל זענען מקדש.
- **"באהבה הנחלנו"** – דער אייבערשטער האט אונז שבת געגעבן **מיט אהבה**, ווי א מתנה. דאס שטייט אנטקעגן דער שיטה פון מינים וואס זאגן אז מצוות זענען א שטראף.
- **"הנחלנו"** – א לשון פון **ירושה/נחלה.**

"זכר למעשה בראשית" און "זכר ליציאת מצרים"

פשט: שבת האט צוויי זכרונות — מעשה בראשית און יציאת מצרים.

חידושים:

- ביי **יציאת מצרים** שטייט בפירוש אין פסוק "וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים" (דברים ה׳), אבער ביי **מעשה בראשית** שטייט נישט בפירוש "לזכור מעשה בראשית."
- א חילוק צווישן די צוויי זכרונות: **זכר למעשה בראשית** איז מער "נאטירלעך" – עס דערמאנט זיך פון זיך אליין, ווייל שבת איז דער יום מנוחה. אבער **זכר ליציאת מצרים** דארף מען זיך אנשטרענגען צו דערמאנען ("וזכרת" – אקטיוו).
- **וואס איז די שייכות פון יציאת מצרים צו שבת?** צוויי תירוצים:

1. דורך דעם וואס דער עבד איז אויך שובת – דאס דערמאנט אונז פון מצרים.
2. דער אייבערשטער האט אונז ארויסגענומען פון מצרים, און שבת איז א צייט צו געבן שבח והודאה.

"תחילה למקראי קודש"

פשט: שבת איז דער ערשטער פון אלע מקראי קודש.

חידושים: דריי טעמים: (1) אין פרשת אמור שטייט שבת ערשט; (2) שבת איז תדיר; (3) שבת איז באקומען געווארן נאך פאר מתן תורה.

"כי בנו בחרת ואותנו קדשת מכל העמים"

פשט: דער סיום פון קידוש פאר דער חתימה.

חידושים:

- **א כלל אין מטבע ברכות:** יעדע לאנגע ברכה האט דריי חלקים – (1) "ברוך אתה ה'" (לשון נוכח); (2) לשון נסתר; (3) פאר דער חתימה קומט מען צוריק צו לשון נוכח מיט א "כי".
- **"באהבה וברצון"** – אין דער פריערדיגער נוסח האט דער רמב"ם נישט געהאט "באהבה וברצון", נאר "ורצנו". אבער אין דעם סיום שטייט יא "באהבה וברצון הנחלתנו."
- **קדושה אין ביידע ריכטונגען:** דער אייבערשטער מאכט אונז קדוש, און מיר מאכן שבת קדוש – "מקדש השבת" מיינט אז דורך אונזער שמירת שבת ווערט שבת מקודש.

צאל ווערטער אין קידוש – "כי בנו בחרת"

חידוש: דער **זוהר** זאגט אז קידוש האט 35 ווערטער. טייל נוסחאות לאזן אויס "כי בנו בחרת" צו מאכן 35. אבער מ'דארף נישט רעכענען "ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם", און אויב מ'רעכנט נאר פון דער נוסח פון רמב"ם, קומט עס אויס פונקט 35 ווערטער. דער שבלי הלקט ברענגט אויך "כי בנו בחרת", און עס מוז אזוי זיין ווייל יעדע לאנגע ברכה דארף האבן דעם "כי"-סיום.

נוסח הבדלה

דער רמב"ם: "ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם המבדיל בין קודש לחול, בין אור לחושך, בין ישראל לגוים, ובין יום השביעי לששת ימי המעשה. ברוך אתה ה' המבדיל בין קודש לחול."

פשט: הבדלה דערמאנט פארשידענע הבדלות וואס דער אייבערשטער האט באשאפן.

חידושים:

- **פארוואס דערמאנט מען מערערע הבדלות?** פארשידענע הסברים:

1. **אור וחושך** איז א הבדלה אין נאטור – ווען ס'איז אור איז נישט חושך. דאס ווייזט אז הבדלה איז א יסוד אין דער בריאה גופא ("ויבדל" אין פרשת בראשית).
2. **רש"י אין פרשת קרח** – דער אייבערשטער האט געמאכט אלע מיני הבדלות, מ'קען נישט זאגן "אלעס איז הייליג" אדער "אלעס איז חול".
3. עס איז א **כלליות'דיגע נושא פון הבדלה** – מ'רעכנט אויף מערערע הבדלות צו ווייזן דעם כלליות'דיגן יסוד.

- **דער ווערט פון הבדלה אליין:** הבדלה מיינט אז **שבת זאל דווקא זיין איין טאג, און חול זאל זיין זעקס טעג** – נישט אז מ'זאל וועלן אז שבת זאל בלייבן אויף אייביג. דאס איז א תשובה צו בעלי השקפות וואס זאגן מ'דארף האבן די זעלבע התלהבות פון שבת א גאנצע וואך.

- **גוים vs. עמים:** דער רמב"ם שרייבט "גוים" און אנדערע נוסחאות האבן "עמים" – ס'איז די זעלבע זאך (גוי = פאלק).

הלכה ו – עיקר הקידוש בלילה, הבדלה עד סוף יום רביעי

דער רמב"ם זאגט: עיקר הקידוש בלילה. אם לא קידש בלילה, בין בשוגג בין במזיד, מקדש והולך כל היום כולו. ואם לא הבדיל בלילה, מבדיל והולך עד סוף יום רביעי.

פשט: דער עיקר קידוש איז בלילה, אבער בדיעבד קען מען קידוש מאכן דעם גאנצן טאג שבת. הבדלה קען מען בדיעבד מאכן ביז סוף יום רביעי (מיטוואך).

חידושים:

1. **פארוואס נאר ביז מיטוואך?** נאך מיטוואך איז שוין רוב וואך אריינגעקומען, שבת איז שוין "distant history", און עס האט שוין נישט קיין שייכות צו הבדלה.
2. **ברכת האור – נאר מוצאי שבת בלבד:** אויב מ'איז מברך על האור, קען מען דאס נאר טון מוצאי שבת בלבד, נישט שפעטער. דער טעם: די ברכה אויף פייער האט נישט צו טון מיט הבדלה אליין, נאר ספעציפיש מיט מוצאי שבת (ווייל פייער איז באשאפן געווארן דעמאלטס).

הלכה ז – איסור אכילה ושתיה קודם קידוש והבדלה

דער רמב"ם זאגט: אסור לאדם לאכול ולשתות יין משקידש היום עד שיקדש. וכן משייצא היום אסור לו להתחיל לאכול ולשתות ולעשות מלאכה או לטעום כלום עד שיבדיל.

פשט: מ'טאר נישט עסן אדער טרינקען וויין פון ווען שבת הייבט אן ביז מ'מאכט קידוש. דאס זעלבע ביי מוצאי שבת – מ'טאר נישט אנהייבן עסן, טרינקען, אדער מלאכה טון ביז מ'מאכט הבדלה.

חידושים:

1. **"לאכול" vs. "להתחיל לאכול":** ביי קידוש שרייבט דער רמב"ם "לאכול", ביי הבדלה שרייבט ער "להתחיל לאכול". דער חילוק: ביי מוצאי שבת איז מען אפט שוין אינמיטן סעודה שלישית, דערפאר זאגט ער "להתחיל" – מ'זאל נישט **אנהייבן** א נייע אכילה.
2. **וויין דוקא ביי קידוש:** דער איסור ביי קידוש איז ספעציפיש אויף וויין, נישט אויף אלע משקאות.
3. **וואסער טרינקען – לשתות המים מותר:** דער רמב"ם מתיר וואסער צו טרינקען. דער שולחן ערוך מאכט א חילוק: פאר קידוש טאר מען נישט טרינקען אפילו וואסער, אבער פאר הבדלה יא.
4. **שוכח ואכל – נישט מעכב:** אויב מ'האט פארגעסן און געגעסן/געטרונקען פאר קידוש אדער הבדלה, איז עס נישט מעכב – מ'מאכט קידוש/הבדלה נאכדעם.

הלכה ח – קידוש והבדלה על היין, כדברי סופרים

דער רמב"ם זאגט: כדברי סופרים, לקדש על היין ולהבדיל על היין.

פשט: די חכמים האבן מתקן געווען אז קידוש און הבדלה זאל געמאכט ווערן אויף א כוס יין.

חידוש: יין איז א כבוד און חשיבות פאר די ברכה, עס מאכט די ברכה "שענער".

הלכה ח (המשך) – הבדלה בתפילה vs. על הכוס, מלאכה נאך הבדלה בתפילה

דער רמב"ם זאגט: אפילו הבדיל בתפילה צריך להבדיל על הכוס. ומאחר שיבדיל ויאמר "המבדיל בין קודש לחול" מותר לעשות מלאכה אפילו לא הבדיל על הכוס.

פשט: אפילו ווער עס האט הבדלה געזאגט אין שמונה עשרה דארף נאך מאכן הבדלה אויף א כוס. אבער לגבי מלאכה – איינמאל מ'האט הבדלה געזאגט (אין תפילה), מעג מען שוין טון מלאכה.

חידושים:

1. **פארוואס דערמאנט דער רמב"ם נישט "קידוש בתפילה"?** ביי הבדלה זאגט דער רמב"ם "אפילו הבדיל בתפילה", אבער ביי קידוש דערמאנט ער גארנישט פון קידוש בתפילה.

ערשטער תירוץ: ביי קידוש טראכט דער מענטש נישט אז דאס איז קידוש – ער מיינט דאס איז סתם דער נוסח התפילה פון ליל שבת. אבער הבדלה אין שמונה עשרה (אתה חוננתנו) איז ממש אן עקסטערע תוספת.

צווייטער תירוץ (שטארקער): אפשר איז טאקע נישט פאראן אזא זאך ווי "קידוש בתפילה" לויט דעם רמב"ם. די נוסח פון ליל שבת תפילה איז נישט א ספעציעלע תקנה פון קידוש.

2. **"ויאמר המבדיל בין קודש לחול" – וואס מיינט דער רמב"ם?** עס ווערט מסתבר אז דער רמב"ם רעדט פון הבדלה בתפילה (מיט שם ומלכות אין שמונה עשרה).
3. **וואס איז דער ענין פון איסור מלאכה פאר הבדלה?** דער איסור מלאכה פאר הבדלה איז נישט ווייל הבדלה איז "מתיר" מלאכה. דער איסור איז א תקנה כדי מ'זאל נישט פארגעסן הבדלה – דאס זעלבע ווי דער איסור צו עסן.
4. **"מלאכה" דא מיינט נישט ל"ט מלאכות:** דער באגריף "מלאכה" אין דעם קאנטעקסט מיינט ארבעט/ביזנעס – זאכן וואס קענען אוועקשלעפן דעם מענטש פון מאכן הבדלה.

5. **קשיא אויפ'ן רמב"ם:** דער רמב"ם זאגט אז נאך הבדלה בתפילה מעג מען טון מלאכה, אבער ער זאגט נישט אז מ'מעג אויך עסן. לכאורה, אויב דער טעם פון ביידע איסורים איז דער זעלבער – שמא ימשך – וואלט ער געדארפט זאגן אז מ'מעג אויך עסן. דאס בלייבט א קשיא.

הלכה כ"ט – סדר הקידוש: ברכת היין קודם ברכת הקידוש

דער רמב"ם זאגט: סדר שיקדש – מברך על היין תחילה (בורא פרי הגפן), ואחר כך יאמר ברכת הקידוש, ואין נוטלין לסעודה עד שיקדש.

פשט: מען מאכט ערשט בורא פרי הגפן, דערנאך ברכת הקידוש, און נטילת ידים פאר די סעודה קומט ערשט נאך קידוש.

חידוש: די נטילת ידים זאל זיין צווישן קידוש און סעודה, נישט אז מען זאל זיך וואשן פריער און דערנאך מאכן קידוש און ברויט.

הלכה כ"ט (המשך) – דיטאלן פון כיצד מקדש

דער רמב"ם זאגט: לוקח כוס שמחזיק רביעית, ומדיחו מבפנים ושוטפו מבחוץ, וממלא יין, ואוחזו בימינו, ומגביהו מן הקרקע או מן השלחן טפח או יותר, ולא יסייע בשמאל, ומברך על הגפן ואחר כך מקדש.

פשט: מען נעמט א כוס פון מינדסטנס רביעית, וואשט עס אויס אינעווייניג און פון דרויסן, פילט עס אן מיט וויין, האלט עס אין דער רעכטער האנט, הייבט עס אויף א טפח, און מאכט ברכת הגפן און דערנאך קידוש.

חידושים:

1. **"מדיחו" vs. "שוטפו"** – "מדיחו" (אינעווייניג אויסוואשן – ווייל דארט איז שמוץ פון פריערדיגע באנוצונג), און "שוטפו" (פון דרויסן איבערגיסן – פאר שיינקייט/כבוד).

2. **"וממלא יין" – כוס מלא** – דער רמב"ם'ס לשון "וממלא" משמע אז די כוס דארף זיין פול.

3. **"לא יסייע בשמאל" – צוויי טעמים:**

- (א) **חשיבות פון ימין** – מען האלט עס נאר מיט דער רעכטער האנט.
- (ב) **א שכל'דיגער טעם** – אויב מען האלט מיט צוויי הענט, זעט עס אויס ווי א טרחה.

הלכה כ"ט (המשך) – מנהג "ויכולו"

דער רמב"ם זאגט: מנהג פשוט בכל העולם לקרות בתחילה "ויכולו השמים", ואחר כך מברך על היין, ואחר כך מקדש, ושותה מלא לוגמיו, ומשקה כל בני החבורה, ואחר כך נוטל ידיו ומברך המוציא ואוכל.

פשט: דער סדר איז: ויכולו, בורא פרי הגפן, קידוש, טרינקען, געבן פאר אלעמען, נטילת ידים, המוציא, עסן.

חידושים:

1. **"מנהג פשוט" – נישט קיין דין מן הגמרא** – "ויכולו" פאר קידוש שטייט נישט אין דער גמרא אלס הלכה. דער רמב"ם באנוצט דעם לשון "מנהג פשוט בכל העולם" – אלע אידן פירן זיך אזוי, אבער עס איז נישט קיין פסק דין.

2. **טעם פאר "ויכולו"** – אין "ויכולו" שטייט "ויברך אלקים את יום השביעי ויקדש אותו" – דארט שטייט דאס ווארט "ויקדש", וואס ברענגט ארויס דעם ענין פון ברכת היום וקידוש היום.

הלכה ל' – קידוש במקום סעודה

דער רמב"ם זאגט: לא יקדש בבית זה ויאכל בבית אחר.

פשט: קידוש מוז זיין אין דעם זעלבן הויז וואו מען עסט – "קידוש במקום סעודה."

חידושים:

1. **ביז יעצט האט דער רמב"ם נישט דערמאנט דעם קשר צווישן קידוש און סעודה** – ערשט דא ווערט עס א נייע הלכה.

2. **"במקום סעודה" – נישט ווי פסח** – עס מיינט נישט אז מען מוז זיצן ביים זעלבן טיש מיט דער חבורה, נאר אז עס זאל זיין אין דעם זעלבן הויז/זאל.

3. **דער קשר צו יין** – דער דין פון "במקום סעודה" האט צוטון מיט דעם קידוש על היין – דער יין דארף האבן א שייכות מיט א סעודה.

4. **קידוש אין בית הכנסת – דער רמב"ם'ס תירוץ** – אורחים האבן געשלאפן און געגעסן אין בית הכנסת/בית המדרש – פאר זיי איז עס טאקע קידוש במקום סעודה. דער מנהג איז געבליבן אויך נאכדעם וואס עס זענען נישטא קיין אורחים.

[דיגרעסיע: חסידישע בתי מדרשים] – אין חסידישע בתי מדרשים ווייסט מען בכלל נישט פון דעם מנהג קידוש אין שול. אבער דווקא ביי חסידים איז דער בית המדרש דער מערסטער מקום פון "קידוש במקום סעודה" – ווייל מען מאכט דארט דעם רבי'ס טיש.

הלכה ל' (המשך) – קידוש על הפת

דער רמב"ם זאגט: הואיל ומתאווה לפת יותר מן היין, או שאין לו יין – נוטל ידיו תחילה, מברך המוציא, מקדש, ואחר כך בוצע.

פשט: אויב מען האט מער ליב ברויט ווי וויין, אדער מען האט נישט קיין וויין, מאכט מען קידוש אויף ברויט. דער סדר איז: נטילת ידים, המוציא, קידוש, צושניידן דאס ברויט.

חידושים:

1. **"בחביבותא תליא מילתא"** – דער מקור איז פון דער גמרא אין פסחים, וואו רב האט געמאכט קידוש אויף וואס ער האט מער ליב געהאט. דער כלל איז "בחביבותא תליא מילתא" – עס הענגט אין חביבות.

2. **מוסר השכל** – פון דעם לערנט מען אז א איד דארף ליב האבן די מצוות. מען קען נישט טון זאכן וואס מען האט נישט ליב.

[דיגרעסיע: דער זוהר און "בחביבותא תליא מילתא"] – דער זוהר באנוצט דעם לשון "בחביבותא תליא מילתא" פון רב'ס מאמר. אין אנפאנג זוהר שטייט "תא חזי, יסודא דקידושא" – און ער הייבט אן מיט רב'ס לשון.

הלכה ל' (המשך) – הבדלה נאר אויף כוס, נישט אויף פת

דער רמב"ם זאגט: אין מבדילין על הפת אלא על הכוס.

פשט: הבדלה קען מען נישט מאכן אויף ברויט – נאר אויף א כוס וויין (אדער אנדערע משקה).

חידושים:

1. **פת = סעודה, נישט הבדלה:** קידוש אויף פת פאסט ווייל קידוש איז אריינפיר צו דער סעודה – פת איז דער חשוב'סטע זאך פון דער סעודה. אבער הבדלה האט נישט מיט סעודה צו טון, דערפאר פאסט פת נישט פאר הבדלה.

2. **וויין פאסט אליין:** וויין קען מען טרינקען אליין אן א סעודה – מ'איז קובע על היין (ווי תוספות זאגט). פת אבער איז נאר חשוב אלס טייל פון א סעודה.

הלכה י' – מי שנתכוון לקדש על היין ושכח ונטל ידיו

דער רמב"ם'ס לשון: מי שנתכוון לקדש על היין בליל שבת ושכח ונטל ידיו קודם שיקדש — מקדש על הפת ואל יקדש על היין.

פשט: אויב איינער האט געפלאנט קידוש מאכן אויף ווין פרייטיק ביינאכט, אבער ער האט פארגעסן און זיך געוואשן נטילת ידים פאר קידוש, זאל ער יעצט מקדש זיין אויף פת און נישט אויף ווין.

חידושים און הסברות:

1. **דער סטראגל פון דעם מענטש:** דער מענטש האט באמת מער ליב פת, זיין תאווה שלעפט אים צו פת, און דערפאר האט ער זיך „בשכחה" געוואשן – „גלי דעתיה דלא ניחא ליה" אין ווין.

2. **קשיא אויף „גלי דעתיה":** וואס הייסט „גלי דעתיה" אויב ער האט פארגעסן? די קשיא בלייבט אפן.

3. **הפסק פראבלעם:** פארוואס קידוש אויף ווין נאך נטילת ידים זאל זיין א הפסק – קידוש איז דאך לצורך הסעודה! די קשיא בלייבט אומבאענטפערט.

4. **מגן אברהם'ס טעם:** דער מגן אברהם ברענגט פון רבי אמנים גאון א טעם פארוואס יין פסול'ט נטילת ידים.

[דיגרעסיע: נטילת ידים פאר/נאך קידוש] – אריגינעל איז נטילת ידים געווען ביים טיש. היינט וואס מ'דארף זיך שלעפן צו דער סינק, מעג מען זיך וואשן און דאס איז נישט קיין הפסק צום קידוש. די יעקעס פירן זיך לכתחילה צו וואשן פאר קידוש.

הלכה י"א – קידושא רבה (קידוש בייטאג)

דער רמב"ם'ס לשון: חוץ מזה יש מצוה מדברי סופרים לברך על היין ביום השבת קודם שיסעוד סעודה שניה, וזהו הנקרא קידושא רבה... ואינו אומר אלא בורא פרי הגפן בלבד.

פשט: אויסער דעם קידוש ביינאכט איז דא נאך א מצוה מדרבנן צו מאכן א ברכה אויף ווין פאר דער צווייטער סעודה (שבת אינדערפרי). דאס הייסט קידושא רבה. מ'זאגט נאר בורא פרי הגפן, נישט קיין לאנגע נוסח.

חידושים:

1. **פארוואס „קידושא רבה" (גרויסער קידוש)?** באמת איז ביינאכט דער עיקר קידוש – דאס מדאורייתא'דיגע. עס ווערט פארגעלייגט אז „קידושא רבה" איז א לשון סגי נהור – דער קלענערער קידוש ווערט גערופן מיט'ן גרעסערן נאמען. אן אנדערע מהלך: אפשר ווייל בייטאג איז נישטא קיין ברכת „אשר קדשנו במצותיו", איז די גאנצע סעודה גופא עפעס א קידוש – דערפאר „רבה".

2. **קידוש בייטאג אויף פת:** ווער עס האט נישט חשיבות אויף ווין קען מקדש זיין אויף פת. בייטאג איז דער „קידוש" ממש נאר דאס טרינקען ווין (אדער עסן פת) פאר דער סעודה – עס איז א צוגאב צו דער סעודה.

3. **„ואסור לאדם שיטעום כלום" – אויך בייטאג?** דער רמב"ם זאגט אז מ'טאר נישט עסן פאר קידוש – און דאס גייט אויך אויף בייטאג. זיין סברא: „יום כולו קודש" – דער גאנצער טאג איז הייליג.

4. **ראב"ד'ס שארפע קשיא:** דער ראב"ד אטאקירט דעם רמב"ם שארף: **„בחיי ראשי, אם סברא היא – לא שמעתי מעולם סברא פחותה מזו"** – דאס איז די ערגסטע סברא וואס ער האט אמאל געהערט. דער ראב"ד'ס טענה: קידושא רבה הייסט נישט אמת'ער קידוש – עס איז א „קדושה שאין בה ברכה", מ'האט שוין מקדש געווען דעם טאג נעכטן ביינאכט. אויב מ'וויל מקדש זיין אויף פת, איז המוציא דיין קידוש. וויאזוי איז מעגליך נישט צו עסן שבת אינדערפרי פאר קידוש? אויב איינער עסט פת – איז דאס גופא דער קידוש!

5. **חילוק צווישן ביינאכט און בייטאג לגבי פת:** ביינאכט קען מען מקדש זיין אן פת (נאר אויף ווין), ווייל ביינאכט האט מען א ברכת קידוש – „אשר קדשנו... מקדש השבת". אבער בייטאג, וואו עס איז נישטא קיין באזונדערע ברכת קידוש, איז דער „קידוש" נאר דאס טרינקען וויין אלס צוגאב פאר דער סעודה.

6. **פשט אין "קידושא רבה":** דער עצם צולייגן א כוס וויין צו דער סעודה – וואו עס פעלט נישט אויס – דאס איז וואס גיט דער סעודה א חשיבות און ווערט גערופן "קידושא רבה". אן דעם כוס וויין איז עס סתם א פרישטאג; מיט דעם כוס וויין איז מען מקדש דעם טאג.

7. **נפקא מינה למעשה – עסן פאר'ן ליינען:** לויט דער רמב"ם דארף מען בכלל נישט אנקומען צו די גאנצע חקירה ווען הייבט זיך אן דער חיוב קידוש אינדערפרי – ווייל דער רמב"ם זאגט פשוט: ווען דו עסט, זאל דאס זיין מיט קידוש.

8. **בראנפן אלס חומרא:** ביינאכט האט מען מקיל געווען מיט יין מגתו (גרעיפ דזשוס) ווייל מ'זאגט דאך "מקדש השבת". אבער צופרי, וואו דער כוס וויין אליין איז דער קידוש, האט מען געזאגט מ'זאל נעמען עפעס א גוטן – בראנפן – וואס מאכט שמחה און חשיבות פאר דער סעודה.

הלכה י"ד (ל') – קידוש מבעוד יום / הבדלה מבעוד יום

רמב"ם'ס ווערטער: "יש לו לאדם לקדש על הכוס ערב שבת מבעוד יום, אף על פי שלא נכנסה השבת, וכן מבדיל על הכוס מבעוד יום, אף על פי שעדיין הוא שבת. שמצות זכירה לאומרה בין בשעת כניסתו ויציאתו, בין קודם לשבת במעט."

פשט: מ'קען מאכן קידוש פרייטאג נאכמיטאג נאך פאר שבת, און מ'קען מאכן הבדלה שבת נאכמיטאג נאך פאר מוצאי שבת. דער רמב"ם'ס טעם: די מצוה פון "זכירה" איז מכבד צו זיין שבת בכניסתו וביציאתו, אדער "קודם לשבת במעט."

חידושים:

1. **דער רמב"ם זאגט נישט אז מ'דארף מקבל זיין שבת:** ער זאגט סתם מ'קען מאכן קידוש "אף על פי שלא נכנסה השבת" – אן קיין תנאי פון קבלת שבת.

2. **דער רמב"ם זאגט נישט קיין ספעציפישע צייט (פלג המנחה):** ער שטעלט נישט קיין תנאים – נישט פלג, נישט מנחה. ער זאגט נאר "במעט" – אביסל פאר שבת.

3. **וואס מיינט "במעט"?** דער רמב"ם מיינט נישט סתם אין דער וועלט אריין – עס מוז האבן א שייכות מיט שבת. ווען עס איז שוין א בחינה פון ערב שבת, ווען דער סדר החיים ווייזט שוין אויף שבת.

4. **פראקטישער פלאן – סעודת שבת פאר די קינדער פרייטאג נאכמיטאג:** לויט דעם רמב"ם קען מען מאכן קידוש און א סעודת שבת פרייטאג נאכמיטאג פאר די קינדער, און נאכדעם גיין אין שול דאווענען קבלת שבת.

5. **קשיא אויף דעם פלאן – מלאכה נאך קידוש:** אויב מ'טוט מלאכות צווישן קידוש און שבת, צו קלעבט דער קידוש מיט שבת? ביי הבדלה קען מען טון מלאכה פאר הבדלה (נאך "ברוך המבדיל"), און נאכדעם מאכן הבדלה אויף וויין – עס איז "נישט משובח" אבער מ'איז יוצא. אבער ביי קידוש איז עס אנדערש – דער קידוש דארף ארויסברענגען קדושת השבת, און אויב מ'טוט מלאכה נאכדעם, איז עס א סתירה.

6. **הרב בלומענקראנץ'ס דיוק:** ער איז מדייק אז אין רמב"ם שטייט "לא נכנסה השבת" (נישט סתם "שבת"), וואס ווייזט אז דער רמב"ם רעדט פון א מצב וואו שבת איז נאך נישט אריינגעקומען.

7. **אלע מענטשן וואס מאכן ערלי שבת מעריב צו פרי, איז אסאך מער מפוקפק ווי קידוש פריער** – תוספות זאגט א תירוץ פארוואס מען מעג דאווענען מעריב פרי, אבער ביי קידוש, לכל הפחות לויט דעם רמב"ם, איז פשוט אז מען קען מאכן נאך פריער.

הלכה כ"ט — מי שהיה אוכל בערב שבת וקידש עליו היום

רמב"ם'ס ווערטער: מי שהיה אוכל בערב שבת וקידש עליו היום והוא בתוך הסעודה — פורס מפה על השולחן ומקדש, ואח"כ גומר סעודתו.

פשט: אויב איינער האלט אינמיטן עסן פרייטאג און שבת קומט אריין, לייגט ער א מאפע אויפ'ן טיש, מאכט קידוש, און ענדיגט זיין סעודה. ער דארף נישט בענטשן און אנהייבן א נייע סעודה.

חידושים:

- דאס **פורס מפה** איז אן ענין פון חשיבות — אז דער חלק סעודה לכבוד שבת זאל אויסקוקן ווי עפעס נייעס.

- **בורא פרי הגפן:** אויב ער האט שוין געמאכט הגפן אין דער סעודה, דארף ער נישט נאכאמאל מאכן הגפן ביים קידוש.

- **ער דארף נישט בענטשן אינצווישן** — אנדערש ווי הבדלה.

הלכה כ"ט (המשך) — היה אוכל בשבת ויצא השבת — הבדלה

רמב"ם'ס ווערטער: היה אוכל בשבת ויצא השבת והוא בתוך סעודתו — גומר סעודתו, ונוטל ידיו מים אחרונים, ומברך ברכת המזון על הכוס, ואח"כ מבדיל על הכוס.

פשט: ביי מוצאי שבת, אויב ער האלט אינמיטן סעודה שלישית, קען ער נישט מאכן הבדלה אינמיטן סעודה ווי ביי קידוש. ער ענדיגט זיין סעודה, בענטשט, און דערנאך מאכט הבדלה אויף א באזונדערע כוס.

חידושים:

- **דער חילוק צווישן קידוש און הבדלה:** ביי קידוש (שבת קומט אריין) — מען מאכט קידוש אינמיטן סעודה און מען קען ממשיך זיין עסן. ביי הבדלה (שבת גייט ארויס) — מען קען נישט מאכן הבדלה אינמיטן סעודה; מען מוז ערשט ענדיגן, בענטשן, און דערנאך מאכן הבדלה.

[דיגרעסיע: חסידישע מנהג ביי סעודה שלישית] — דער מנהג פון רבי'ס וואס ציען אריין סעודה שלישית אין מוצאי שבת: זיי בענטשן אויף א כוס, דאווענען מעריב, און מאכן הבדלה אויף דער זעלבער כוס.

הלכה ל' — אויב ער האט געענדיגט עסן ווען שבת קומט אריין

רמב"ם'ס ווערטער: היה אוכל ופירסו עליו ערב שבת וגמר אכילתו מכניסת השבת — מברך ברכת המזון תחילה, ואח"כ מקדש על כוס שני, לפי שאין עושים שתי קדושות על כוס אחד.

פשט: אויב ער האט שוין געענדיגט עסן ווען שבת איז אריינגעקומען, בענטשט ער ערשט ברכת המזון אויף איין כוס, און דערנאך מאכט קידוש אויף א צווייטע כוס — ווייל מען טוט נישט צוויי קדושות אויף איין כוס.

חידושים:

1. **דער כלל "אין עושים שתי קדושות על כוס אחד"** — ברכת המזון אויף א כוס איז איין קדושה, קידוש איז א צווייטע קדושה, מען קען נישט ביידע אויף איין כוס.

2. **קשיא פון הבדלה:** דער רמב"ם פסק'נט אז הבדלה מיט ברכת המזון מאכט מען יא אויף דער זעלבער כוס. לויט די שיטות וואס האלטן הבדלה איז מדרבנן, וואלט דאס געמאכט סענס. אבער דער רמב"ם האלט אז הבדלה איז דאורייתא, סאו מוז מען געפינען אן אנדער חילוק.

3. **דער מגיד משנה'ס תירוץ:** דער חילוק צווישן הבדלה+ברכת המזון (וואס מען מאכט אויף איין כוס) און קידוש+ברכת המזון (וואס מען מאכט נישט אויף איין כוס) איז: ביי הבדלה+ברכת המזון זענען ביידע **"לאחרוב"** — ביידע זענען נאכברכות. הבדלה איז א נאכברכה אויף שבת, ברכת המזון איז א נאכברכה אויף דער סעודה. אבער ביי קידוש+ברכת המזון — ברכת המזון גייט אויף דער פארגאנגענער סעודה, קידוש גייט **על העתיד** אויף דער שבת וואס קומט.

4. **שטארקע קריטיק אויפ'ן מגיד משנה'ס תירוץ:** ברכת המזון האט בכלל נישט מיט שבת צו טון — ברכת המזון איז נישט קיין מצות שהזמן גרמא. ברכת המזון פון שבת און ברכת המזון פון א "גרינעם דינסטאג" איז די זעלבע מצוה. סאו ווי קען מען זאגן אז הבדלה+ברכת המזון זענען "איין נושא"?

5. **דער כלל פון "אין עושין מצוות חבילות חבילות":** דער כלל איז נישט קיין "כלל ברזל" — עס איז א סברא-באזירטער כלל. דער תנאי איז: נאר **"כשהם שני ענינים"** — ווען עס זענען צוויי באזונדערע ענינים.

6. **ראיה פון יום טוב שחל במוצאי שבת:** דארט מאכט מען קידוש און הבדלה אויף איין כוס, ווייל קידוש און הבדלה קומען פון דער זעלבער מצוה — **"לזכרהו בכניסתו וביציאתו"**.

הלכות וועלכע סארט וויין מען מעג נוצן פאר קידוש

דער רמב"ם'ס ווערטער: "אין מקדשין אלא על היין הראוי לנסך על גבי המזבח. לפיכך אם נתן בו דבש או סובין... פסולה."

פשט: מען דארף נוצן פאר קידוש נאר אזא וויין וואס וואלט געווען כשר צו מנסך זיין אויפן מזבח. דעריבער, אויב מען האט אריינגעלייגט דבש אדער סובין, איז עס פסול.

חידושים:

- דער כסף סופר ברענגט אז דאס איז א דין דאורייתא, געבויט אויפן פסוק.

- דער רמב"ם ברענגט אין פירוש המשניות אז "ארבעה דברים שנתנו על המזבח בכל שהן" — דעריבער העלפט נישט קיין ביטול ביי דבש אין וויין.

- דער רמב"ם זאגט **"וכן אנו מורים בכל המערב"** — "מערב" מיינט מאראקא, אלדזשיריע, די מערב'דיגע לענדער (מגרב אויף אראביש).

- **דעה ויש מי שמתיר:** דער רמב"ם ברענגט א צווייטע דעה וואס איז מתיר מקדש צו זיין אויף וויין מיט דבש. זייער סברא: "לא נאמר יין הראוי לגבי מזבח" מיינט נישט אז מען דארף אננעמען אלע חומרות פון מזבח (ווי ביטול בכל שהוא), נאר בלויז **"להוציא יין שריחו רע"** — עס זאל זיין א גוטע קוואליטי וויין. דבש קען דאך מאכן די וויין בעסער!

- דער רמב"ם ברענגט א ראיה פון **ירושלמי** אז מען קען מקדש זיין אויף **יין קונדיטון** (וויין מיט האניג/געווירצן).

[דיגרעסיע: היסטארישער הינטערגרונט וועגן וויין אין אייראפע] — אין ארץ ישראל און מערב ספרד זענען געוואקסן טרויבן בשפע. אין אייראפע איז געווען קאלט, מען האט זיך געמוטשעט מיט וויין, מען האט געמאכט וויין פון ראזשינקעס, און מען האט אריינגעמישט האניג. דעריבער איז די הלכה פון ראזשינקע-וויין געווען זייער נוגע למעשה אין אייראפע.

הלכה: יין שטעמו טעם חומץ

דער רמב"ם: "יין שטעמו טעם חומץ אע"פ שריחו ריח יין אין מקדשין עליו."

פשט: וויין וואס שמעקט ווי חומץ אבער דער ריח איז נאך ווי וויין — מען קען נישט מקדש זיין דערויף.

חידושים:

- **ריחו חומץ וטעמו טעם יין — מקדשין עליו:** פארקערט, אויב דער ריח איז ווי חומץ אבער דער טעם איז נאך ווי וויין, קען מען יא מקדש זיין. דאס ווייזט אז **ביי קידוש גייט מען נאכן טעם, נישט נאכן ריח.**

- דאס איז א חילוק צווישן מזבח און קידוש: ביי מזבח איז דער ריח וויכטיגער (ריח ניחוח), אבער ביי קידוש טרינקט מען עס, דעריבער איז דער טעם מכריע.

- **ריח חומץ איז נישט ריח רע:** חומץ (עסיג) איז א חשוב'ע זאך, מען נוצט עס פאר עסן. אבער וויין איז עס נישט.

הלכה: שמרים שנתן עליהם מים

דער רמב"ם: "וכן שמרים שנתן עליהם מים... במה דברים אמורים בשלא נתן על השמרים שלושה מים והוציא פחות מארבעה. אבל אם הוציא ארבעה הרי זה יין מזוג."

פשט: שמרים (זאץ פון ווין) וואס מען האט אריינגעגאסן וואסער – אויב מען האט אריינגעגאסן 3 חלקים וואסער און ס'איז ארויסגעקומען ווייניגער ווי 4, הייסט עס נישט ווין. אבער אויב ס'איז ארויסגעקומען 4, מיינט אז א פערטל איז ווין-לחלוחית, און דאס הייסט **יין מזוג** וואס מען קען מקדש זיין דערויף.

חידוש: יין מזוג מיינט 3 חלקים וואסער צו 1 חלק ווין – דאס איז דער שיעור פון מזיגה.

הלכה: פגימת הכוס

דער רמב"ם: "כלי שהיה מלא יין אפילו יש בו כמה רביעיות, אם שתה ממנו הרי זה פגמו ונפסל לקידוש, ואין מקדשין על השאר, והרי הוא כשיורי כוסות."

פשט: אפילו א גרויסע כלי מיט אסאך ווין – אויב איינער האט שוין געטרונקען דערפון, איז עס פגום און פסול פאר קידוש.

חידושים:

- פגימה פסל'ט אפילו א גרויסע כלי מיט כמה רביעיות – ס'איז נישט א ענין פון כמות נאר פון חשיבות.

- **תיקון פגימה:** דער שולחן ערוך זאגט אז מען קען אריינגיסן אביסל נייע ווין און דאס פיקסט דעם פגם.

הלכה: יין מזוג, יין צמוקים, יין תוסס

דער רמב"ם: "וכן יין מזוג ויין צמוקים מקדשין עליו, והוא שיש בצמוקים שעוד יש בהם לחלוחית, שאם ידרוך אותם יצא מהם דבשם."

פשט: מען קען מקדש זיין אויף יין מזוג (פארמישט מיט וואסער) און אויף ראזשינקע-ווין, אבער נאר אויב די ראזשינקעס האבן נאך אין זיך לחלוחית.

חידושים:

- דער רמב"ם רופט דעם זאפט פון צמוקים "דבש" – ווייל ס'איז א געדיכטער זאפט, א סיראפ-ארטיגע זאך.

- ביי צמוקים איז נישט נוגע דער שיעור פון "הוציא שלישו/רביעו" ווי ביי שמרים, ווייל דאס וואסער באקומט דעם טעם פון דער גאנצער ראזשינקע.

הלכה: יין חדש מגתו, סוחט אשכול של ענבים

דער רמב"ם זאגט: יין חדש מגתו – פרישע ווין גלייך פון דער גת, נאכ'ן קוועטשן איידער עס האט אנגעהויבן פערמענטירן (מאסט) – איז כשר פאר קידוש. אויך קען מען אויסקוועטשן אן אשכול של ענבים מיט דער האנט און מקדש זיין עליו בשעתו.

פשט: „בשעתו" מיינט גלייך דעמאלטס – ד.ה. ערב שבת, ווייל שבת אליין טאר מען נישט קוועטשן.

חידושים:

- **גרעיפ דזשוס vs. יין חדש:** עס ווערט שארף אונטערשיידן צווישן יין חדש מגתו (וואס איז נאך אלץ א שטאפל אין ווערן ווין, נאר נאך פריש) און גרעיפ דזשוס (וואס איז סתם א זיסע געטראנק, קיין ווין בכלל נישט). יין חדש מגתו איז כשר ווייל עס איז שוין א ווין – נאר נאך נישט אינגאנצן פערמענטירט. אבער גרעיפ דזשוס וואס מען קויפט אין סטאר איז בכלל נישט אין דער קאטעגאריע פון ווין.

- **יין חביב עליו – נישט גרעיפ דזשוס:** דער באגריף „יין חביב עליו" מיינט א מענטש וואס האט אזוי ליב פרישע ווין אז ער וויל נישט ווארטן ביז עס פערמענטירט – בימי בציר הענבים. דאס איז נישט דאס זעלבע ווי גרעיפ דזשוס פון א סטאר.

- **עצה פאר מענטשן וואס קענען נישט טרינקען ווין:** דער רמב"ם פסק'נט מפורש אז אויב איינער האט נישט ליב ווין, זאל ער מאכן קידוש אויף ברויט (פת), נישט אויף גרעיפ דזשוס.

הלכה: חמר מדינה פאר הבדלה (נישט פאר קידוש)

דער רמב"ם זאגט: מדינה שרוב יינה שכר – אין א מקום וואו דער הויפט-געטראנק איז שכר (נישט ווין), איז שכר נישט פסול פאר קידוש [אבער פאר הבדלה קען מען עס באנוצן לכתחילה].

פשט: קידוש דארף זיין אויף יין דווקא (אדער אויף פת אויב מען האט נישט ווין). הבדלה אבער קען מען מאכן אויף חמר מדינה.

חידושים:

- **פארוואס דער חילוק צווישן קידוש און הבדלה?** דער מגיד משנה ערקלערט: ביי קידוש, אויב מען האט נישט ווין, האט מען אן אלטערנאטיוו – פת (ברויט). אבער ביי הבדלה קען מען נישט מאכן אויף ברויט (ווייל הבדלה האט נישט מיט עסן צו טון), ממילא מוז מען האבן חמר מדינה אלס אלטערנאטיוו.

- **וואס קוואליפיצירט אלס חמר מדינה?** דער לשון „רוב יינה שכר" ווייזט אז חמר מדינה איז אין דער פאמיליע פון משקה המשכר – אן אלקאהאלישע געטראנק. עס ווערט שטארק באצווייפלט אויב מאדערנע זאכן ווי אראנדזש דזשוס אדער קאוק קוואליפיצירן.

[דיגרעסיע: מזיגה און שוואכע ווין] – אמאל איז ווין געווען געמישט מיט דריי פערטל וואסער (מזיגה), וואס מאכט עס בערך 4% אלקאהאל – שוואכער ווי היינטיגע ביר. דאס איז א פראקטישע עצה פאר מענטשן וואס האבן שוועריקייט מיט ווין – מען קען נעמען א לייטע ווין (5%).

הלכה: קידוש והבדלה יום טוב

דער רמב"ם זאגט: כשם שמקדשין בלילי שבת ומבדילין במוצאי שבת, כך מקדשין בלילי יום טוב ומבדילין במוצאי יום טוב, וכן מוצאי יום הכיפורים (הבדלה בלבד, נישט קידוש). שכולם שבתות ה' הם.

פשט: אלע ימים טובים (און יום כיפור) הייסן „שבתות ה'" – ממילא געלטן די דינים פון קידוש און הבדלה אויף פאר זיי.

חידושים:

- **„שבתות ה'" – מקור:** דער פסוק „מלבד שבתות ה'" (ויקרא כ״ג) ווערט געדרשנ'ט אז אלע ימים טובים הייסן שבתות. דער כוזרי איז מאריך אז אלע ימים טובים הייסן שבתות ה' ווייל עס איז דא א געטליכע זאך אין דער שביתה.

- **„שבת ה'" – וואס מיינט עס ביי יום טוב?** ביי שבת בראשית מיינט „שבת ה'" אז דער אייבערשטער האט גערוט. ביי יום טוב האט דער אייבערשטער נישט גערוט – עס איז א זכרון פון א נס. „שבת ה'" קען מיינען: מען רוט לשם ה', לכבוד ה' – ווי רש"י זאגט אין פרשת ויקהל „שבת לה' – לשם ה'."

- **קידוש יום טוב – דאורייתא?** לויט דעם רמב"ם, אויב „זכור את יום השבת לקדשו" כולל אלע שבתות ה' (אויך ימים טובים), קומט אויס אז קידוש יום טוב איז אויך דאורייתא פון דעם זעלבן פסוק.

נוסח קידוש יום טוב

קידוש יום טוב – דאורייתא אדער דרבנן?

דער רמב"ם זאגט אז "זכור את יום השבת לקדשו" מיינט יעדע שביתה, און דערפון לערנט מען אויך קידוש פון יום טוב. דער **מגן אברהם** האט אנגענומען אז קידוש יום טוב איז **מדרבנן**, אבער דער **מנחת חינוך** האלט אז ווייל דער רמב"ם שרייבט "כשם... כך" איז משמע אז קידוש יום טוב איז **בכלל דעם פסוק** "זכור את יום השבת" – אלזא דאורייתא.

הבדלה מוצאי יום טוב

דער רמב"ם זאגט **"ומבדילין במוצאי ימים טובים"** – סיי מוצאי יום טוב לחול/חול המועד, סיי מוצאי שבת ליום טוב.

חידוש בכלל ההבדלה: מ'מאכט הבדלה נאר ווען עס ווערט **מער וואכנדיג** (ווייניגער קדושה). ווען עס ווערט **מער הייליג** (למשל מוצאי יום טוב לשבת) מאכט מען **נישט** קיין הבדלה. דער יסוד: הבדלה איז "מבדיל בין קודש לחול" – מ'שיידט אויס דעם העכערן פון דעם נידריגערן.

נוסח קידוש יום טוב – פרטי הלשון

דער נוסח הייבט אן **"אשר בחר בנו"** – נישט "אשר קדשנו במצוותיו" ווי ביי שבת.

"ויגדלנו" – א דיון אויב דאס איז לשון עבר אדער עתיד. דער ו' הופכת מאכט עס לשון עבר (ווי "ויאמר" = ער האט געזאגט).

"מועדים לשמחה, חגים וזמנים לששון" – "מועדים לשמחה" גייט אויף דעם כלל פון יום טוב, און "זמנים" פארבינדט זיך מיט "זמן חירותנו/מתן תורתנו/שמחתנו" – יעדער יום טוב האט זיין ספעציעלע טיטל. סוכות איז "זמן שמחתנו" – א "דאפלטע שמחה" ווייל שמחה איז שוין דער כלל פון אלע ימים טובים.

"זכר ליציאת מצרים" אין קידוש יום טוב

חידוש: "זכר ליציאת מצרים" ביי יום טוב קידוש (נישט נאר פסח) האט צו טון מיט דעם יסוד פון **"בחר בנו מכל עם"**. יציאת מצרים איז ווען דער אויבערשטער האט דאס ערשטע מאל באוויזן אז ער וועלט אויס איין פאלק פון אלע אנדערע.

"מקדש השבת וישראל והזמנים" – ווען יום טוב חל בשבת

ווען יום טוב פאלט אויס אויף שבת, איז דער חותם **"מקדש השבת וישראל והזמנים"**.

- **איין מהלך** (ווי דער רמב"ם ברענגט פון דער תפילה): דער אויבערשטער איז מקדש שבת; ישראל זענען מקדש די זמנים. דערפאר קומט "ישראל" צווישן "שבת" און "זמנים".

- **אנדערער מהלך** (וואס ווערט פארגעשלאגן): "מקדש" גייט אויף **אלע דריי** – דער אויבערשטער איז מקדש שבת, ישראל, **און** זמנים. די גמרא'ס חילוק איז נאר צו מסביר זיין פארוואס דער **סדר** איז אזוי.

ראיה: אין דעם נוסח פון קידוש אליין שטייט "קידשנו... ותתן לנו מועדיך" – דער אויבערשטער איז מקדש ביידע, אידן **און** ימים טובים.

נוסח קידוש ראש השנה

ביי ראש השנה זאגט מען: **"את יום הזכרון הזה, זכרון תרועה, באהבה זכר ליציאת מצרים."** די ספעציעלע חתימה פאר ראש השנה איז **"ודברך אמת וקיים לעד"** – דערנאך חותם מען **"מלך על כל הארץ מקדש ישראל ויום הזכרון."**

חידוש בנוגע "זכרון תרועה" vs. "יום תרועה": אין אונזער סידור שטייט אז אויב ראש השנה פאלט אויף שבת זאגט מען "זכרון תרועה," און אויב אין וואכן זאגט מען "יום תרועה." אבער **דער רמב"ם זאגט תמיד "זכרון תרועה"** – אן חילוק צי ס'איז שבת אדער נישט.

ראש השנה שחל בשבת

ואם חל להיות בשבת – איז דער סדר: **מקדש שבת וישראל ויום הזכרון,** כדרך שהוא אומר בתפילה.

הלכות קידוש יום טוב

בלילי יום טוב מקדש על היין כשבת. ואם אין לו יין או שרצה – מקדש על הפת. די זעלבע הלכה ווי שבת. **וביום טוב צפרא מקדשין קידושא רבא כדרך שמקדשין בשבת.**

יקנה"ז – ליל יום טוב שחל במוצאי שבת

כיצד מברכין בלילי יום טוב שחל להיות באחד בשבת? דער סדר איז:

1. **בורא פרי הגפן** (יין)
2. **קידוש היום** (יום טוב)
3. **בורא מאורי האש** (נר)
4. **הבדלה** – "המבדיל בין קודש לקודש" (נישט "בין קודש לחול," ווייל ס'גייט פון קודש צו קודש)
5. **שהחיינו**

דאס איז דער סדר וואס די גמרא רופט **יקנה"ז.**

שהחיינו אויף יום טוב

כל לילי יום טוב ולילי יום הכיפורים מברכין שהחיינו. ובשביעי של פסח אין מברכין שהחיינו. דער טעם: אנדערש ווי שמיני עצרת וואס איז א **רגל בפני עצמו** מיט פארשידענע הלכות ווי א נייער יום טוב, איז שביעי של פסח **איין רגל** מיט ערשטע טעג פסח, און די שהחיינו פון אנפאנג פסח דעקט עס שוין.

סדר הבדלה במוצאי שבת

סדר הבדלה במוצאי שבת: מברך על היין, ואחר כך על הבשמים, ואחר כך על הנר. וכיצד מברך על הנר? בורא מאורי האש.

הלכות נר של הבדלה

שיעור אור

אין מברכין על הנר עד שיהנה לאורו, כדי שיהא אור גדול שיכיר בו בין מטבע מדינה זו למטבע מדינה אחרת.

חידוש/שאלה: צי דער שיעור "שיכיר בין מטבע למטבע" איז א שיעור אין דער **גרויסקייט פון דער ליכט** אדער א שיעור אין דער **הנאה פון דעם מענטש וואס מאכט די ברכה.** דער ראיה איז פון דער הלכה פון "הולך חוץ לכרך" וואס זעט פייער פון ווייטנס – ער קען מאכן א ברכה כאטש ער איז ווייט. דאס סאדזשעסט אז דער שיעור איז אין דער ליכט אליין.

נר של גוים

אין מברכין על נר של גוים, שסתמן עובדין לעבודה זרה.

חידוש: דער רמב"ם זאגט **"אין מברכין"** – מ'מאכט נישט א ברכה, אבער ער זאגט **נישט "אסור ליהנות."** ס'איז אפשר נישט א ממש'ער איסור הנאה פון עבודה זרה, נאר ס'פאסט נישט צו מאכן א ברכה דערויף.

נר של עבודה זרה און נר של מתים

אין מברכין לא על נר של עבודה זרה ולא על נר של מתים. ביי נר של מתים איז זיכער נישטא קיין איסור הנאה – ס'איז נאר נישט פאסיג פאר א ברכה וואס דריקט אויס פרייד אויף באשאפונג פון ליכטיגקייט.

ישראל שהדליק מגוי

ישראל שהדליק מגוי, או גוי מישראל – מברכין עליו. גוי מגוי – אין מברכין עליו.

הולך חוץ לכרך

הולך חוץ לכרך וראה אור – אם רוב אנשי הכרך גוים, אין מברכין. ואם רוב ישראל – מברך. מ'גייט נאך רוב.

אור של כבשן, תנור, כירה

אור של כבשן ושל תנור ושל כירה — לכתחילה לא יברכו עליו. א פייער וואס איז געמאכט פאר פראקטישע צוועקן (קאכן, ברענען) איז נישט לכתחילה גוט פאר בורא מאורי האש – ווייל ס'דארף זיין דווקא א **נר**, א ליכט וואס איז געמאכט צו באלייכטן.

גחלת (קויל)

אם שיכניס קיסם לתוכה וידלוק מאליו — מברכין עליה, ואם לאו — לא. אויב די קויל איז גענוג לעבעדיג אז א קליין שפענדל האלץ וועט זיך אנצינדן פון בלויז טאטשן – מאכט מען דערויף א ברכה.

אור של בית המדרש ובית הכנסת

אור של בית המדרש — אם יש שם אדם חשוב שמדליקין בשבילו, מברכין עליו. ושל בית הכנסת — אם יש שם חזן שדר שם, מברכין עליו. נאר ווען עמיצער איז דארט פאר וועמען מ'האט עס אנגעצונדן לאורה.

אבוקה — מצוה מן המובחר

והאבוקה להבדלה מצוה מן המובחר. אן אבוקה (מערערע פלאמען צוזאמגעשטעלט) איז דער בעסטער וועג צו מקיים זיין די ברכה אויף אור.

אין מחזירין על האור

אין מחזירין על האור כדרך שאין מחזרים על כל המצוות, אלא אם בא מברכין עליו. דאס ווייזט אז די ברכה אויף אור איז נישט אזא חיוב ווי אנדערע מצוות וואו מ'דארף נאכלויפן. דא איז עס בלויז „אם בא" – ווען עס קומט אונטער.

אור שהדליקו בשבת לחולה או לחיה

אור שהדליקו בשבת לחולה או לחיה — מברכין עליו במוצאי שבת. א לעכט וואס מ'האט אנגעצונדן שבת בהיתר (פאר א חולה אדער יולדת) – מאכט מען דערויף א ברכה מוצאי שבת.

אור שהוקדח מן העצים או מן האבנים

אור שהוקדח מן העצים או מן האבנים — מברכין עליו מוצאי שבת, שהיא היתה תחילת בריאתה בידי אדם.

חידושים: דער רמב"ם'ס טעם „תחילת בריאתה בידי אדם" מיינט אז אזוי האט אדם הראשון לכתחילה געמאכט פייער – דורך רייבן שטיינער/העלצער. דאס איז דער אורשפרונג פון פייער בידי אדם, און דערויף גייט די ברכה „בורא מאורי האש".

אבער מוצאי יום כיפור — מאכט מען נישט דערויף קיין ברכה, ווייל מוצאי יום כיפור איז דא א ספעציעלע דין: מ'מאכט נאר אויף „אור ששבת" – א פייער וואס איז שוין געווען אנגעצונדן דורך יום כיפור.

ביאור „נר ששבת" — וויכטיגער חידוש

חידושים: „ששבת" מיינט נישט אז דער נר האט „גערוט" (נישט געברענט), נאר פארקערט – ער איז געווען אנגעצונדן אבער האט נישט מחלל שבת/יום כיפור געווען. „שבת" מיינט: ער האט זיך נישט אנגעצונדן בחילול.

דערפאר: אפילו א נר וואס מ'האט אנגעצונדן ביום כיפור פאר א חולה אדער חיה (יולדת) – הייסט „נר ששבת", ווייל דאס אנצינדן איז געווען בהיתר (פיקוח נפש), נישט בחילול.

דער ברייטערער יסוד: אויב א איד דארף מחלל שבת זיין פאר א חולה, זאל ער נישט זאגן „איך האב נישט שובת געווען." ער איז יא שובת געווען! ווייל „שביתה" מיינט טון וואס די תורה זאגט – רוען פון עבירות. ווער עס טוט מלאכה בהיתר (פאר פיקוח נפש) האט נישט געטון קיין עבירה, און איז שובת געווען.

נוסח הבדלה פון יום טוב שחל להיות במוצאי שבת

דער רמב"ם זאגט: מ'זאגט „המבדיל בין קודש לחול, בין אור לחושך, בין ישראל לעמים, בין יום השביעי לששת ימי המעשה" — כדרך שאומר במוצאי שבת, שסדר הבדלות הן.

פשט: אפילו ווען יום טוב איז מוצאי שבת, זאגט מען „בין יום השביעי לששת ימי המעשה" – נישט „בין שבת ליום טוב."

חידושים: דער רמב"ם'ס טעם: די נוסח פון הבדלה איז נישט אויף דעם וואס פאסירט יעצט, נאר עס איז א „סדר הבדלות" – מ'רעכנט אויס הבדלות וואס דער אייבערשטער האט געמאכט אין בריאה. **נאר** ווען יום טוב איז מוצאי שבת, דעמאלטס מאכט מען יא א ספעציעלע הבדלה „בין קדושת שבת לקדושת יום טוב."

אין בשמים ונר ביום טוב

ואין צריכין לברך לא על הבשמים ולא על הנר. ביי הבדלה פון יום טוב מאכט מען נישט קיין ברכה אויף בשמים און נר – ווייל דער טעם פאר בשמים (נשמה יתירה/נפש דואבת) איז שייך נאר צו שבת.

הלכה בנוגע בשמים מוצאי שבת — דער טעם

דברי הרמב"ם: "ולמה מברכין על הבשמים מוצאי שבת – מפני שהנפש דואבת ליציאת השבת, ומיישבין אותה ומשמחין אותה בריח טוב."

פשט: דער טעם פאר בשמים מוצאי שבת איז ווייל די נפש איז אין צער (לשון "דאבון") ווען שבת גייט אוועק, און מען מיישב און משמח איר מיט א גוטן ריח.

חידושים:

1. **רמב"ם vs. רש"י אויפ'ן מושג "נשמה יתירה":** רש"י אין גמרא טייטשט דעם ענין פון בשמים מוצאי שבת אז עס איז צוליב דער **נשמה יתירה** וואס גייט אוועק – מען דארף מתקן זיין דעם חסרון. דער רמב"ם אבער טייטשט **אנדערש** – ער רעדט נישט פון א נשמה יתירה, נאר פון **"הנפש דואבת"** – די נפש אליין איז אין צער ווייל די דערהויבענע שבת גייט אוועק. דאס איז א פסיכאלאגישער/רוחני'דיגער צער, נישט א מעטאפיזישער חסרון פון א נשמה יתירה.

2. **פארוואס מוצאי יום טוב נישט — דער מגיד משנה'ס הסבר:** דער מגיד משנה איז מסביר דעם חילוק צווישן שבת און יום טוב: שבת איז א **שטארקע שביתה גמורה** – מען רוט גאר, מען טוט גארנישט. דעריבער ווען שבת גייט אוועק, פילט מען זיך שלעכט. אבער יום טוב – מ'האט דאך געמאכט **אוכל נפש**, מ'האט געקאכט, מ'האט געטון מלאכות – עס איז נישט געווען אזא שטארקע מנוחה. דעריבער פילט מען זיך מוצאי יום טוב **נישט אזוי שלעכט**, און מען דארף נישט קיין בשמים צו מיישב די נפש.

3. **א הערה בדרך צחות:** לויט דעם רמב"ם'ס טעם – אז בשמים זאלן **באמת משמח זיין** און מיישב די נפש – דארף מען האבן **עכטע גוטע בשמים**, נישט סתם א שוואכע שמעק פון א גראזל. עס דארף זיין עפעס וואס איז ממש משמח.

דערמיט ווערט אפגעשלאסן הלכות קידוש פון פרק כ"ט פון הלכות שבת, אינאיינעם מיט די הלכות הנוגעות צו יום טוב.

תמלול מלא

הלכות שבת פרק כ"ט — מצות קידוש והבדלה

מבוא: חמש מצוות דשבת

Speaker 1: אונז לערנען הלכות שבת, די 29'סטע פרק, איינס פאר די לעצטע פרק. אונז גייען דארט לערנען וועגן די מצוה פון קידוש והבדלה.

זייער גוט. ווי אזוי הייסט די מצוה?

Speaker 2: מצות זכור את יום השבת.

Speaker 1: געוואלדיג. אין די אנפאנג רמב"ם האט ער געזאגט אז אין שבת איז דא וויפיל מצוות? האט ער געזאגט חמשה מצוות, און די לעצטע פון זיי איז געווען קידוש. חמש מצוות. די שובת זיין, דאס איז אין די ל"ט מלאכות, און מ'האט געהאט נישט דן זיין, נישט מענה זיין. די לעצטע איז געווען נישט ארויסגיין חוץ לגבול. די לעצטע צוויי סימנים איז געווען וועגן תחום שבת. און די לעצטע, די פיפטע מצוה פון שבת, איז א מצות עשה לקדש בדברים, צו מאכן קידוש.

זייער גוט. יא, און פאר מיר גייען אריין צו די שיעור, לאמיר מכבד זיין און דערמאנען "לקדש בדברים" די אלע וואס העלפן ארויס אונזער שיעור, ובראש ובראשונה אונזער ידיד, דער ספאנסער פון די שיעור, הרבני הנגיד ר' יואל אלי' וועצבערגער, זאל די זכות התורה אויף זיי אלע מגין זיין.

הלכה א: מצות עשה מן התורה לקדש יום השבת בדברים

Speaker 1: יא, זאגט דער רמב"ם, **"מצות עשה מן התורה לקדש יום השבת בדברים"**, אז מ'זאל מקדש זיין יום השבת בדברים.

וואס הייסט דאס ווארט "מקדש זיין"? דו ביסט דאך נאר וואס עוסק אין די סוגיא פון קדושה.

Speaker 2: מקדש זיין מיינט מקדיש זיין, מיינט מייחד זיין. דערמאנען די קדושה פון שבת בדברים.

Speaker 1: ניין, אבער ער זאגט דאך "לקדש", דאס מיינט אז די קדושה מיינט מ'איז מייחד דעם טאג וואס מ'איז מייחד זיין א סעודת שבת. אבער איך ווייס נישט, אפשר וואלט ער געזאגט אז די זכירה בדברים... לאמיר זאגן די פסוק נאכדעם וועלן מיר זען.

"שנאמר, שטייט אין פסוק, 'זכור את יום השבת לקדשו'." כלומר, מ'וואלט געקענט מיינען אז "זכור את יום השבת" איז נאך אן אזהרה אויף אלע אנדערע מצוות, אויף שביתת השבת. אבער די חז"ל לערנען עס נישט אזוי אראפ, נאר זיי זאגן "זכור את יום השבת לקדשו" מיינט א געוויסע אנדערע זאך. **זכריה, זכירה לשבח וקידוש**, וואס איז דאס מזכיר זיין? נישט געדענקען. מזכיר זיין איז ארויפברענגען אויף די זכרון דורך זאגן זאכן, דורך זכירות, דורך מזכיר זיין באופן שבח וקידוש.

דיסקוסיע: דריי טייטשן אין "זכירה"

Speaker 1: לאמיר זאגן אזוי, ס'איז דא צוויי טייטשן אין דאס ווארט זכירה, אמת? איין טייטש איז טייטש געדענקען, דאס וואלט געווען דער פשוט'ער פשט, געדענק צו היטן שבת. אבער ס'מיינט נישט געדענקען אין די קאפ, רייט? ס'מיינט ס'איז א חלק פון די אזהרה אויף שמירת שבת. מאך זיכער צו היטן שבת, די זעלבע זאך, ביידע מיינט נישט צו טון אן איסור, יא? לאו דוקא נישט צו טון די איסור, די ווארט איז, וואטעווער שבת איז, איז טון. דאס מיינט נישט אז ס'איז דא יעצט א מצוה שבדעת אויף שבת חוץ פון די פעולות און די שביתה פון שבת. דאס וואלט געווען פשוט פשט, אזוי ווי דו זאגסט, זכור ושמור, על פי פשט זאגן די מפרשים מיינט די זעלבע זאך, ס'מיינט מאך דיר שבת.

די חכמה, מיר לערנען אנדערש, מיר לערנען אז זכירה איז יא אן עקסטערע מצוה. יעצט, אפילו אין די עקסטערע מצוה וואלסטו געקענט לערנען צוויי וועגן. וואלסט געקענט לערנען אז ס'איז דא אן ענין צו געדענקען, ס'איז דא א פנימיות, ס'איז דא אן ענין צו טראכטן פון שבת. דאס וואלט געווען איין טייטש. נאכדעם קומט אריין, דאס וואלט געווען געדענקען, לאמיר זאגן, ס'איז דא אן ענין צו זיך שטעלן און געדענקען, איך ווייס נישט, מיטוואך געדענקען אז ס'איז דא א זאך ווי שבת, לאמיר זאגן. דאס וואלט געווען איין טייטש, און נישט דאס איז די טייטש וואס דער רמב"ן פארשטייט.

די טייטש, א דריטע טייטש דא, איז אז מ'קען זאגן זכירה טייטש דערמאנען. דערמאנען מיינט איך נישט דערמאנען שלא לשכוח, רייט? דערמאנען מיינט איך אזוי ווי זאגן, רייט? וויאזוי זאגט מען עס אויף אידיש? מזכיר זיין, דערמאנען, מענשאנען, איך ווייס נישט, ארויסזאגן. יא, איך געדענק אז זיי האבן געהאט א בעסערע ווארט אמאל פאר דעם. דעקלערן, אנאונסן, דעקלערינג, יא, מאכן א מצב, ניין, זאגן. בקיצור, זאגן.

Speaker 2: סאו, וואס זאל איך זאגן מתוך כך זכריה?

Speaker 1: ווארט, ווארט, ווארט, דאס מיינט געדענקען.

Speaker 2: ניין, אבער די מזכיר זיין איז אן אופן וויאזוי מ'זאל געדענקען, ניין? ס'איז קאנעקטעד.

Speaker 1: ניין, ניין, ניין, ניין, ניין. ס'איז נישט קיין וועג. נישט קיין וועג צו געדענקען אז ס'איז שבת. ס'איז אן ענין צו דערמאנען דעם ענין פון שבת.

יעצט, וואס טייטש "לקדשו"? ווייטער, לויט די צווייטע דריי פשטים איז דא א חילוק. אויב "זכור את יום השבת לקדשו" מיינט געדענק צו הייליגן שבת מיט דעם וואס דו טוסט נישט קיין מלאכות, דו פירסט זיך בקדושה וכדומה, דאס וואלט געווען דער ערשטער טייטש. אבער די צווייטע טייטש, אז דאס מיינט נאר דערמאנען, רעדן וועגן שבת.

סאו וויאזוי איז מען "לקדש" מיט דעם דעם שבת? טייטשט דער רמב"ם, **"זכירה זו זכירת שבח וקדוש"**. אין אנדערע ווערטער, דו רעדסט פון די הייליגקייט דערפון. אזוי ווי ער זאגט אויך דא, און ער ברענגט די לשון פון ספר המצוות, **"זכירה זו זכירת קדוש וגדולה"**. דאס הייסט, רעד פון די קדושת שבת.

סאו, ס'איז נישט... דו וואלסט געקענט טייטשן "לקדשו" מיינט אים צו הייליגן, לויט'ן רמב"ם, נישט מיט מאכן קידוש הייליגט מען דעם שבת. ס'איז נישט קיין פעולה. "לקדשו" מיינט, דער רמב"ם טייטשט, זכירת קדוש. "זכור את יום השבת לקדשו", לויט די דרש, לויט די קבלת חכמים טייטש, "זכור", זכירה זו זכירת שבח וקדוש. און טאקע זעסטו אז שבח וקדוש ביי די רמב"ם מיינט די זעלבע זאך, אזוויי איך טענה אסאך מאל, אז קדושה מיינט ספעשעל, מיוחד, מרומם. סאו דאס איז די טייטש.

דו קענסט זאגן אז ס'איז דא אן ענין. קיינער וואלט נישט אפגעפרעגט איינער וואס האט א כוונה אין קידוש אז מיט דעם טאקע הייליגט מען עס, מיט דעם וואס מ'רעדט וועגן פועל'ט מען עס, וכדומה. באט, עט ליעסט דער רמב"ם'ס הגדרה פון די לימוד און פון די מצוה איז אזוי. סאו דאס הייסט, ס'איז דא א מצוה צו רעדן דערפון. סאו לויט דעם שטימט אז די לשון "אשר קדשנו במצוותיו" און ביי די ענד "מקדש השבת" איז נישט סתם דאס איז די לשון וואס די חכמים האבן געמאכט, נאר דאס איז ממש פעלט אויס, ווייל דו רעדסט פון זכירת קדוש.

קידוש בכניסתו והבדלה ביציאתו

Speaker 1: **"וצריך להזכירו"** – ווען איז די זאך, ווען איז מען זוכר שבת לקדשו? **"וצריך להזכירו בכניסתו וביציאתו"**. די מצוה איז מ'זאל מזכיר זיין ווען ער קומט אריין און ווען ער גייט ארויס. **בכניסתו בקידוש היום**. סאו זיי האבן צוויי נעמען. דאס וואס מ'זאגט בכניסתו איז בקידוש היום, ווען דער טאג הייבט זיך אן, ווען דער טאג ווערט נתקדש. **וביציאתו** ווערט אנגערופן **בהבדלה**, ביים מבדיל זיין צווישן דעם טאג וואס איז יעצט געווען און די חול.

אבער דער רמב"ם לערנט, און אזוי רעדן די מפרשים, אז ס'איז די זעלבע אידיע. בעצם וואלט מען געקענט רופן די קידוש אויך הבדלה. איך מיין, דא זאגט מען די לשון הבדלה, דא זאגט מען די לשון קידוש, אבער די ווארט איז צו דערמאנען אז שבת איז אנדערש פון א גאנצע וואך. שבת איז קדוש, און די וואך איז חול. זאל מען ביי קידוש זיין מבדיל דעם שבת פון די אנדערע טעג, ביים אריינקומען און ביים ארויסגיין. ביים אריינקומען איז מען מפריש פון פרייטאג, מען איז מקדש פון פרייטאג, און ביים ארויסגיין איז מען מפריש און מבדיל פון זונטאג.

יא, הייסט איך זאג, מען וואלט געקענט זאגן ביי קידוש "אשר הבדיל את השבת פון א פרייטאג". מ'זאגט נישט אזוי. ס'איז נאך אלץ, ווען ס'קומט רעדט מען פון קידוש, און ווען ס'גייט רעדט מען פון הבדלה. ווייל לויט'ן רמב"ם זענען ביידע געבויט אויף די זעלבע אידיע פון "להזכיר קדושתו בכניסתו וביציאתו".

אויב אזוי, זעט דא אויס אז הבדלה איז אויך א דאורייתא. יא, אזוי איז כמעט קלאר אין רמב"ם. אנדערע פוסקים זענען שטארק מחולק, ווייל ס'איז דא אין די גמרא א משמעות אז הבדלה איז מדרבנן. אקעי, מ'גייט באלד זען.

וואס איז דאורייתא און וואס איז דרבנן אין קידוש

Speaker 1: לאמיר אבער זאגן קלאר, אויב מ'רעדט אז ס'איז דא א מצוה דאורייתא, דארף מען וויסן וועלכע חלק שפירט דאורייתא. הייסט, מ'גייט שוין זען אין די נעקסטע הלכה אז די יין איז זיכער מדרבנן. און איך טראכט אז נאך מער, אפילו אין די נעקסטע הלכה, די נוסח לכאורה איז מדרבנן, רייט? ווייל דער רמב"ם זאגט אז די רבנן האבן מתקן געווען א נוסח קדושת היום.

גייט דער רמב"ם מיר זאגן, דאס איז די נוסח קדושת היום, ווי אזוי מ'זאגט קידוש ווען די שבת קומט אריין. זאגט מען **"ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו ורצה בנו"**. "אשר קדשנו במצותיו" – מ'הייבט אן מיט אזוי ווי ברכת המצוות. ברכת המצוות אויף די מצוה פון קידוש. אינטערעסאנט, ווייל די קידוש אליין איז א מצוה. מ'זאגט נישט קיין ברכת המצוות אויף די שמירת שבת.

Speaker 2: ס'איז נישט קיין ברכת המצוות. ס'איז א ברכת השבח.

Speaker 1: יא, אבער ס'האט יא די נוסח פון "אשר קדשנו במצוותיו".

Speaker 2: יא, אבער יענע נוסח איז סתם א שיינע נוסח. מ'מעג עס זאגן ביי קידוש אויך.

Speaker 1: ניין, אפשר האט מען אויך שוין אריינגעלייגט אז מ'זאל מיט דעם יוצא זיין די ענין פון ברכת המצוות אויף שבת. ס'איז נישט קיין ברכת המצוות אויף שבת?

Speaker 2: ווייל ס'איז דא א דין דאורייתא פון קידוש, און ס'איז דא אויך א דין פון אלע מצוות האבן א ברכה.

Speaker 1: האט מען אריינגעלייגט אז אין דעם זאל זיין א לשון, א לשון א ברכת המצוות.

Speaker 2: איך ווייס נישט. אקעי.

ביאור הנוסח: "אשר קדשנו במצוותיו ורצה בנו"

Speaker 1: "אשר קדשנו במצוותיו ורצה בנו" - דער אייבערשטער איז רצה בנו, זיין רצון איז מיט אונז.

Speaker 2: "ורצה בנו" מיינט די זעלבע זאך ווי "בחר בנו".

Speaker 1: יא, יא.

Speaker 2: ער האט אונז בוחן געווען. דאס איז די טייטש.

Speaker 1: **"ושבת קדשו באהבה הנחלנו"**. "שבת קדשו", דער טאג שבת וואס איז קדוש, וואס איז שוין קדוש ביי די אייבערשטער.

Speaker 2: זיין שבת.

Speaker 1: ווייל ער האט עס מקדש געווען.

Speaker 2: "כי בו שבת".

Speaker 1: "ויקדשהו", שטייט. "שבת קדשו", דער אייבערשטער האט מקדש געווען די שבת. ס'איז נישט נאר... נישט אונז מאכן די שבת קדוש, נאר דער אייבערשטער.

Speaker 2: אה, אנדערש ווי ימים טובים.

Speaker 1: "ושבת קדשו באהבה הנחלנו", ער האט אונז געגעבן מיט אן אהבה. אזוי שטייט דארטן אז דער אייבערשטער האט געגעבן מתן תורה, דער אייבערשטער האט עס געגעבן ווי אן אהבה פאר אידן, ווי א מתנה פאר אידן.

Speaker 2: יא, אלע מצוות האט דער אייבערשטער געגעבן באהבה, דאנט ווארי.

Speaker 1: דאס הייסט, אזויווי, יא, דער רמב"ם האט געזאגט אין אנהייב אז ס'איז דא מינים וואס זאגן אז די מצוות זענען אן עונש. יענער זאגט אז דער אייבערשטער האט געגעבן מצוות בכעס. אבער די אידן שבת, "ונח בו חייב", איז דער אייבערשטער האט געגעבן שבת באהבה.

ס'איז אינטערעסאנט די לשון "הנחלנו", כאילו ס'איז דא ביי אנדערע מצוות וואס ס'האט אזא לשון. ער האט אונז אזויווי מוריש געווען, ער האט אונז געגעבן פאר א ירושה, ער האט אונז געגעבן פאר א מתנה. מ'זאגט "הנחלתנו עמך תורה ומצוות", אזא לשון איז דא. ס'איז זייער ענליך צו אזויווי "חיי עולם נטע בתוכנו", "נתן לנו".

Speaker 2: "זכרון למעשה בראשית". נחלתנו האט צו טון מיט דעם אז די אבות, אקעי, נישט אפילו אז ס'איז נאר בירושה, ס'איז עפעס וואס איז א נחלה.

Speaker 1: אקעי, ווייטער, **"זכרון למעשה בראשית"**. שבת איז א זכרון למעשה בראשית. אזוי שטייט אין די תורה אז די זיבן טעג, ששת ימים האט דער אייבערשטער געטון די מלאכה, און שבת האט ער גערוט. מ'זאל געדענקען די יום מנוחה פון ענדיגן די מעשה בראשית. ס'שטייט נישט דער לשון.

נוסח קידוש והבדלה – ביאור הרמב"ם

זכר למעשה בראשית וזכר ליציאת מצרים

Speaker 1:

ס'שטייט אסאך מאל "כי ששת ימים", און "ושמרו", און "להדליק נר", און נאכאמאל "זכר".

יא, ס'שטייט נישט. ביי יציאת מצרים שטייט "זכר", אבער ביי מעשה בראשית, איך געדענק נישט אז ס'זאל שטיין "לזכור מעשה בראשית". אבער אזוי פארשטייט די סידור אז ס'איז א זכרון למעשה בראשית.

אקעי.

תחילה למקראי קודש

"תחילה למקראי קודש". שבת איז די ערשטע פון אלע ימים טובים, די ערשטע מקרא קודש וואס מ'קומט זיך צוזאם פאר אן ענין שבקדושה, וואס מ'רופט צוזאם די אידן לקודש. ס'איז פאר אלע אנדערע ימים טובים, שבת איז עלטער ווי די אנדערע ימים טובים.

איך מיין אז די עברי טייטש איז אז אין פרשת אמור שטייט "אלה מועדי ה' מקראי קודש", און די ערשטע זאך שטייט שבת. ס'איז די ערשטע אין די תורה, ס'איז די ערשטע וואס איז אויך תדיר, און ס'איז אויך די ערשטע וואס מ'האט באקומען פאר מתן תורה.

זכר ליציאת מצרים – די שייכות צו שבת

"זכר ליציאת מצרים". ס'איז ביידעס, ס'איז א זכרון למעשה בראשית און ס'איז א זכר ליציאת מצרים. דארט שטייט יא, "למען תזכור".

זכור איז דא א חילוק צווישן זכור און זכור? איך ווייס נישט. זכור איז געשעט פון זיך אליין, און זכור דארף מען דערמאנען. איך ווייס נישט, מ'דארף וויסן.

אבער דא שטייט יא, שטייט "וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים" אין די צווייטע לוחות. שטייט בפירוש "על כן צוך", שטייט די לשון "וזכרת". ס'הייסט, אפשר פון דעם קען מען לערנען, אויב אין איין לוח שטייט "כי ששת ימים", און אין די צווייטע שטייט "וזכרת", שטייט דארט אויך אז ס'איז א זכור. נאר ס'שטייט נישט בפירוש.

און אזוי ווי מיר האבן געלערנט, יעדע ברכה גייט דאך אזוי, מ'הייבט זיך אן... ס'קען זיין אז די זכור פון מעשה בראשית איז מער "נעטשורעל", אז

כאילו ס'דערמאנט פון זיך אליין, ווייל שבת איז די יום מנוחה. זכר ליציאת מצרים איז עפעס וואס מ'דארף דערמאנען, יא? "וזכרת", מ'דארף זיך אנשטרענגען אין דערמאנען, ווייל ס'ליגט נישט אין די ווארט אדער אין די עצם מנוחה, דורכדעם וואס דער עבד איז שובת וכדומה.

ס'איז נישט קלאר, דאס הייסט, וויאזוי שבת ליגט אין שביתת שבת? ווייל שבת איז גלייך "כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ", און אויך "כי הוצאנו ממצרים וציוונו לשבות". אבער יציאת מצרים האט נישט מיט שבת, נאר עפעס וואס נישט, און וואספארא שייכות האט עס מיט שבת? זאל מען מסביר זיין.

איך זאג, ווייל שבת איז די זיבעטע טאג וואס דער אייבערשטער האט דעמאלטס געראט, איז עס זייער נאנט. און יציאת מצרים איז ארויפגעלייגט, דאס אז דער עבד איז אויך אין שביתה, דאס דערמאנט אונז פון מצרים. דאס איז איין פשט וואס דו זאגסט.

Speaker 2:

שאלה וואס דו טייטש "על כן צוך", ס'הייסט "וזכרת כי עבד היית", ס'איז דא.

Speaker 1:

מ'קען זאגן פשוט פשט, אדער מ'דארף קוקן וואס דער רמב"ם זאגט פשט וועגן דעם. אבער פשוט פשט וואלט איך געזאגט א זייער פשוט'ע זאך: דער אייבערשטער האט אונז ארויסגענומען פון מצרים, און מ'גייט אים געבן שבח והודאה אין שבת. ס'איז נישט אז מ'דארף צולייגן. ס'איז נישט אז ס'מאכט אזויפיל סענס ווי דער אייבערשטער איז גייסט אים מאכן פסח ווייל ער האט אונז ארויסגענומען פון מצרים, און אויך גייסטו שבת ווייל ער האט אונז ארויסגענומען פון מצרים. אזוויי אלע מצוות שטייט אויף דעם זכר ליציאת מצרים אויף אזאך מצוות.

מבנה ברכת קידוש — שלושה חלקים

ווייטער, אז זיי האבן געלערנט אז יעדע ברכה האט אזוי דריי פארטס. ס'איז דא אן אנהייב, "ברוך אתה ה'". נאכדעם גייט עס געווענליך בלשון נסתר, "אשר", וואס ער האט געטון, אדער "המוציא", וואטעוועור ער האט געטון. נאכדעם, ביי א לאנגע ברכה, איז אלעמאל דא א חתימה. אבער פאר די חתימה קומט מען צוריק צו לשון נוכח.

ס'קומט כמעט יעדע ברכה מיט א "כי". איך מיין אז אפילו יעדע ברכה, יעדע לאנגע ברכה, כמעט יעדע לאנגע ברכה, קומט מיט אזא סיום וואס פירט אונז צוריק צו די נושא פון די עקסטענס און שטייט איבער די "כי בנו בחרת" ווערטער. "וצונו במצוותיך", שבת קדשך חזר'ט איבער די "באהבה הנחלתנו". ס'איז חזר'ט איבער, און יעצט קען מען אויף דעם זאגן די חתימה.

"כי בנו בחרת ואותנו קדשת מכל העמים"

"כי בנו בחרת ואותנו קדשת מכל העמים, ושבת קדשך באהבה וברצון הנחלתנו". ס'איז געווען "באהבה וברצון". **"ברוך אתה ה', מקדש השבת".**

זייער גוט. סאו אויך אינטערעסאנט, ווייל אין די פריערדיגע האט ער אמאל נישט געשטימט "באהבה וברצון". אונז זאגן "באהבה וברצון", און דא זאגן אונז דאס יא דאס זעלבע. ווייל דא האט יא די רמז, לכאורה די "ורצנו". "קדשנו ורצנו". באט פריער דארף מען עס נישט זאגן, ווייל דו האסט יעצט אינעם מינוט צוריק געזאגט "ורצנו", סאו דו דארפסט נישט זאגן נאכאמאל "באהבה וברצון". אבער אונז זאגן יא צוויי מאל "באהבה וברצון". מסתמא איז עס געקומען פון דא, "באהבה וברצון", "באהבה וברצון", "הנחלתנו", "הנחלתנו".

דיון: קדושת השבת — דער אייבערשטער און אונז

סאו דו זעעסט עפעס אויך אויס אזוויי די אייבערשטער האט אונז אויסגעקליבן, די אייבערשטער האט אונז בוחר געווען, און אונז זעמיר בוחר אין די אייבערשטער'ס שבת.

Speaker 2:

זיין, ווי זעסטו? ווייל שבת איז קודש, די אייבערשטער מאכט אונז קודש, און אונז מאכן די שבת קודש. ווי זעסטו דאס?

Speaker 1:

באט איי דאונט אנדערסטענד. אונז רעדן פון דעם וואס די אייבערשטער איז מקדש געווען. די אייבערשטער האט אונז מקדש געווען, און...

Speaker 2:

יא, ווען מ'טוט דאס איז מען מקדש השבת.

Speaker 1:

יא, דאס איז די ראיה שבת מקודש. אונז רעדן פון קדושת השבת, אונז רעדן פון דעם וואס די אייבערשטער האט מקדש געווען די שבת, מקדש געווען די אידן און זיי געגעבן זיין הייליגע שבת.

Speaker 2:

אמת.

Speaker 1:

"ברוך אתה ה' מקדש השבת".

זייער גוט. דאס איז די נוסח פון קידוש.

נוסח ברכת הבדלה

און יעצט גייט די רמב"ם זאגן די נוסח פון ברכת הבדלה.

"כי בנו בחרת" אין הבדלה — מחלוקת הנוסחאות

אין אונזער נוסח, איך מיין די וואס זאגן נוסח ארי, סאפאווזדלי, זאגן נישט "כי בנו בחרת", על כל פנים טייל אידן. איך מיין אין ליובאוויטש זאגט מען עס יא. באט עניוועיס, אין אלע אלטע נוסחאות וואס שבלי הלקט שטייט עס, און ס'מוז אזוי זיין, ווייל אזוויי מ'זאגט יעדע ברכה האט עס ווי א סיום וואס זאגט "כי". ס'שטימט נישט כמעט א נוסח הברכה אן דעם.

די ריזען פארוואס די מקובלים דלמטה און די רומיינער האבן עס ארויסגענומען, ווייל זיי האבן געטראפן אז ס'שטייט אין זוהר אז ס'איז דא פינף און דרייסיג ווערטער אין די ברכה פון קידוש, און זיי האבן נישט געטראפן קיין וועג וויאזוי צו מאכן פינף און דרייסיג. אבער איך טראכט אז אויב מ'רעכנט די ווערטער, דארף מען דאך נישט רעכנען "ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם", ס'איז דאך די זעלבע יעדע ברכה. אויב מ'רעכנט די נוסח אין רמב"ם, זעט מען אז פון דא איז דא פינף און דרייסיג ווערטער. אויב מ'נעמט אראפ "אהבה ורצון" די ערשטע, קומט דאס אויס. איז מסתמא דער זוהר האט גערעדט פון דעם, מ'דארף נישט מאכן די פאני ארויסנעמען א שטיקל.

Speaker 2:

אהא, אינטערעסאנט.

Speaker 1:

און אויף יום טוב האבן זיי יא געלאזט די לשון "קראת", ווייל דארט פאקט עס נישט די נאמבער פון ווערטער.

אקעי. דאס איז דער רמב"ם. מ'האט אלעמאל די פראבלעם אז ס'זאל שטימען די נוסח פון רמב"ם מיט די מספר ווערטער וואס שטייט אין...

דאס איז אינטערעסאנט אז דער רמב"ם האט שוין געלערנט ספר אהבה. דער רמב"ם שרייבט נוסחאות פון יעדע זאך, ער האט געמאכט א סידור. אבער דא זעסטו למשל ביי קידוש, ער האט געשריבן די נוסח ביי די מצוה פון קידוש, נישט אין זיין סידור.

יא, מיר זעען עס אין הבדלה, יא?

נוסח הבדלה — ארבעה הבדלות

הבדלה איז אזוי: **"ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם המבדיל".** דער אייבערשטער איז מבדיל. ער מאכט הבדלות צווישן קודש לחול, צווישן אור

לחושך, צווישן ישראל לעמים, ובין יום השביעי לששת ימי המעשה. גוט. און דערנאך זאגט מען **"ברוך אתה ה' המבדיל בין קודש לחול".**

דיון: פארוואס ארבעה הבדלות?

אינטערעסאנטע זאך, יא, ווייל אור וחושך איז די הבדלה אין נאטור. ווען ס'איז אור איז נישט חושך. די נאטור מאכט עס אזא הבדל. די אנדערע זאכן, קודש וחול, דער אייבערשטער האט געמאכט שוין פריער, אין די לשון, דער אייבערשטער האט שוין מקדש געווען. כאילו ס'ליגט אין נאטור. אבער באמת ס'ליגט אויך אין אונז, מיט דעם וואס אונז מאכן די שבת. און די זעלבע זאך ישראל לעמים, מיט דעם וואס אונז טוען די מצוות. דער אייבערשטער האט געגעבן די מצוות, דער אייבערשטער האט געגעבן די חילוק פון ישראל לעמים.

Speaker 2:

אין רמב"ם שטייט גוים, ווען שטייט עמים? וואס איז די חילוק?

Speaker 1:

ס'איז די זעלבע זאך, עניוועיס, רייט?

Speaker 2:

רייט. גוים און עמים איז דאך די זעלבע זאך, רייט? א גוי איז א פאלק.

Speaker 1:

יא. זאגסטו אז ס'איז א חילוק?

דאס איז דער נס. המבדיל בין קודש לחול.

יעצט, זאגט ער, אבער ווען זאגט מען דעם קידוש? וואס איז דער ענין? פארוואס דערמאנט מען דארטן די פאר זאכן? פארוואס זאגט מען נישט נאר "המבדיל בין קודש לחול"? פארוואס ווארפט מען אריין אור און ישראל?

Speaker 2:

כאילו, די אור וחושך מיינט אויך עפעס מרמז זיין אז די אידן זענען אזוי וו�� אור? עס האט עפעס... די אייביגע אור איז די נשמה.

Speaker 1:

ניין, ניין. ס'שטייט אין די גמרא. ס'איז דא אפילו נאך זאכן אין די גמרא. די גמרא זאגט אז מ'קען טראכטן נאך הבדלות וואס ס'איז דא אין נעטשער, וואס דער אייבערשטער האט אלץ באשאפן. וואס דער אייבערשטער האט געמאכט. און... איך ווייס נישט. ס'איז דא אפשר א סוד אין דעם. אבער ס'איז דא זיכער א סוד.

כאילו, וואס ווילן זיי זאגן? אז די חילוק צווישן שבת און ששת ימי המעשה איז זייער במהות, איז זייער טיף, אזוי ווי אור און חושך.

איך וואלט געוואלט טראכטן מער אזוי ווי רש"י ברענגט אין פרשת קרח, רייט? ס'איז דא א פראבלעם אזוי ווי כאילו, פארוואס איז היינט די וואך און דעמאלט שבת? דער אייבערשטער האט געמאכט אלע מיני הבדלות. די גאנצע וועלט איז געבויט, איך מיין ס'גיבט ארויס מער די נושא אז אין די וועלט איז פיל, אזוי ווי רש"י זאגט, "יכירו נכרי הקדוש ברוך הוא". ס'איז דא פארשידענע הבדלות אויף די וועלט, נישט אלעס איז די זעלבע. דו קענסט נישט זאגן אז אלעס איז הייליג, נישט אלעס איז חול. ווער האט געמאכט? דער אייבערשטער.

אבער ס'גיבט ארויס, ס'איז דא א כלליות'דיגע נושא פון הבדלה. אין פרשת בראשית זעט מען דאך דאס בעצם, אז "ויבדל", ס'איז דא נאך, "ויבדל בין הרקיע בין המים". דער אייבערשטער, ס'איז דא נשמות, און די גמרא ווערט דערמאנט די נשמות וואס מ'דערמאנט דאס, רייט? ס'איז דא א יסודות'דיגע זאך אין די וועלט אז ס'איז דא דעם הבדלות. אז נישט אלעס איז די זעלבע.

סאו ס'שטימט אז זיי זאגן במציאות, כאילו, ווייל אונז קענען יעצט מאכן חול. אפשר א מענטש האט ענדזשויט אזוי שטארק די שבת, זאל בלייבן אויף אייביג שבת. ניין, ס'איז אויך דא וויכטיג אז שבת זאל זיין מבדיל, אז ס'זאל זיין דווקא איין טאג שבת, און אונז זאלן זיין זעקס טעג חול.

איך זאג אלעמאל פאר די אלע בעלי השקפות וואס זאגן אז מ'דארף האבן די זעלבע התלהבות פון שבת אויף א גאנצע וואך און יום טוב, אז לויט זיי טאר מען נישט מאכן הבדלה. הבדלה זאגט ניין, ס'איז געשען אין שבת, אויס שבת. און דער אייבערשטער מאכט אז אזוי גייט די וועלט.

סאו פארדעם זאגט מען עס במציאות, מ'דערמאנט די חילוק צווישן קודש לחול. ווען מ'איז אריינגעגאנגען אין שבת האט מען אינגאנצן פארגעסן, כאילו, מ'קומט אריין מיט א התלהבות. יעצט זאגט מען, מ'באגלייט די שבת, ס'ענדיגט זיך. א גמר בעצם, וואס דו זאגסט, מ'באגלייט די זעלבע, ווייל קודש, יעצט איז קודש און נעכטן איז נישט.

אבער ער זאגט עס נישט קלאר. איך וואלט געזאגט אז אויך די ליסט פון הבדלות איז ווייל ער רעדט באופן כללי פון די מתיקות פון הבדלה. אזוי ווי דו קענסט זאגן ביי שבת, ער רעדט פון די מתיקות פון קדושה, ער רעדט פון די אייבערשטער מקדש געווען די אידן, ער וואלט געמאכט צען קדושות צו רעכענען נאך זאכן וואס דער אייבערשטער האט מקדש געווען. ער וואלט געזאגט, עס קען זיין שבת דארף א איד געבן מנוחה פאר זיינע עבדים, פאר זיינע עבד כנעני'ס. און יעצט מאל הייבט ער אן מאכן די מתיקות.

קידוש והבדלה — זמנים, איסורים, וסדרים

הלכה ו (המשך) — עיקר הקידוש בלילה, הבדלה עד סוף יום רביעי

Speaker 1:

מ'האט גערעדט די זעלבע, ווייל יעצט איז קודש, און נעכטן איז נישט. אבער מ'זאגט ס'איז נישט קלאר. וויל איך זאגן אז אויך אין די ליסט פון הבדלות איז ווייל מ'רעדט באופן כללי פון די מצוה פון הבדלה. אזוי ווי דו קענסט זאגן ביי שבת, מ'רעדט פון די מצוה פון קדושה, מ'רעדט פון די אייבישטער האט מקדש געווען די אידן, וואלט מען געמאכט צענזוס צו רעכענען נאך זאכן וואס דער אייבישטער האט מקדש געווען.

וואלט איך געזאגט, ס'קען זיין אז שבת דארף א איד געבן מנוחה פאר זיינע עבדים, זיינע עבד כנענים. און יעצט מוצאי הייבט ער אן מאכן א גרויסע חילוק צווישן די אידן און די גוים. שבת איז דער גוי אויך געזעסן אויף א קאוטש און געגעסן טשאלנט. מוצאי, יעצט הייבט זיך אן די חילוק. דער אייבישטער האט געגעבן שבת פאר די אידן. דער רמב"ם זאגט נישט אז מ'דארף געבן פאר די עבד כנעני צו רוען, ביי די וועי. איך מיין, חוץ פון די נושא פון... "שורך וחמורך וכל בהמתך", "שורך וחמורך ועבדך". עבד כנעני איז א איד, איך מיין, איך האב נישט קיין פראבלעם. מ'רעדט דאך פון א עבד וואס איז א גוי, א גר תושב. מ'הערט דעם רמב"ם. אקעי, ס'איז דא אן ענין, א חקירה.

עניוועי, זאג איך, זאגט דער רמב"ם, **עיקר הקידוש בלילה. אם לא קידש בלילה, מקדש והולך כל היום כולו.** דער עיקר ווען מ'איז מתקן געווען קידוש איז אז מ'זאל זאגן בלילה. אבער בדיעבד, אם לא קידש בלילה, מ'האט נישט געמאכט קידוש בלילה, בין צו מ'האט עס געטון אזוי בשוגג, צו במזיד, האט מען נישט געמאכט קידוש בלילה, מקדש והולך כל היום כולו, קען מען מאכן קידוש במשך די טאג.

דאס הייסט, פארוואס איז עיקר קידוש בלילה? ווייל ס'מאכט אן אינטערעסאנטע זאך, ס'מאכט א חילוק. ווי סתם, ווי סתם, דער רמב"ם האט געזאגט. און א גאנצע נאכט הייסט בכניסתו. ס'איז נישטא אפשר א חומרא, אפשר א הידור צו מאכן קידוש פרי, און גלייך ווען ס'קומט אריין. ס'מאכט נישט אויס, ס'זעט נישט אויס אז ס'איז דא אפשר אזא חילוק.

יא, **ואם לא הבדיל בלילה**, און אויך הבדלה, איז ביים ארויסגיין, **ואם לא הבדיל בלילה מבדיל למחר.** ביז ווען קען מען מאכן הבדלה? **מבדיל והולך עד סוף יום רביעי.** א האלב וואך. אינטערעסאנט.

דיסקוסיע: פארוואס הבדלה נאר ביז מיטוואך?

Speaker 1:

דאס הייסט, קידוש קען מען נאר ביז די ענדע פון שבת, ווייל נאכדעם איז נישט שבת. פארשטייסט? איך פרעג, פארוואס קען מען נישט... אה, מ'קען

נישט, ס'איז דאך שבת. אבער הבדלה איז דאך וואכעדיג, וואכעדיג איז דאך א גאנצע וואך. סאו פארוואס קען מען נישט מאכן הבדלה א גאנצע וואך? פארוואס ביז מיטוואך? יא.

נאר די תירוץ איז אזוי, נאך מיטוואך הייסט עס שוין נישט שבת. ביז מיטוואך קומט נאך אריין די נייע וואך. מיטוואך איז שוין די וואך אנגעקומען, רוב וואך איז שוין אריינגעקומען. איז שוין נישט קיין פראבלעם, ווייל אויך אין שבת נאכדעם, אויב מ'האט א שיטה אז מ'קען נאך מאכן קידוש אויב מ'האט נישט געמאכט, איז עס אויך נאר ביז מיטוואך. נאך מיטוואך זעט מען שוין נישט די הבדלה, ס'איז שוין נישט געווען שבת, שבת איז שוין א "distant history", מ'האט שוין פארגעסן דערפון.

ברכת האור – נאר מוצאי שבת בלבד

Speaker 1:

זייער גוט. זאגט דער רמב"ם, ביז אהער האט דער רמב"ם אונז נאכנישט געזאגט אז הבדלה איז אויף פייער, אבער דא געט ער אווארף אריין, אז די מנהג אז מ'מאכט אויף פייער, דאס קען מען נישט טון ביז מיטוואך. **אבל אינו מברך על האור אלא במוצאי שבת בלבד.** אבער איינער וואס איז מברך על האור, דאס אז מ'מאכט אויך די ברכה אויף א פייער און מ'מאכט א ברכה אויף דעם, דאס מאכט מען אבער מוצאי שבת בלבד. די אור האט נישט קיין פשט צו מאכן שפעטער, ס'האט נישט צו טון מיט הבדלה, ס'האט צו טון ספעציפיש מיט מוצאי שבת, ווייל ס'איז באשאפן געווארן די פייער דעמאלטס, "whatever", עפעס א "reason". אזוי זעט אויס. און דאס זעלבע איז אויך אפשר בשמים, ביי בשמים שטערט דאך נישט, מ'קען מאכן בורא מיני בשמים ווען מ'וויל. אה, ס'איז א ברכת הנהנין יעצט.

הלכה ז – איסור אכילה ושתיה קודם קידוש והבדלה

Speaker 1:

ווייטער זאגט דער רמב"ם אזוי, יעצט איז דא א חומרא וואס מ'האט מתקן געווען ווען מ'זאל מאכן די קידוש, מ'זאל נישט מאכן קיין הפסק, אז מ'טאר נישט עסן פאר קידוש. **אסור לאדם לאכול ולשתות יין**, יין דוקא, מ'זאל נישט טרינקען קיין ווין און עסן **משקידש היום**, פון ווען ס'ווערט שבת, **עד שיקדש**, פון ווען די טאג ווערט קדוש ווייל ס'איז געווארן ביינאכט, ביז ווען דער מענטש איז דאס מקדש מיט קידוש.

וכן, דאס איז די הלכה ביי קידוש. די זעלבע זאך ביי מוצאי שבת, **משייצא היום אסור לו להתחיל לאכול ולשתות ולעשות מלאכה או לטעום כלום עד שיבדיל.** ער זאגט אביסל אנדערש, פריער האט ער געזאגט "לאכול", דא זאגט ער "להתחיל". מיר גייען שוין זען די הסבר. להתחיל לאכול ולשתות ולעשות מלאכה או לטעום כלום עד שיבדיל. ווען די טאג גייט ארויס, זאל מען אויך נישט טרינקען אדער ווערן ביזי מיט אנדערע זאכן.

איך מיין די "להתחיל" איז פשוט, ווייל געווענליך ביי סעודה שלישית שבת נאכמיטאג עסט מען דאך, איז פונקט איז נאכדעם, ס'איז ארויסגעגאנגען שבת, זאל מען נישט אנהייבן צו עסן דעמאלטס. אגב, ערב שבת איז אויך דא אזא זאך, אז א מענטש עסט שוין דעמאלטס, און מ'וועט זען די הלכה בהמשך.

מיר וועלן שפעטער גיין ווייטער, ס'איז דא א חילוק פון קען מען ממשיך זיין די סעודה, וועט מען קענען נישט ממשיך זיין די סעודה. טו דאס דאך דערנאך זאגן, ס'דאך פשוט נישט דער דרך.

לשתות המים מותר

Speaker 1:

אקעי. און עס זאגט דער רמב"ם, דער איסור צו טרינקען איז געווען צו טרינקען ווין...

Speaker 2:

דאס הייסט סיי פאר קידוש סיי פאר הבדלה.

Speaker 1:

יא, **לשתות המים מותר.** סתם די המים מותר. לשתות מים. קען זיין המים איז די וואסער וואס מ'טרינקט, דער רמב"ם זאגט מ'זאל נישט טרינקען אינמיטן די סעודה, מ'זאל טרינקען פאר דעם, די וואסער וואס מ'טרינקט פאר די סעודה...

Speaker 2:

איינס.

Speaker 1:

אבער דאס דא, ס'איז דא וואס זאגן, שבת טרינקט מען בארה של מרים, און די מים וואס מ'טרינקט, מיין איך אז מ'זאל מאכן די דורות אויף עפעס א האר וואס גייט רייסן, אויף עפעס א האר, אבער כ'פארשטיי וואס, כ'ווייס נישט וואס דא איז. יא, יא, כ'פארשטיי, פיין. זייער גוט. שוכח אויבער.

Speaker 2:

ממם.

דיסקוסיע: צי "לשתות המים מותר" גייט אויך אויף קידוש?

Speaker 1:

דא איז א מחלוקת וועגן דעם, צי דאס איז אמת'דיג אויך פאר קידוש? אין שולחן ערוך שטייט אז פאר קידוש זאל מען נישט טרינקען אפילו וואסער, אבער פאר הבדלה יא. סו קען זיין אז די לשתות מים גייט נאר אויף הבדלה?

Speaker 2:

נאר ער האט דאך געזאגט לשתות יא, לשתות יא, מסתמא אזוי.

Speaker 1:

אקעי, וואס טוט מען אבער...

שוכח ואכל – נישט מעכב

Speaker 2:

שוכח,

Speaker 1:

...ער האט פארגעסן וועגן די איסור פון טרינקען... ער האט פארגעסן, פון עסן און טרינקען פאר קידוש אדער הבדלה. **שוכח ואיבר ואכל ושתו קודם שיקדש** אדער **קודם שיבדיל**...

Speaker 2:

ממם.

Speaker 1:

איז נישט מעכב, ס'מאכט נישט יעצט, ס'טוישט נישט די הלכה, נאר **ער איז מקדש ומבדיל לאחר שיאכל**, ווען ער דערמאנט זיך זאל ער דעמאלטס מאכן קידוש והבדלה.

Speaker 2:

וואס האט ער געמיינט? ווייל קידוש איז אויף די סעודה כאילו? אין דעם?

Speaker 1:

באלד וועט מען רעדן וועגן קידוש נאך די סעודה, ס'נאך נישט געלערנט, ביזדערווייל האט מען נאך געלערנט אז מ'דארף מאכן קידוש.

Speaker 2:

דייקא.

Speaker 1:

ווייסט מען שוין. ביז יעצט האבן מיר עס געלערנט וועגן די עצם די ברכה פון קידוש. די גייסט גייט דער רמב"ם זאגן אז דא א עקסטערע מצוה מיט די חכמים...

Speaker 2:

ממם.

הלכה ח (אנהייב) – קידוש והבדלה על היין, כדברי סופרים

:Speaker 1

...אה די קידוש זאל מען טון אויף יין. דו זאלסט טון אויף א איבער א כוס של ברכה. דאס דערווייל דער הבדלה זיין על היין. **כדברי סופרים, לקדש על היין ולהבדיל על היין.**

:Speaker 2

מממ.

:Speaker 1

וואס איז דער ענין פון דעם? ס'איז א כבוד פאר די ברכה, די ברכה ווערט געזאגט שענער אזוי?

:Speaker 2

אבער קענסט דאך די מעשה מיט דעם איד וואס ער עסט ער וויל מאכן א שהכל, ער וויל שלאפן צו עפעס און ער טרינקט א גלעזל בראנפן, ווייל א איד מאכט א שהכל קומט דאך שוין בראנפן. אבער אז א איד מאכט קידוש קומט דאך עם א גלאז וויין. אזא שמחה. ס'איז געשמאק.

:Speaker 1

יא.

:Speaker 2

ס'איז עפעס א חשיבות, ס'מאכט די ברכה חשוב'ער, אזא זאך.

:Speaker 1

יא, אבער ס'איז א שמחה, לא לא לא נישט. כבוד קענסטו זאגן, ווייל אז ער טרינקט וויין איז א געשמאקע זאך.

:Speaker 2

יא. יא.

הלכה ח (המשך) – הבדלה בתפילה vs. על הכוס, מלאכה נאך הבדלה בתפילה

:Speaker 1

אפי' הבדיל בתפילה, זאגט דער רמב"ם, אויך הבדלה איז א הלכה. זאגט ער, אפי' הבדיל בתפילה, אפי' ער האט שוין געמאכט הבדלה בתפילה, ער רעדט נישט פון קידוש. ער זאגט נישט אז ס'איז דא א זאך ווי קידוש בתפילה. אינטערעסאנט.

דיסקוסיע: פארוואס איז נישט דא קידוש בתפילה?

:Speaker 1

פארוואס איז נישט דא א זאך ווי קידוש? אויך דארט זאגט מען דאך בתפילה "מקדש השבת". פאלט נישט איין פאר'ן רמב"ם אז דאס איז אן עצה? נאר ביי הבדלה זאגט ער עס? אינטערעסאנט. פארשטייסט דיך פרעג? יא.

ס'קען זיין אז ביי קידוש טראכט נישט אפשר דער מענטש. דער מענטש טראכט אז דאס איז די נוסח התפילה פון ביינאכט. אבער הבדלה, דאס איז ממש אן עקסטערע שטיקל וואס מ'האט אריינגעלייגט נאר פאר הבדלה. ס'איז דא משמעות עפעס. איך זע אז ער ברענגט נישט אן אז ס'איז עפעס משמע.

אפשר קידוש איז נישט געווען אמאל א קידוש בתפילה. אפשר איז נישט דא באמת אזא זאך ווי קידוש בתפילה. בעת הבדלה איז דא אין די גמרא אזא נוסח התפילה פון פרייטאג צונאכטס. יא, דאס איז עפעס מיט קידוש. ניין, ס'איז נישט עקסטער קידוש. איך זאג דיר נישט נאר מ'טוט נישט ענין, נאר ס'איז טאקע נישט. ס'קען זיין אז ס'איז נישט ממש ריכטיג אז ס'איז דא אזא זאך ווי קידוש על הכוס.

ביי הבדלה האט מען ספעציעל צוגעלייגט א נוסח הבדלה אין דער תפילה. די קידוש פון לילה איז בעצם די נוסח התפילה פון ליל שבת. ס'איז דאך אויך, ס'שטייט אין די גמרא אז הבדלה איז קודם געווען מתקן געווען אזוי, נאכדעם האט מען צוגעלייגט די כוס, נאכדעם האט מען צוריקגענומען. ס'איז געווען עפעס אזא השתלשלות. אבער קידוש, דאס איז די קידוש. די תקנה פון קידוש איז לכתחילה געווען אז מ'זאל עס מאכן. מדאורייתא איז נישט מיט יין, אבער די חכמים האבן לכתחילה מתקן געווען אז נאכ'ן דאווענען זאל מען זאגן קידוש.

מותר לעשות מלאכה נאך הבדלה בתפילה

:Speaker 1

"אפילו הבדיל בתפילה צריך להבדיל על הכוס", זאגט דער רמב"ם, **"ומאחר שיבדיל"**. דאס הייסט, יעצט זאגט ער א פרט, נישט וואס דו האסט פריער געזאגט. פריער האסטו געזאגט אז מ'טאר נישט טון קיין מלאכה אדער עסן, איך ווייס נישט, דו האסט געזאגט עסן. מ'טאר נישט טון קיין מלאכה פאר הבדלה. זאגט ער, זאלסט נישט מיינען אז דאס גייט אויך אויף די הבדלה על הכוס. דאס וואס מ'דארף מאכן הבדלה על הכוס, דאס איז נישט מעכב לגבי מלאכות. ס'איז נאר א חיוב וואס מ'דארף מאכן הבדלה על הכוס. אפשר טאר מען נישט עסן, אבער די מלאכה מעג מען טון.

דיסקוסיע: וואס מיינט "ויאמר המבדיל"?

:Speaker 2

ניין, ס'זעט דא אויס, "ויאמר המבדיל", ער מיינט ער זאגט די פולע ברכה מיט די שם ומלכות?

:Speaker 1

ניין, "מאחר שיבדיל" איז בתפילה. "מאחר שיבדיל" בתפילה, אדער בכל אופן שהוא, איינמאל ער איז מבדיל, **"ויאמר המבדיל בין קודש לחול"**, יא, קען זיין אז דו קענסט אים אנטפערן אז דאס איז געווענליך. איז בתפילה, ניין? רייט. יא. **מותר לעשות מלאכה אפילו לא הבדיל על הכוס.** דו זעסט דא אויס ווי ער זאגט ממש די ברכה. סא די מענטשן וואס פירן זיך צו זאגן ברוך המבדיל בין קודש לחול קענען זיי נאך נישט יוצא געווען הבדלה, ס'איז נישט קיין שם ומלכות. קען זיין פארקערט, איך ווייס נישט, ער ברענגט מן הסתם א משנה אז דו וואס דו זאגסט א ברכה מיט א ברכה, יא. נישט קלאר. דער מנהג איז אזוי ווי די שפעטערדיגע פוסקים זאגן אז מ'זאגט ברוך, אבער... ס'איז בפשטות רעדט זיך דא פון הבדלה בתפילה. נאכדעם וואס דו זאגסט אז דאס איז אן עקסטערע זאך פון הבדלה בתפילה, דארטן אויך זאגט ער ברוך המבדיל.

:Speaker 2

ניין, ס'איז אינטערעסאנט, ווייל פריער ווען מיר האבן געלערנט מ'טאר נישט טון קיין מלאכה, איז דאס משמע געווען אזוי ווי כדי מ'זאל נישט פארגעסן, אזוי ווי מ'טאר נישט עסן. נישט אז די הבדלה איז דיך מתיר צו טון מלאכה. די מלאכה איז מותר ווייל שבת האט זיך געענדיגט. ס'איז נאך אלץ אזוי. דו זעסט דא אויס ווי מותר לעשות מלאכה ווייל ער האט שוין געזאגט ברוך המבדיל, אבער ער גייט נאך דארט זאגן מיט אלע שם ומלכות. ער רעדט לויט די וואס זאגן אז המבדיל בין קודש לחול זענען זיי מיט דעם יוצא געווען. ער גייט נאך אבער דאך זאגן די פולע ברכה. על היין, פארוואס האט ער געדארפט טון על היין? ניין, ווייל ס'איז דא א חיוב הבדלה על היין. הבדלה על היין איז נישט מעכב... איז נישט מעכב המלאכה. ער האט נישט געדארפט זאגן ווייל ער האט מתקן געווען. אבער עצם הבדלה איז ער דאך יוצא געווען, ס'איז אפילו אזוי נישט.

דיסקוסיע: וואס איז דער ענין פון איסור מלאכה פאר הבדלה?

:Speaker 1

ניין, נאר וואס איז דער ענין נישט צו טון מלאכה? כדי דו זאלסט נישט פארגעסן פון טון הבדלה. ס'איז אזוי ווי פארוואס מ'טאר נישט עסן פארדעם. שמא ימשך. און דער רמב"ם האט עס אריינגעלייגט גלייך לעבן עסן, אז דאס איז איין מין זאך, ס'איז איין קאטעגאריע. נישט אז דאס איז מתיר במלאכה.

ניין, ניין, ס'מיינט נישט טון מלאכה, ס'מיינט ארבעט. ס'מיינט נישט טון מלאכה פון די ל"ט מלאכות. ס'מיינט אז ס'איז קלאר אז דו קענסט נישט יעצט אנצינדן די לייט פאר הבדלה. וואס דו האסט א איסור איז צו ארבעטן,

צו טון ענינים. דו ביסט ווי ביזי יעצט מיט עפעס, ווייל ס'וועט דיך אוועקשלעפן. דערפאר האט ער עס אריינגעלייגט לעבן די ענין פון עסן.

קשיא: פארוואס זאגט דער רמב"ם נישט אז מ'מעג אויך עסן?

Speaker 1: אקעי, און דעמאלטס יעצט... אבער וואס ער קומט דא אריין איז נאר צו זאגן אז די חיוב הבדלה על הכוס איז נישט מעכב לגבי דעם. יעצט גייט דער רמב"ם זאגן וויאזוי מ'טוט די סדר פון קידוש והבדלה. ער זאגט נישט למשל מעג מען אויך עסן נאכדעם וואס מ'זאגט המבדיל בין קודש לחול, מעג מען אויך עסן? ער זאגט נישט, ניין. לכאורה, אויב די סיבה פארוואס מ'טאר נישט טון מלאכה וואס ער האט געדארפט אוועקשלעפן פון דעם. לכאורה האט ער אויך געדארפט אנהייבן מעג עסן. ניין, וואס נישט? דו זעסט דאך אז ער זאגט פאר דיר. דו זעסט דאך אז די הבדלה על הכוס איז נישט מעכב.

הלכות קידוש: סדר הקידוש, קידוש במקום סעודה, וקידוש על הפת

שאלה: עסן נאך "המבדיל בין קודש לחול"

Speaker 1: מעג מען אויך עסן? נאכדעם וואס מען האט געזאגט "המבדיל בין קודש לחול", מעג מען אויך עסן? לכאורה, אויב די סיבה פארוואס מען טאר נישט טון קיין מלאכה איז ווייל ער וועט ווערן, ווילסט אים אוועקשלעפן פון דעם, לכאורה האט ער אויך נאר אנגעהויבן מעגן עסן. ניין? פארוואס נישט?

Speaker 2: זעסטו וואס איך זאג דיר? די ווארט איז אז די הבדלה על הכוס איז נישט מעכב. עס איז נישט מעכב די... ס'האט זיך אנגעהויבן אז מ'טאר גארנישט טון, מ'טאר נישט עסן און טרינקן אדער טון מלאכה, כדי זיי זאלן נישט פארגעסן צו וואס...

Speaker 1: דו האסט איינגעלייגט א טעם, אבער ס'שטייט נישט.

Speaker 2: על כל פנים, ס'שטייט נישט אז מ'זאל מעגן.

Speaker 1: איך ווייס אז ס'שטייט נישט, אבער מ'דארף טראכטן פארוואס טאקע האט מען געמאכט א חילוק לגבי עשיית מלאכה האט מען געלאזט נאכדעם וואס מ'זאגט "המבדיל בין קודש לחול"?

Speaker 2: איך קען פארשטיין, ס'איז נישט אזוי קאמפליצירט. נישט אזוי קאמפליצירט, אבער ס'איז נישט קלאר. ס'איז א שטיקל... דארף שטיין די פראבלעם.

Speaker 1: יא, אבער יום כיפור איז דאך אזוי פאר א תחילת אכילה, און דאס האט נישט מיט דעם.

הלכה כ"ט: סדר הקידוש – ברכת היין קודם ברכת הקידוש

Speaker 2: אקעי, יעצט, וויאזוי טוט מען דאס? וואס איז דער סדר? **סדר שיקדש, מברך על היין תחילה, קודם זאל מען מאכן א ברכה ברכת היין, בורא פרי הגפן, ואחר כך יאמר ברכת הקידוש או ברכת המקדש, ואין נוטלין לסעודה עד שיקדש.** מ'וואשט די הענט נאר נאך קידוש. זאגט ער, יא, זאלן זיך וואשן צו די סעודה נאך קידוש, נישט מ'זאל זיך וואשן און אנהייבן קידוש און נאכדעם מאכן ברויט, נאר די נטילת ידים זאל זיין צווישן קידוש און סעודה.

דיטאלן פון כיצד מקדש

הדרן מסביר, "כיצד יעשה", זאגט ער אזוי: דא גייט ער זאגן מער דיטעלס די מנהג וויאזוי מ'טוט די מצוה פון קידוש. **"לוקח כוס שמחזיק רביעית"**, מ'נעמט א כוס וואס איז לכל הפחות רביעית, **"ומדיחו מבפנים ושוטפו מבחוץ"**. מ'וואשט עס אויס.

ס'איז אינטערעסאנט אז לשון הקודש האט אן עקסטערע ווארט פאר וואשן אינעווייניג און אן עקסטערע ווארט פאר וואשן פון דרויסן. יא? ס'איז דא א וויכטיגע חילוק, ווייל אינעווייניג איז דא שמוץ. "שוטפו" מיינט מ'גיסט עס איבער. אינעווייניג איז דאך דא שמוץ, און דרויסן איז נישט פשוט. פשט איז, אינעווייניג מוז מען עס אויסוואשן. מדיח פונדער וואס איז געווען פריער. ס'איז געווען פריער אין דעם וויין אדער עפעס, נישט סתם א אינערווייניגער, אינדרויסן, די געווענליכע אינערוויינינגע איז געבליבן פון לעצטע מאל וואס מ'האט געטרונקען, אינדרויסן איז דאך א שיינקייט אדער עפעס אן אנדערע זאך.

און ממלא יין, מ'פילט אן די כוס, **ואוחזו בימינו**. ס'זעט דא אויס ווי ס'דארף זיין מלא, יא? דער רמב"ם איז דא מרמז "מלא יין", ס'איז נישט גענוג אז סתם א האלבע כוס, ס'דארף זיין פול ביז אויבן. אזוי ווי די כוס איז דא מלא, יא. **ואוחזו בימינו**, מ'כאפט עס אן מיט די רעכטע האנט, **ומגביהו מן הקרקע או מן השלחן** – מ'רעדט דא קרקע באופן ווען מ'פלעגט עסן די סעודה אויף די פלאר – **הייבט מען עס אויף טפח או יותר**, און מ'זאל עס האלטן אין די האנט, **ולא יסייע בשמאל**, ער זאל נישט צולייגן אויך די לינקע האנט צו העלפן האלטן די כוס. מ'זאל עס האלטן נאר אין די רעכטע האנט, **ומברך על הגפן ואחר כך מקדש**.

Speaker 1: יא, וואס איז די ענין פארוואס זאל זיין "לא יסייע בשמאל"?

Speaker 2: די חשיבות. די חשיבות איז נישט העלפן, די חשיבות איז ס'האלטן מיט די רעכטע האנט.

Speaker 1: ניין, ניין, ער מאכט נישט קיין פשרות. אויב מ'איז א רעכטער, איז מען א רעכטער, מ'מאכט נישט קיין פשרות אז אביסל "יסייע בשמאל".

Speaker 2: זאגט דער רמב"ם ווייטער, "מנהג פשוט בכל העולם" – אה, ער ברענגט אן אנדערע, ער ברענגט א מער א שכל'דיגע טעם, ער פירט איר אזוי, וואס ס'זעט אויס ווי א טרחה. ס'הייסט, מ'דארף האלטן די כוס אין איין האנט קל, אויב מ'האלט עס מיט צוויי הענט, קוקט עס אויס פונקט ווי דו מוטשעסט דיך. נישט נאר סתם וועגן די ענין פון ימין, די "לא יסייע בשמאל" איז אן עקסטערע זאך, אז ס'זעט עפעס אויס ווי דו שלעפסט דיך. אקעי.

מנהג "ויכולו"

זאגט ער, **"מנהג פשוט בכל העולם לקרות בתחלה"** – פאר מ'זאגט ברכת הגפן, פאר די ערשטע ברכה זאגט מען "ויכולו", **"ויכולו השמים", ואחר כך מברך על היין, ואחר כך מקדש**. און נאכדעם, **"ושותה מלא לוגמיו"**, מ'טרינקט מלא לוגמיו, **"ומשקה כל בני החבורה"**, מ'גיבט פאר יעדן איינעם צו טרינקען, און נאר נאכדעם, נאכדעם וואס יעדער האט געטרונקען, **"ואחר כך נוטל ידיו ומברך המוציא ואוכל"**.

ס'איז זייער אינטערעסאנט, "מנהג פשוט", און טראכט, דער מנהג פשוט שטייט נישט אין די גמרא, ס'שטייט נישט אין די גמרא אז מ'זאגט "ויכולו". אלע אידן פירן זיך אזוי, אבער ס'איז נישט קיין הלכה, נישט קיין אפילו ווי א זאך וואס שטייט אין די גמרא אז מ'דארף טון. דו פארשטייסט וואס איך מיין? מנהג בכל העולם, ס'איז דא אזא הגדה וואס הייסט מנהג כל ישראל אדער כל עולם.

Speaker 1: ער זאגט אז ס'שטייט נישט אין די גאונים, ס'שטייט אין די גאונים דער מנהג. אינטערעסאנט.

Speaker 2: איך מיין אז ס'שטייט אין די גמרא אז דער ענין אז מ'זאל זאגן פסוקים פון די יום בשעת וואס מ'טרינקט, אז ס'קומט פון דעם. ס'איז אין די הענט און ס'שטייט אזעלכע זאכן אין די גמרא. סתם דער ענין איז ווייל מ'ווייל דערמאנען די פסוק "ויברך אלקים את יום השביעי ויקדש אותו", דארט שטייט די ווארט "קידוש", "ויקדש".

Speaker 1: יא, אבער באופן כללי, מ'ברענגט דאך די פסוקים פון קידוש פון שבת.

Speaker 2: ס'מאכט סענס. מ'לייגט נישט "ושמרו", מ'לייגט די פסוק וואס ס'שטייט דארטן "ויברך ויקדש", וואס דאס ברענגט ארויס די ענין פון ברכת היום וקידוש היום. ס'מאכט אויך סענס, ס'וואלט אפילו געמאכט סענס אז מ'זאל עס אריינלייגן אין די ברכה. איך ווייס נישט פארוואס מ'זאגט נישט תפילה אין די ברכה. "וידבר משה", טוט מען נישט, מ'זאגט עס פארדעם, בעצם אזוי.

הלכה ל': קידוש במקום סעודה

אקעי, יעצט, עד כאן האבן מיר געלערנט אז דער רמב"ם האט נישט שוין דא געזאגט אז דער קידוש איז קאנעקטעד מיט א סעודה. מיר האבן עס נישט געוואוסט. מ'ענדיגט די קידוש, "ואחר כך נוטל ידיו ומברך", ווייל מיר האבן נאר געוואוסט אז ווען ס'קומט אריין, איז דא א מצוה פון קידוש. אבער שפעטער גייט ער אונז זאגן אז דער קידוש איז קאנעקטעד מיט א סעודה. דאס איז א נייע הלכה. מ'דארף דעמאלטס מאכן די סעודה, נישט אז מ'קען, איך וואלט פריער געקענט זאגן, אויב איך וויל עסן, דארף איך עסן אויף דעם סעודה. ער זאגט אז ניין, מ'מוז.

סתם האט עס צוטון מיט די קידוש על היין, נישט מיט די עצם קידוש. דאס וואס ס'איז ברכת היין, יין איז א קשר. ס'איז נישט סתם אז מ'זאל טרינקען א גלעזל ווין, נאר די גלעזל ווין זאל זיין קאנעקטעד מיט א סעודה. דעמאלטס קומט די גלעזל ווין גוט אריין, ס'האט א שייכות. און הבדלה דארף מען טראכטן צו הבדלה האט א שייכות מיט די סעודה פון פארדעם אדער נאכדעם. ס'קומט אריין, מיר וועלן שמועסן, אבער דא א דין אז קידוש זאל זיין במקום סעודה.

כיצד? לא יקדש בבית זה, וואס הייסט במקום סעודה? אין די זעלבע הויז ווי מ'עסט. **כיצד? לא יקדש בבית זה ויאכל בבית אחר.** מ'טאר נישט מאכן קידוש אין איין הויז און עסן אין אן אנדער הויז. אבער ס'מיינט נישט אבער אזוי ווי איך ווייס למשל לגבי פסח, אז ס'מוז זיין ממש מיט די חבורה ביי יענע טיש. איך האב געמאכט קידוש אין די זאל, איך וועל איך עסן אין די זאל. ס'זאל זיין אין די הויז. זאל מאכן א שטיקל א שייכות צו די סעודה.

קידוש אין בית הכנסת – פאר די אורחים

פרעגט דער רמב"ם, לויט דעם, אויב קידוש איז נאר במקום סעודה, פארוואס זעען מיר אז מ'מאכט קידוש אין בית הכנסת נאכ'ן דאווענען? אויסער די קידוש וואס מ'האט שוין דערמאנט וואס מ'זאגט ביי תפילה, איז דא א מנהג אז ווען מ'ענדיגט דאווענען, מער וויניגער ווייסט, אין בית המדרש מאכט מען, זאגט מען קידוש. פארוואס מאכט מען קידוש? בית הכנסת איז דאך נישט קידוש במקום סעודה, איז דאך נישט קיין גוטע קידוש.

זאגט ער, ס'איז יא א גוטע קידוש, ווייל די קידוש איז דאך א שייכות מיט די סעודה וואס קומט אין בית המדרש. די אורחים, די אורחים האבן געשלאפן אין בית הכנסת, פרייטאג צו נאכטס זענען געווען אורחים וואס האבן געגעסן אין בית המדרש. איז דאס איז די סיבה פארוואס מ'מאכט קידוש נאכדעם.

דער רמב"ם האט געוואוסט, איך מיין ער ברענגט, ס'שטייט שוין אין, מ'רעדט שוין וועגן דעם, דער רמב"ם ברענגט א תשובת רמב"ם אז דאס איז די סיבה פון די תקנה. דער מנהג איז געבליבן. אה, דער מנהג איז געבליבן שוין, אבער דער רמב"ם זאגט אז דער מנהג האט זיך אנגעהויבן, אז דער אריגינעל, דער עיקר פון די מנהג איז פאר די געסט. איז עס שוין געבליבן, אבער בעצם ווען ס'איז נישט דא קיין געסט, איז עס טאקע נישט קיין גוטע קידוש, ווייל ס'איז נישט קידוש במקום סעודה. בעצם איז מען יוצא, נאר ס'איז דא א פראבלעם פון קידוש במקום סעודה. זייער גוט.

דיגרעסיע: קידוש אין חסידישע בתי מדרשים

Speaker 1: און וואס טוט זיך אין א חסיד'ישע בית המדרש?

Speaker 2: מ'ווייסט בכלל נישט פון דעם מנהג. ס'איז אן אלטע מנהג פון די צייטן פון די גמרא ביז די צייטן פון בעל שם טוב. איך ווייס נישט וואס ס'האט מיט חסידות, אבער ס'שטייט אין די פוסקים, מ'האט געשטעלט טאקע וואס א מענטש מאכט נישט קיין קידוש. ס'איז אינטערעסאנט, ווייל ביי די חסידים איז די בית הכנסת די מערסטע מקום קידוש במקום סעודה. מ'גייט דאך דארט מאכן די טיש.

Speaker 1: קען זיין אז דער טיש האט גע'פועל'ט אז די קידוש, די קידוש איז נישט דא.

Speaker 2: ניין, אבער פאר די קידוש, פאר די טיש מאכט מען דאך קידוש. איז אפשר מיט דעם איז מען יוצא די מנהג פון מאכן קידוש אין בית הכנסת.

Speaker 1: ניין, די גמרא רעדט פון אשכנז.

Speaker 2: אין די ליטווישע ישיבות מאכן זיי עס אויך נישט. אבער אין אשכנז, יא, יעדע אריגינעלע אידישע שול, אשכנז'ישע שול אדער א ספרד'ישע, מאכט קידוש פרייטאג צו נאכטס נאכ'ן דאווענען אין בית המדרש. און אויך מוצאי שבת הבדלה, דאכט זיך, אין בית המדרש.

Speaker 1: יא, איך מיין אזוי.

Speaker 2: זייער גוט.

הלכה ל' (המשך): קידוש על הפת

שוין, זאגט דער רמב"ם, די דין אז מ'מאכט אויף יין איז באופן כללי, אבער **הואיל ומתאווה לפת יותר מן היין**, אויב א מענטש האט מער ליב פת ווי יין, יא, **או שאין לו יין**, אדער רב האט נישט געהאט קיין יין, אפילו ער האט נישט געזאגט די סיבה, סתם ער האט נישט געהאט קיין ווין. **אלא אם כן נוטל ידיו תחילה**, דעמאלטס איז די סדר אנדערש. די עיקר פוינט איז, דעמאלטס מאכט מען קידוש אויף די ברויט, אבער אנדערש ווי פריער געזאגט אז מען וואשט זיך נאר נאך קידוש פאר די ברויט, איז דא אן אנדערע וועג, אז מען וואשט זיך פאר די ברויט. **אלא אם כן נוטל ידיו תחילה, מברך המוציא, מקדש, ואחר כך בוצע**, און דאן צושניידט ער די ברויט. ס'איז דא אזא ענין אז די קידוש זאל זיין נאך ווען די ברויט איז גאנץ, און דערנאך צושניידט מען עס פאר'ן עסן. זייער גוט.

הבדלה נאר אויף כוס, נישט אויף פת

אבער דאס איז נאר אויף קידוש. הבדלה קען מען נישט איינמאל דין על הפת ועל הכוס. ביי הבדלה איז נישט דא די אפציע פון "אין מבדילין על הפת", הבדלה זאל נישט זיין אויף פת, **אלא על הכוס**. פארוואס?

"בחביבותא תליא מילתא" – דער עיקר פון קידוש על הפת

Speaker 1: קומט גלייך די שאלה, וואס איז פשט "ואם מתאווה לפת יותר מן היין"? יין איז דאך אן אופן פון מאכן קידוש.

Speaker 2: ניין, ער זאגט אז נישט. ער זאגט אז מען טוט עס אויף וועלכע זאך וואס איז חשוב. זייער גוט. ס'שטייט אין די גמרא אין פסחים אז רב רבי יצחק, איך געדענק נישט פונקטליך, האט נאכגעזאגט אין די נאמען פון רב, אז ער איז געווען אסאך מאל ביי רב ביים טיש, און ער האט געזען אזוי, אז אויב האט רב ליב געהאט מער די ברויט, האט ער געמאכט קידוש אויף די ברויט, און אויב האט ער ליב געהאט מער די ווין, האט ער געמאכט קידוש אויף די ווין. פארשטייסט?

און דערפאר זאגט דער רב, "בחביבותא תליא מילתא". דאס איז די כלל, "בחביבותא תליא מילתא". פון דעם לשון קומט די זוהר. ס'איז א מליצה פון דעם לשון, "בחביבותא תליא מילתא". ס'איז געווען אן אנדערע צייט, ס'איז געווען א צייט אין די גמרא וואס האט תלוי געווען אין תהלה, אז אויב האט מען זיך געוואשן שוין, דעמאלטס דארף מען מאכן קידוש על היין, און אויב האט מען נישט, לכתחילה זאל מען געדענקען נישט זיך צו וואשן. אבער דער רב זאגט ניין, לכתחילה מעג מען מאכן קידוש אויף ברויט אויב איז עס מער חביב על הדבר. האט שוין רב געהאלטן אז ס'איז נישט עפעס אן ענין פון קושל ברכה, נאר ס'איז אן ענין פון מען נעמט עפעס א דבר חשוב, און ס'זאל האבן א קשר מיט עפעס א געוויסע שטיקל סעודה.

יא. דער זוהר האט געלערנט הלכות קידוש ווען ער האט אנגעהויבן שרייבן אין זוהר, האט ער געדענקט די לשון "בחביבותא תליא מילתא". ער הייבט אן גלייך אין אנפאנג זוהר שטייט, "תא חזי, יסודא דקידושא", און ער הייבט אן מיט די רב'ס לשון.

עניוועיס, איך דארף נאכטשעקן אויב איינער האט צוגעצייכנט דעם שטיקל רב. איך מיין אז מיר האבן שוין באמערקט לעצטע מאל וואס זיי האבן געלערנט, אבער איך געדענק שוין ווען מ'האט פאר אים געכאפט. אבער דייקא זאלן זיי טון א חידוש פון אונזער חידוש.

מוסר השכל: א איד דארף ליב האבן די מצוות

וואס לערנט מען פון דעם? אז א איד דארף ליב האבן די מצוות. מ'קען נישט טון זאכן וואס מ'האט נישט ליב. אויב מ'האט נישט ליב קיין ווײַן, למשל, איך האלט אז ס'איז קלאר אז...

קידוש על היין ועל הפת – הלכות י' עד י"א

הלכה י' – מי שנתכוון לקדש על היין ושכח ונטל ידיו

Speaker 1:

יא, איך הייב זיך אן גלייך אנפאנג, אזוי שטייט די אנהייב פון די סודות פון קידוש. יא, וואס איז די אנהייב פון די רבי'ס לשון. עניוועי, איך דארף נאך טשעקן צו עניוואן האט צוגעצייכנט דאס שטיקל רש"י. איך מיין אז אין די לשון איז עס נישט באמערקליך, אבער איך דענק אז איך האב עניוואן פארן וואס האט געהאט. נו, דארף איך זיין אז ס'איז א חידוש.

וואס לערנען מיר פון דעם? אזוי, דו דארפסט ליב האבן די מצוות, דו קענסט נישט טון זאכן וואס דו האסט נישט ליב. און אז דו האסט נישט ליב קיין ווײַן, מילא, איך האלט אז ס'איז קלאר אז...

אזוי, דו וועסט טרינקען גרעיפ דזשוס וואס האט נישט קיין ידי שמים, אבער דו וועסט עס טון. דו וועסט מאכן קידוש אויף ברויט, אזוויי דער הייליגער רב האט געטון. ס'איז נישט קיין ענין צו עסן און טרינקען גרעיפ דזשוס. אקעי, די חשיבות פון די גרעיפ דזשוס איז אז דו טוסט א מצוה. אקעי, פיין. ווייטער. ביי דיר איז אלעס בסדר, איך זאג דיר וואס מ'זאל טון.

עניוועי, ווייטער. איך האב דאך דא א קשיא, איך האב דאך דא א שווערינקייט. וואס איז די ענין פון דוקא מאכן נטילת ידים אויף נארט? ביי אונז איז עס זייער פאני, מ'מאכט קידוש, נאכדעם גייט מען אוועק פון די טיש, און מ'מאכט א נטילת ידים. איך טראכט אז אריגינעל, אזוויי מ'זעט אין די גאנצע הלכות סעודה, אז נטילת ידים איז געווען ביים טיש. דער שמש פלעגט ברענגען וואסער. ס'קען זיין אז היינט וואס מ'דארף זיך שלעפן צו די סינק, מעג מען זיך וואשן און מאכן א הפסק, נישט קיין הפסק קידוש.

ס'איז דא מיר אידן וואס פירן זיך אזוי, די יעקעס פירן זיך אזוי לכתחילה, אז זיי וואשן זיך פאר די קידוש. איך מיין אז דאס איז א חומרא, מ'איז נישט נוהג אזוי. די גבאים ברענגען נישט קיין וואסער, נאר פסח ביינאכט ברענגען זיי.

פארוואס הבדלה קען נישט זיין אויף פת

ווייטער, אבער וואס איז די ענין אז הבדלה קען נישט זיין אויף פת? איך מיין אז ס'האט צו טון מיט דעם אז פת איז פשטות די סעודה, מ'הייבט יעצט אן די סעודה. די חשיבות הסעודה, ער מאכט די קידוש פאר די חשיבות הסעודה, די חשוב'סטע זאך פון די סעודה. אבער הבדלה האט נישט די... אפילו אויב דו וועסט יא טרעפן א גוטע ברויט, אבער ס'קומט נישט אזוי אריין, מ'הייבט נישט יעצט אן א סעודה.

אזוי זאגט די הייליגע סדר היום, ער ברענגט אפשר פון די גמרא, אז מצה שבת וואס קובעת עליו סעודה איז טאקע סעודה מצה שבת. אהא, ס'איז טאקע דא וואס איז ממש מלוה מלכה, איז ממש אזוויי א גלייך קינד איז מלוה מלכה, איז א סעודת קבע. אבער מ'זעט נאך א הלכה וואס האט מיט דעם, אז הבדלה האט נישט מיט די סעודה. אבער ס'איז נאך נישט גענוג אז ס'איז א מלוה מלכה. אבער נעקסטע פרייטאג קען מען זען אז מ'גייט נעמען.

Speaker 2:

יא, אבער דא שפעטער גייט ער שטיין אז ווען מ'האלט אינמיטן עסן זאל מען בענטשן.

Speaker 1:

רייט, פתח זאגט ער, ער זאגט דיך נאר על פת, אבער ס'איז נישטא קיין סעודה קבועה, אז גלייך מוצאי שבת עסט מען ברויט. שבת ביינאכט קומט גלייך ברויט, קען מען מאכן אויף דעם קידוש.

לכאורה וואלט געוועז די ווארט איז אז ווען ס'איז דא א מצוה צו מאכן קידוש על הכוס, למשל איך ווייס ביי א ברית מילה אדער ביי א חתונה, קען מען נישט נעמען א שטיקל ברויט ביי די חופה און מאכן אויף דעם די ברכה, ווייל ס'איז דאך א חשיבות אז מ'איז נישט סתם א צערעמאניע פון א חופה, נאר ס'איז דא דערין עפעס א מ'טרינקט ווײַן דארטן. גוט, אבער דארטן די ווײַן קומט אריין, די פת וואלט נישט אריינגעקומען. די סיבה פארוואס די פת קומט דא אריין איז ווייל די קידוש איז אן אריינפיר צו די...

Speaker 2:

אני מסכים מיט דיר. ס'איז ווײַן פאסט יא אמאל צו מאכן, און מ'זעט אין תוספות אז ער איז קובע על היין. ווייל מ'קען טרינקען א גלעזל ווײַן אין די וועלט אריין, און ס'פירט זיך נישט אזוי. ס'מאכט זיך ווען מ'האט א קאקטעיל, אז מ'איז מכבד איינעם ווען איינער קומט א גאסט, אבער איינער קומט א גאסט און מ'פילט אים אן א בעכער ווײַן, ס'מאכט זיך נישט.

Speaker 1:

רייט, זייער גוט.

לשון הרמב"ם בהלכה י'

יא, הלכה י'. ווייטער, **מי שנתכוון לקדש על היין בליל שבת**, ער טוט זיך אזא זאך, א מענטש האט אין זין געהאט אלע טעג צו מאכן קידוש אויף ייִן בליל שבת. **אבל שכח** אז ער גייט טרינקען ווײַן, לאמיר זאגן ער איז אזוי ווי רב, וואס איין וואך טוט ער אזוי און איין וואך טוט ער אזוי, און ער האט נישט געדענקט וואס ער וויל היינט טון. **ושכח ונטל ידיו קודם שיקדש**, ער האט זיך שוין געוואשן, ער האט שוין געמאכט די ברכה על נטילת ידים לכאורה, איז ער ראוי צו מקדש זיין שוין על הפת. זאל ער מקדש זיין שוין על הפת, **ואל יקדש על היין, אף על פי שנטל ידיו שלא כדין**, ווייל ער האט זיך עטליכע מאל נישט געוואשן. און ממילא, און ער האט שוין געמאכט די ברכה על נטילת ידים, זאל ער ענדערש מאכן נאכדעם די ברכה אויף פת.

דיון: נאסע הענט פון ווײַן – טומאה אדער שמוציגקייט?

ס'זעט דא אויס אז די ענין איז נאכדעם ווערן נאס, די הענט זאלן ווערן נאס פון ווײַן, גייט מען דארטן זיך נישט איבערוואשן, ווייל ס'איז שייך דערויף טומאה.

Speaker 2:

ניין, איך טראכט, איך ווייס נישט אויב איך געדענק גוט, איז דא עפעס אן ענין אז ווען מ'טרינקט אויף א נאסע כוס קען מען זיך ווערן נאכאמאל טמא. יא, די גאנצע זאך פון זיך וואשן נטילת ידים איז... איך גלייב נישט אז ווען מ'טרינקט פון א נאסע כוס ווערט מען...

Speaker 1:

ניין, אויב די כוס איז טמא, אויב די כוס איז טמא, מיט די ווײַן גייט ווערן זיין הענט טמא.

Speaker 2:

ניין, ניין, נישט אזא זאך. וואס האלט איך איין? וואס זאל עס הערן טאמער פון טרינקען? ווערט איינס הערן טאמער פון טרינקען? דער חגר, אויב איינער וואס טרינקט אין א ווייל אים דער דבשה צווילע ממאשקה אין דעהיין, יא זייער גוט. לאמיר זיך רייניגן. און נישט טובל, ווען מ'טרינקט לייגט מען שוין אריין די הענט אין די קאפ. יא, אבער יעדע אידן וואס ווערן שמוציג פון די וואניע די וואך, וואלט קידוש טון עפעס ראנק, איך מיר געשעצן מיר אויך, אויבער עפעס איז עפעס ראנק, איך מאכשט קיין סענטס.

וואס, די אלס חס"ל מיר מינע, אדער האבן מיר געזאגט נארמאל, אויב מען דארף עס אנפילן. מעמאלע מיינט נישט, העלא, מעמאלע מיינט נישט אזוי ווי דער גולא פון פראג, אזוי מען פילט אמן א שיס'ע'מ'יינט'ם ווי. פיל! דאס ווי, ווי... נארמאלע, And longe Wrestle. ווען דאס קומט אויפן דיר א גאס, ברענגסט דיר נישט א קליינע קאפ, ברענגסט א פילע קאפ, א פילע קאפ מיינטעניש ביז אויב אום אז עס גיסט זיך אז מען קעס נישט האלטן דאס מייל. עס קען נישט זיין נישט בכך כרעותי זיי מולי, זאג דיך מולי מיינט לפי ענין, מיינט שוועה מיט נישט עס זיך מוז רינען, עס זענען נישט קענען אויפהייבן דעם קאפ, שוי אזא זאך.

עטער, עטער, זאגט רעופט עס זיין נישט קענען. אקעי, דער עטער שטייט איניגער מרא, אין איינער פון די צווי שיטות אז עס מיינט אז עס איז דא מער גלאז ווי וויין, אז מ'קען זעהן פון העכעדער וויין זעהט מען נאך די זעלבע פון די קאפ, און די רבי רבי. אלגע פרים, עס איז נישט קיין שמינע, עס מאכט נישט קיין סענס אז עס פון קידוש דארפן ווערן שמוציגע די הענטער.

אויב וואס שטייט איניגער מרא, אזוי ברענגט עס דאך אז אויב מען האט נוטל געווען, אפשר וועגן א הפסק, נוט לובלע כד של יין. אה, ער זאגט יא, ער פאסט ניין, ער זאגט אן אנדערע רעיזאן, ער ברענגט פון רבי אמנים גאון, פארוואס יין אנצהים צילת ידים, ממילא עס פאסט נישט, קיין שמינע נאטל יאר דא, אקר דאטע מני יין, וואס האבן די וועל דא פסק. נאר מען כאפט נישט קלאר. אויב עס שטייעס נישט, עס איז עס כאוון געווען נאך. פארוואס אקר דאטעוועט, ווען ער האט זיך געוואשן...

דיון: גלי דעתיה — די קשיא פון שכחה

דאס איז דער ברענגט, ווייל דער רבי, אזוי עס זענען פון דער רבי, אז אויב האט ער יא געפלאנען צולעך א תחילה צו מאכן קידוש על היעין, דארמאלסט קענען יא. עס איז נאר עובד געמיינט... סרי, עובד יא האט געמאכט קידוש על היעין, אפילו ער האט... סרי, איך זאג פאלש. אפילו ער האט געוואלט מקדש גיין די יין, אבער ער האט געמאכט א שיקחה ער האט זיך געוואשן דארף האבן מקדש על היעין, עפעס וואלט אין תילת ידים געהערט צו די פאס און נישט צו די יין. איינער מיט קרדישליין, אכער שטליגות די סעודה.

איך וויש קלאר וואס דער איסור וואס זאל געוועהן א הפסק, און רמזי ער האט נישט קיין א הפסק. ווייס נישט פארוואס. אפשר זאל ער עסן צוזאמען מיט די ברכת על נטילת ידים? איך ווייס נישט. ער זאגט אז ס'איז א הפסק. פארוואס זאל עס זיין א הפסק? ס'איז דאך לצורך הסעודה. אויב ס'איז דא א דין אז מ'זאל מאכן קידוש, איז עס נישט קיין הפסק. אפשר יא?

אפשר ער ברענגט פון די אמורים אז ס'איז פשוט אז וויבאלד ער האט געוואוסט אז ער דארף האבן די נטילת ידים מיט פת... ניין, ער האט געוואוסט אז פת איז יא חביב עליו, וועגן דעם האט ער געוואוסט אז ער דארף זיך וואשן אויף פת. איך פארשטיי עס נישט. I don't understand. I don't understand so well. What should I do?

און ער זאגט **"גלי דעתיה דלא ניחא ליה בכך"**, וואס איז זייער פאני. וואס הייסט ער האט פארגעסן? וואס הייסט גלי דעתיה? It's missing something, right? Right. I don't know. אקעי. לאמיר גיין ווייטער.

הסבר דער מצב: ווען א מענטש האט מער ליב פת

דאס איז עד כאן האבן מיר געלערנט קידוש וואס מ'מאכט ביינאכט, וואס דאס איז דער עיקר קידוש מדאורייתא, יא, און מדרבנן איז דא אויף דעם יין, וואס איז ברכת הנהנין. און חוץ פון דעם איז דא נאך א מצוה... ס'קען זיין אז דער מענטש האט געוואוסט אזוי ווי ער איז עכט, ווייל ער האט דא א סטראגל, יא, ער איז א חסיד'ישער געמיינט, ער וויל מאכן קידוש על היין ווייל דאס איז אייביג דער מנהג, אבער ער האט מער ליב די פת.

און ער זאגט, יא, מ'גייט מאכן קידוש על היין, אבער ער גייט זיך וואשן. דו ווייסט אז נעטשורלי איז כאילו זיין תאווה שלעפט אים צו די פת, נאר ער האט די סטראגל און ער האט זיך געשאפט די דרגא, ער האט געמיינט... I don't know. בקיצור, ס'איז עפעס אלץ אזעלכע טעכנישע הלכות. די הלכה לערנען מיר ווייטער, יא?

הלכה י״א — קידושא רבה (קידוש בייטאג)

Speaker 1:

חוץ פון דעם איז דא א מצוה לברך על היין... ס'איז נישט דער עיקר קידוש, דער עיקר מצוה איז ביינאכט, אבער ס'איז דא נאך א מצוה **מדרבנן לברך על היין ביום השבת קודם שיסעוד סעודה שניה.** ס'איז דא נאך א מצוה פון... אז פאר מ'מאכט די סעודה שניה, די סעודה פון צופרי, זאל מען אויך מברך זיין על היין. **וזהו הנקרא קידושא רבא**, דאס ווערט גערופן קידושא רבא.

פארוואס הייסט עס "קידושא רבא"?

ס'איז זייער אינטערעסאנט, דאס הייסט קידושא רבא, ווען באמת דער עיקר קידוש חשוב איז ביינאכט. ס'איז זייער גוט צו פארשטיין, ווייל ביינאכט איז דער עיקר די קידוש, דאס הייסט "אשר קדשנו", "מקדש השבת", און ס'איז דא א מצוה מדרבנן צו טרינקען וויין. און אינדערטאג איז נישטא קיין זאך פון קידוש, נאר א זאך פון טרינקען וויין, און דאס רופט מען קידוש. דו טרינקסט וויין פאר די סעודה.

און ס'איז נישטא וואס איז ביי איינעם נישט חשוב אויף יין, דארף ער נישט טון דאס, ער קען עס טון אויך אויף פת. וויאזוי קען מען עס טון אויף פת? ס'איז דאך קידוש. פארשטייסט וואס איך פרעג? איך האב נישט דא קיין קידוש, ס'איז נישט די ענין פון קידוש. אונז פירן זיך צו זאגן פסוקים, אבער דאס איז סתם א מנהג, דער רמב"ם ברענגט עס נישט אפילו. בעצם די עיקר מצוה איז צו טרינקען וויין פאר די סעודה.

מ'זאגט יענעם קידושא רבה. מ'זאגט אז קידושא רבה איז אזוי ווי א לשון סגי נהור. אמת'דיג איז ביינאכט די עיקר מצוה, ס'איז א קידושא זוטא באמת, די קלענערע קידוש רופט מען עס. אבער איך טראכט אפשר, אזוי ווי דו זאגסט, אפשר וועגן דעם, ווייל מ'זאגט נישט קיין ברכת אשר קדשנו במצותיו, אפשר איז די גאנצע סעודה עפעס די קידוש, ניין? די גאנצע סעודה איז עפעס די קידוש, איך ווייס נישט. קידושא רבה. על המחיה ועל הכלכלה, דאס איז א שטאט דאס זאגן. I don't know.

לשון הרמב"ם: נוסח קידושא רבה

נאכדעם, וויאזוי איז דער קידוש? זאגט דער רמב"ם, מ'דארף נישט זאגן קיין לאנגע נוסח, נאר **מ'זאגט בורא פרי הגפן בלבד. מ'קען נישט זאגן, מ'זאגט נישט "מקדש השבת", "ושתו ואחר כך נותן ליהודה ויסוד".**

דער רמב"ם'ס חידוש: איסור אכילה פאר קידוש בייטאג

זאגט דער רמב"ם, נאך בייטאג איז דא די ענין, **"ואסור לאדם"** - דאס גייט אויף די צופרי? יא יא, **"פשוט יום כולו קודש"**. ער פארענטפערט די ענין פון קידושא רבה.

דער ראב"ד'ס קשיא אויפן רמב"ם

פרעגט אויף אים דער ראב"ד, ער פארשטייט נישט, **אמר אברהם, "בחיי ראשי, אם סברא היא"**, דער ראב"ד האט א מקור, איך ווייס נישט. אדער ער זאגט א סברא, **"לא שמעתי מעולם סברא פחותה מזו"**. דאס איז די ערגסטע סברא וואס דער רמב"ם האט אמאל געהאט.

וואס איז די סברא? אז ווייל ס'הייסט קידושא רבה, הייסט דאס קידוש, און פאר קידוש שטייט דאך "אסור לאכול". זאגט דער ראב"ד, ס'הייסט נישט קידוש, ס'הייסט סתם אזוי. ס'איז א קדושה שאין בה ברכה, מ'האט שוין לאנג מקדש געווען דעם טאג נעכטן. דו ווילסט מקדש זיין א פת, קענסטו מקדש זיין א טאג אויך אויף א פת. המוציא איז דיין דאס. וואס איז שייך נישט צו עסן פארדעם?

דער ראב"ד פרעגט אזא למדנ'ישע קשיא: וויאזוי איז מעגליך נישט צו עסן שבת אינדערפרי פאר קידוש? ווילסטו עסט, לאמיר זאגן איינער עסט נישט המוציא, אקעי, היינט עסט ער נישט המוציא, ס'איז א חיוב צו עסן פת. ער מאכט א סעודה אן פת. ווען ער עסט, איז דאך דאס די קידוש, איז דאך א חיוב. קידוש איז דאך גארנישט, קידוש איז נאר א הגפן. סאו וויאזוי איז מעגליך צו עסן פאר קידוש שבת אינדערפרי? פרעגט ער א קשיא.

תירוץ: דער חילוק צווישן ביינאכט און בייטאג

די ענטפער איז, ס'האט צוטון מיט די ווארט קידושא רבה. דער רמב"ם האט געזאגט אז ס'איז דא עפעס וואס הייסט טרינקען וויין, וואס דאס ווערט גערופן קידוש שבת. סאו בייטאג איז נישטא קיין קידוש על הפת? אז מ'דרינקט וויין? אויב מ'עסט א פת ס'איז דא עפעס וואס מ'ליגט צו איסער די סעודה. אבער צופרי, אויב מ'האט נישט געטרונקען האט מען דאך

גארנישט געטון אויסער די סעודה. ווייל דעמאלטס מיט'ן דרינקען וויין פארדעם האט מען געטון עפעס וואס ווערט גערופן קידושא רבה.

Speaker 2:

אפילו ביינאכט מעג מען סתם, קומט דאס מער חל זיין בייטאג ווי ביינאכט, אבער דאס איז נאר א מצוה וכדומה.

Speaker 1:

ביינאכט קען מען מאכן אן א פת, בייטאג קען מען נישט? יא, ווייל ביינאכט האסטו א ברכת... האסטו ברכת קידוש. און אויב דו זאגסט ברכת קידוש אויף די פת האסטו געמיינט די פת.

קידושא רבה בייטאג און קידוש מבעוד יום

הלכה כ"ט (המשך) – קידושא רבה בייטאג

Speaker 1:

די רמב"ם האט געזאגט אז ס'איז דא עפעס וואס הייסט טרינקען וויין, וואס דאס ווערט גערופן "קידושא רבא". סאו בייטאג איז נישט דא קיין קידוש על הפת? דו מוזט טרינקען וויין? ערגעץ ווי ביינאכט? ס'איז דא עפעס וואס מ'לייגט צו אויסער די סעודה. בייטאג, אויב מ'האט נישט געטרונקען, האט מען גארנישט געטון אויסער די סעודה. אבער אז מ'טרינקט וויין פארדעם, האט מען געטון עפעס וואס ווערט גערופן "קידושא רבא". אפילו ביינאכט, מ'זאגט אז ס'איז דא א חומרא בייטאג מער ווי ביינאכט, אבער למעשה איז דאך נאר א מצווה מן המובחר. ביינאכט קען מען מאכן על הפת, בייטאג קען מען נישט. יא, אבער ביינאכט האסטו א ברכת קידוש. אויב דו זאגסט ברכת קידוש על הפת, האסטו געמאכט א ברכת קידוש. דעמאלט איז עס נאך אלץ פיין. אבער בייטאג איז דאך די גאנצע ברכה נאר די טרינקען די כוס וויין. דאס איז די קידושא רבא, די כוס וויין.

ס'איז א סברא פשוטה, אמת. ער זאגט א סברא פשוטה. ס'איז א סברא פשוטה. נישט, מ'דארף וויסן וואס ס'איז באמת פשט. פארוואס הייסט עס "קידושא רבא"? און ווען מ'וועט וויסן וואס הייסט "קידושא רבא", וועט מסתמא די פראבלעם ווערן געסאלווד. פארוואס הייסט עס? וויאזוי קען מען עסן? איך פרעג דיך, וויאזוי איז דאס מעגליך? איך ווייל דיך פרעגן א צווייטע שאלה. א מענטש מעג טרינקען וויין פאר קידוש? ס'מאכט נישט קיין סענס צו זאגן דאס, אמת? ביינאכט מאכט עס נישט קיין סענס, רייט? רייט. סאו, ס'קען מאכן סענס למשל אז ער טרינקט וויין נישט ביים טיש, נישט במקום סעודה. ער טרינקט א כוס וויין נישט לעבן די סעודה, מ'מעג, מ'מעג מאכן קידוש נישט במקום סעודה, מ'איז נישט יוצא. אזוי וועט ער מאכן ווי א בעל זכרון. ס'איז נישט קיין עבירה. ער דארף נאר נאכאמאל קידוש ווען ער מאכט א סעודה. פארגעסן די זאכן, גיין קידוש זעהן במקום סעודה, אמת. אבער בקיצור, איך האלט אז מ'דארף פסק'ענען ווי די רמב"ם. די רמב"ם מאכט א זאך סענס. פשוט לחם משנה, הוסיף שלישית קודם הסעודה.

נפקא מינה למעשה – עסן פאר'ן ליינען

איך וויל ארויסברענגען דאס למען הנפקא מינה. אבער דו ווייסט אז איך האב נאך א ראיה. ער ברענגט טאקע די שו"ת הרמב"ם, ער ברענגט דארט אז מ'קען נישט עסן קיין זאכן פארן עסן. למען הנפקא מינה, פאר די אלע אידן וואס עסן ביים ליינען אדער וואטעווער אינדערפרי נאכן דאווענען, לאמיר זאגן. דעמאלט איז דא אלע חקירות וואס איז די מקור בכלל. פון ווען הייבט זיך אן די חיוב קידוש אינדערפרי? יא, פון די ליינען, פון די דאס. דערפאר דארף מען בכלל נישט אנקומען צו די גאנצע זאך, ווייל די רמב"ם זאגט, ווען דו עסט, דאס זאל זיין די קידוש. וואס איז די פראבלעם? יעצט מאכסטו קידוש על מיני מזונות, און דו האסט הנאה.

Speaker 2:

ער מאכט טאקע א שאלה. יענער מאכט זיך געווענליך א שקל שבת אינדערפרי. סא וואס איז דאס ממש... ער עסט זיכער, דעמאלטס איז נישט קיין שאלה, ער עסט, ער מאכט נאר זען אז די עסן איז דא.

Speaker 1:

דער שינאווער רב האט געזאגט אז אויב מ'טרינקט פאר'ן דאווענען, פרויען האט ער געזאגט, אויף א מאן אויך, מ'וועט זען באלד, זאל מען מאכן קידוש אויף די קאווע. אבער ס'זעט דא אויס ווי דער גאנצער קידוש איז דער בורא פרי הגפן.

Speaker 2:

אקעי, ער האט געזאגט אז מ'קען מאכן קידוש אויף קאווע, לויט די מנהג אין... חמר מדינה.

Speaker 1:

יא, ס'שטייט נישט חמר מדינה אויף קידוש אין רמב"ם, ס'שטייט נאר אויף הבדלה, אבער מ'וועט זען באלד. נישט קלאר. אבער דער מנהג אין גאליציע וכו' וכו'.

פשט אין "קידושא רבה" – צולייגן א כוס וויין

אבער ס'איז נחמד'דיג, ווייל לויט די רמב"ם לכאורה די ווארט איז, די עצם צולייגן א כוס וויין במקום וואו ס'פעלט נישט אויס, דאס איז די קידושא רבה. ס'טייטש, ווייל נישט דעם איז עס סתם א פרישטאג. אה, ער איז יעצט הונגעריג צופרי, ס'איז נאכ'ן דאווענען, עסט ער. ער לייגט צו א כוס וויין, דאס געבט עס א חשיבות, דאס ווערט גערופן קידושא רבה. און מיט דעם איז ער מקדש דעם טאג, ער מאכט א חשיבות פאר'ן טאג מיט'ן אנהייבן מיט א כוס וויין.

סא אויב אזוי, ער הייבט אן מיט אפשר א קליינע בראנפן גלעזל, ווען ס'איז דא א... ער זאגט נאכדעם "ברוך אתה ה' מקדש השבת", קיין חשיבות איז נישטא קיין פראבלעם, וואס דארפסטו? דו האסט דאך שוין די קידוש פון ווערטער. ס'שטייט אין ספרים, אבער ס'איז נאך אלץ.

ס'קומט אויס א פאני זאך אז קידוש היום איז אסאך מער חמור ווי קידוש הלילה, ווייל דו מאכסט א קידושא רבה. אה, קענסט דעי תורה, פון דעם ווייל מ'טרינקט, ווייל מ'דארף טרינקען. ביינאכט דארף מען נישט טרינקען, ס'איז נישט קיין קידושא רבה. לויט דעם דארף מען טרינקען, איז עס א גרעסערע קידוש.

מעשה פון דינובער רב ביי ריזשין

ס'איז געווען א חסיד'ישע... א דינובער רב נפתלי'לע, עפעס א ראפשיצער אייניקל איז געקומען צו ריזשין, האט ער אים געפרעגט וועלכע סעודה איז ביי אים די גרעסטע ענין געווען שבת. ער האט אים געזאגט, לויט די קבלה איז דא א מחלוקת, דריי מדרגות, דריי בחינות. ער זאגט אז ביי אים איז די גרעסטע סעודה געווען שבת אינדערפרי, ווייל מ'האט זיך געטרונקען, מ'האט געקענט מאכן קידוש אויף בראנפן, איז ער געווען מער פריילך.

Speaker 2:

עניוועיס, קידושא רבה, "דבעי טעימא מידי". "חמרא טבא דבעי טעימא מידי".

Speaker 1:

יא, זייער גוט. שוין, יא, ס'לוינט זיך ווייטער. עד כאן האבן מיר געלערנט. אה, נאך איין הלכה. עד כאן, פארקערט, אויב אזוי, אז די וואס האבן געטרונקען בראנפן איז געווען אפשר א שטיקל א חומרא, ווייל ביינאכט האט מען מקיל געווען מיט יין מגתו, ס'מאכט נישט קיין שמחה, מ'איז יוצא, ווייל מ'זאגט דאך "מקדש השבת". צופרי, פאר די מענטשן וואס האבן נאר געהאט יין מגתו, האט מען געזאגט, "נא, יעצט נעם עפעס א גוטן, עפעס וואס מאכט די שמחה, דאס מאכט די חשיבות פאר די סעודה."

דיגרעסיע – גרעיפ דזשוס און מאנישעוויץ

Speaker 2:

איך ווייס נישט קיין ענין אז צדיקים האבן געטרונקען גרעיפ דזשוס ביי קידוש. צופרי? ביינאכט, אלעס גוט. א צדיק, דו קענסט אפשר א רבי'ן וואס מאכט קידוש אויף גרעיפ דזשוס?

Speaker 1:

ניין, איך ווייס נישט. אקעי. די מורא מאכט קידוש אויף... גרעיפ דזשוס איז דאך א גאנץ א נייע זאך, ווייל ס'ווערט קאליע שנעל. מאסט ווערט קאליע אן א פרידזש, אן פרעזערוועטיווס, סאו ס'איז נישט קיין מציאות'דיגע זאך.

איך האב אמאל געהערט אז פארוואס איז דא די שאלה פארוואס אין אמעריקע, פארוואס דער עולם איז געוואוינט פאר אייז? ווערט אידן שבת, קידוש. איך האב געזען א חסידיש'ער איד האט געזאגט אז ער האט גע'טענה'ט אז די מאנישעוויץ וויין וואס מ'פלעגט טרינקען אין אמעריקע אויף שבת, דאס האט געמאכט דעם עולם אפפאלן. עניוועי, ווען ער וואלט ווען גע'טענה'ט אז די מאנישעוויץ איז געפילט מיט אייז, וואלט ער פארשטאנען בעסער.

:Speaker 2

יא, וואלט ער געזען אז ס'איז דאך א מצוה.

:Speaker 1

יא, אקעי.

הלכה י"ד (ל') – קידוש והבדלה מבעוד יום

קיצור, ווייטער. י"ד. מיר האבן געלערנט אז מ'דארף מקדש זיין שבת. דער רמב"ם האט געלערנט אז בכניסתו וביציאתו איז דא קידוש והבדלה. זאגט אבער דער רמב"ם אז ס'איז דא אין דעם א קאנדישאן: מ'קען יא מאכן אפילו לפנות שבת. יא, **"יש לו לאדם לקדש על הכוס ערב שבת מבעוד יום, אף על פי שלא נכנסה השבת, וכן מבדיל על הכוס מבעוד יום, אף על פי שעדיין הוא שבת."**

דער רמב"ם זאגט נישט אז מ'דארף מקבל זיין שבת

סאו, דרך אגב, דער רמב"ם זאגט נישט – איך וויל נאר דאס ארויסברענגען, ווייל יעצט איז דער זומער, דער עולם מאכט ערלי שבת, א חלק עולם – דער רמב"ם זאגט נישט אז מ'דארף מקבל זיין שבת דעמאלטס. ער זאגט, מ'קען מאכן קידוש אויף שבת נאך פאר "לא נכנסה השבת". ער זאגט אויך נישט קיין תנאים, ס'דארף זיין פאר די פלג, נאך די פלג, פאר מנחה. ער זאגט נישט ווען, אבער ער זאגט, ס'קען זיין א זייער לאנגע צייט פריער.

:Speaker 2

ניין, פארוואס נישט? ווייל דער רמב"ם זאגט, פארוואס האבן מיר געלערנט אז מ'קען... הבדלה, למשל, קען מען זאגן ביז דינסטאג.

:Speaker 1

יא? ניין, בדיעבד. לא בירך. קוק, קוק, לאמיר ענדיגן קודם די שטיקל, ווייל ס'זעט אויס ווי א שטיקל סתירה. ווייל דא זאגט ער מבעוד יום. וכן מבדיל על הכוס מבעוד יום אף על פי שעדיין הוא שבת, **שמצות זכירה לאומרה בין בשעת כניסתו ויציאתו**, די מצוה פון זכירה איז מכבד צו זיין די שבת בכניסתו וביציאתו, **בין קודם לשבת במעט**. ס'איז אויך אקעי אז מ'טוט עס אביסל פאר די צייט.

וואס מיינט "במעט"?

:Speaker 2

וואס דער רמב"ם האט געזאגט "במעט", מיינט ער נישט סתם אין די וועלט אריין.

:Speaker 1

ניין, אבער ס'דארף האבן עפעס א מקשר, אז איינער מאכט פרייטאג צופרי מאכט ער קידוש, מיט וואס איז ער מכבד די שבת? פארשטייסט? ס'איז נישט קאנעקטעד מיט די שבת, און דו זעסט אז ס'האט עפעס מיט די שבת.

:Speaker 2

יא, איך פארשטיי! דער רמב"ם זאגט דאך "במעט". ער מיינט דעם "במעט" מיינט ער ארויסצוברענגען אז נישט פשט אז ווען ס'איז חל שבת דארף מען דארפן. ווען ס'קומט, ווען קומט עס? מ'זאגט שבת דאך היינט, פרייטאג אויף צונאכטס קומט שבת. מ'רעדט ווען קדושת השבת איז דא צו קומען.

:Speaker 1

יא, איך פארשטיי. מ'קען שוין פארשטיין די פוסקים וואס האבן געוואלט מאכן א צייט אויף דעם "במעט", און זיי זאגן פלג המנחה. אבער איך זע נישט אז ס'איז אזוי מוכרח. מ'קען דאך זאגן אזוי, פארוואס מאכט מען ערב שבת? ווייל זיבן אזייגער, זעקס אזייגער, איז שוין א נארמאלע טאג, מ'עסט שוין דעמאלטס סאפער. סאו דעמאלטס איז שוין ערב שבת. ס'איז דאך בכלל א סברא, ס'איז דא מענטשן וואס טענה'ן אז אפשר דארף מען בכלל נישט מזמן מלאכה, ווייל אמת, על פי הלכה גייט עס מיט די שקיעה, אבער אונזער סדר החיים גייט דאך נישט מיט די שקיעה. סאו ס'איז דאך א בחינת שבת. וואס מאכט אויס אז היינט קומט שבת? פארשטייסט? איך זע נישט אז מ'דארף אזוי זוכן.

קיצור, איך ווייס שוין, ער ברענגט אז אין שו"ת מהרי"ל שטייט פלג המנחה, איך ווייס נישט, מ'דארף קוקן וואס איז דער מקור דערפון, אבער אין רמב"ם זע איך נישט אז ס'זאל שטיין. פארשטייסט וואס איך זאג?

:Speaker 2

רייט. ס'זעט אויס אז ווי דו זאגסט, איך בין מסכים אז ס'קען נישט זיין פרייטאג אין דער פרי זעקס אזייגער. אבער ס'קען זיין אז דער רמב"ם וואלט אויך מודה געווען אז אויב מ'טוט נאך די מלאכה, ס'איז עפעס אזא... ווייל די קידוש קלעבט נישט מיט די שבת.

:Speaker 1

איך בין נישט מסכים, מ'מעג טון נאך די מלאכה.

פראקטישער פלאן – סעודת שבת פאר די קינדער פרייטאג נאכמיטאג

איך טראכט צו טון אזוי, ווייל פאר מיין ווייב און מיינע קינדער וואס גייען שטארק איין שלאפן זענען זיי שטארק מאכן ערב שבת, איך האב נישט די כח דערצו. איך טראכט אז איך האב אן איידיע, לויט מיין חידוש, אם יסכימו עמי גדולי הרבנים, איך וויל טענה'ן אז מ'קען מאכן די סעודה און נאכדעם גיין אין שול. אונז דאווענען דאך אין שול אכט דרייסיג מנחה די וואך, סאו מ'קען שוין זיין נאך די גאנצע סעודה. מ'קען מאכן קידוש מיט א ברכה, פראווען א סעודה מיט די קינדער, די קינדער גייען שלאפן די קינדער, און גיין אין ביהמ"ד זאגן קבלת שבת. וואס איז די טעות? ווער זאגט אז די סעודה קומט נאך כבוד השבת?

אמת, דאס איז לכאורה אמת, ווייל דער רמב"ם גייט זיך קלאר זאגן נאך אביסל אז מ'קען זיין פטור מיט א פת ומקדש. ס'דארף נישט זיין אז ס'איז א מצב פון... אבער ס'איז דא אנדערע הלכות אז מ'טאר נישט זיך זעצן עסן א סעודת קבע פאר מנחה, נישט פאר מעריב.

:Speaker 2

אמת, אויף דעם דאך ווייסטו אז מ'קען מאכן א שומר, ס'איז אן אנדערע זאך.

:Speaker 1

אמת. אז ס'איז דא אפשר ווען מ'טרינקט, ס'איז דא... מ'זאל נאר טרינקען גלייך פאר'ן עסן וועגן פאר'ן דאווענען וועגן שמא ימשך. אקעי, מיר טרעפן... פאר יענעם, פאר יענעם, פאר יענעם, קען מען טרעפן א תירוץ.

:Speaker 2

ניין, אבער די זאך... ס'קען אבער יא זיין, אז אויב ס'איז אין א וואכעדיגע... חוץ שבת איז איין זאך, יעצט רעדט ער פון... סאו, אבער דאס וואס דער רמב"ם זאגט דא, "אף על פי שלא נכנסה השבת לקדש על הכוס", ס'איז קלאר, ס'איז שווער צו זאגן אז א מענטש וועט שטיין מיט זיינע וואכעדיגע בגדים, ער האלט זיין סטאר אפן, און ער זאגט עפעס א ברכת קידוש, און נאכדעם גייט ער נאך אן אפאר שעה אין די וואכן. ווייל די קידוש האט גארנישט מיט די שבת. בקל וחומר אז די שבת איז נאך עפעס א געוויסע צורה, אז ער מכבד די שבת, ער ברענגט ארויס די קדושת השבת. אויב ס'האט נישט קיין שייכות, ס'קלעבט נישט די שבת מיט די קידוש השבת, זע איך נישט די ראיה. איך זע נישט די ראיה. ספעציעל אויב ס'איז א שטיקל ברכת המצוות, ס'איז א שטיקל ברכת המצוות, איז א שיינע תורה.

Speaker 1:

איך בין נישט מחולק. איך בין מסכים. ניין, פארוואס? ביי הבדלה, לאמיך ברענגען א ראיה פון הבדלה. הבדלה, מ'קען טון מלאכה פאר הבדלה, אמת? אמת, מ'דארף זאגן ברוך המבדיל, מיר האבן עס געזען. ס'איז נישט קיין פראבלעם. ער ארבעט שוין וואכנ'ס פאר צוויי שעה, יעצט מאכט ער הבדלה, ווייל יעצט איז ער אנגעקומען צו די ווין. ס'איז נישט משובח, מ'איז זוכר שבת.

הרב בלומענקראנץ'ס דיוק

ער ברענגט וועגן דעם, ער זאגט, הרב בלומענג, וואס איז מדייק געווען אין רמב"ם אזוי ווי מיר, אונז זענען חסידים פון הרב בלומענג'ס ספר, און ער זאגט אז ס'שטייט נישט אין רמב"ם דאסווארט שבת, ס'שטייט "לא שבת", און ער פרעגט, ער זאגט אז טאקע אין בית יוסף שטייט אין רס"ח אז דער רמב"ם האלט נישט אז ס'איז דא א חיוב פון תוספת שבת, אבער די פוסקים זאגן אז אויב מ'זאגט "ברכו" אדער מ'זאגט "בואי נקדש" איז חל קדושת השבת. דער רמב"ם גייט וואלט שטיין, דער רמב"ם גייט אויך זאגן, אויב מ'האט שוין געזאגט "בואי נקדש", ער רעדט וועגן, אויב מ'האט... אקעי, נאך א פראבלעם, מ'רעדט אויף פאר א... ער זאגט נישט די פראבלעם. ער זאגט תירוצים.

מסקנא

איך מיין אז די רמב"ם, לויט ווי איך פארשטיי די רמב"ם, קען מען רואיג טון מיין פלאן, מאכן פרייטאג נאכמיטאג א סעודת שבת פאר די קינדער מיט קידוש. די ערגסטע זאך קען מען מאכן נאכאמאל קידוש נאכדעם.

Speaker 2:

ניין, דאס בין איך נאך מסכים. אבער אויב מען טוט מלאכות אינצווישן, ווייס איך נישט צו די קידוש מיט די שבת קומען אין די זעלבע צייט. איך זאג נישט פאני, איך זאג די רמב"ם.

קידוש פריער מאכן און הלכות קידוש והבדלה באמצע סעודה

דיון: קען מען מאכן קידוש פרייטאג נאכמיטאג?

Speaker 1:

ער זאגט תורה תירוצים, איך מיין אז לויט ווי איך פארשטיי די רמב"ם קען מען רואיג טון מיין פלאן, מאכן פרייטאג נאכמיטאג א סעודת שבת פאר די קינדער מיט קידוש. דער חכם קען מיינען, אויף די ערגסטע זאך קען מען מאכן נאכאמאל א קידוש נאך די רמב"ם. די קידוש איז א חשיבות פון די שבת, ער דארף האבן עפעס א שטארק וואס די צוויי זאכן. אויף דעם זאגט די רמב"ם, אז ענליך נמי, אבער בעיקר איז תוספת שבת, נישט די מינוט וואס ס'קומט אריין.

די רמב"ם מיינט, די ארום די טייט, כוסם למים. איך מיין אזוי ווי איינער זאל גיין אונטער די חופה א פאר שעה פאר די חתונה מאכן א ברכה על הכוס, אויב א גבי שפעטער האט ער מאכן די חסידי קידושין. איז נישט אזוי, עס איז דארף די חשיבות פון די שבת קומט אריין, א חשיבות פון די שבת האט עצורה און מקוה איז מיר שוין געגאנגען. א מקוה איז א הכנה, מקוה איז מיר זאל געזאגן און אנדערע זאכן, איך ווייס נישט. עפעס א עלע חיים פאר שבת מעג מען טריק, ווייסט אז די מינוט האבן טריקט א מיט קיצור. איך זעה נישט אז איך פארשטיי מיט די זאגט, באט איך זעה נישט עפעסל א מחרה. א ספרים.

אקעי, יעצט גיימיר לערנען. וואס זאל מיר א איד, איז אינטערשאנט אייער, אלע הלכות. דא רעדן בכלל נישט מען גיין אין שטול, נישט עיר השבת, נישט מאטור שבת. קיינער גייט נישט אין ביסמדרש דער גאנצע קיין מיט מיט מיט מיט מיט.

Speaker 2:

יא, יא. מיושא אוכל, עיר שבת.

Speaker 1:

א אידע... עס האבן דארף געלערנט, אז פריי צו נאכט, צו זיינע וויניגער מענטשן גיין אין בית מיט' State. וועגן דעם האבן מורא דמש וואס זאלעפן זעלטן א מענטש וואס גייט אהיים, גדעדנקסטו דאס א זאך א גוטייער? פאר דעם זאגט מען בעכסט מענט שפע, אבער איך דענק דאס צו זושטייט עפעס, איך דענק איבער עפעס דארפן נאכקוקן מען קען נישט יעצט, עפעס איז געשטאנען. יא, מושבי אוכל ערב שבת, עוד עס איז געשטאנען.

אבער איך גלייב נישט, איך גלייב וועז ר' יצחק איז געווען מאכן קידוש, און דער מום כאפט מען אזא קידוש עס איז א שבת, ער האט פארגעסן פון די גאנצע וועלט, און ער האט שוין אריינגיין אין די שבת. אבער דאך, מ'וואלטסטו דאס ווארטן נישט איך. וואס קען שוין זיין? אויב איז דא א צורך, איז דאך דא. ס'מאכט זיך אזעלכע צרכים, ס'מאכט זיך אזעלכע זאכן. אדרבה, קען זיין ס'איז גערעכט.

איך האב סתם מיין אינטערעס אז איך דארף אנהאלטן די שול'ס מנין, סאו פאר דעם קען מען זיך זיכער.

דיון: איז דא אן איסור צו מאכן קידוש פריער?

Speaker 1:

און וואס די איסור פון מאכן קידוש פריער איז נישט קיין איסור.

Speaker 2:

ניין, ס'איז דאך די... אדרבה, סתם האט עס צוטון מיט די גאנצע שטיקל וואס הייסט קבלת שבת, ווען איינער נעמט ארויס די גאנצע שטיקל לכה דודי נאך מנחה דאווענען ביי מעריב. אבער וואס איך וויל זאגן איז אזוי, ווייל די אלע מענטשן וואס מאכן ערלי שבת מעריב צו פרי, איז אסאך מער מפוקפק ווי קידוש פריער, וואס איך וויל זיי ארויסברענגען.

Speaker 1:

סתם מעריב פרי, איז דאך תוספות וואס זאגט א תירוץ, און מ'מעג דאווענען מעריב. זייער גוט. אבער קידוש, ס'איז נישט דא קיין תנאי, לכל הפחות לויט די רמב"ם, לויט פשטות, איז... מ'קען מאכן נאך פריער. אנשטאט פון מאכן די דוחק'דיגע בדיעבד צו דאווענען מעריב אזוי פרי, זאל מען נישט דאווענען מעריב, זאל מען לאכן א סעודה נאכ'ן דאווענען מעריב.

Speaker 2:

וואס האט איינס מיט'ן צווייטן? די קידוש שיעור הייבט זיך אן נאך מעריב.

Speaker 1:

אזוי, אלעס איז דא שיעור, פראג מיר פארמיטאג וואס ס'איז נישט א מיט די קינא. ס'איז דא טו עמו' וואס מיר טירט. ס'איז דא ניקסט עניוועי, עס וויגט עס נאר טו עמו', מע וואשט זיך נישט. טו עמו' איז אויף איינע פון די לענגסטע מצוות פאר א גאנץ פרייטאג. וואס מ'עסט, הייסט טו עמו'.

שוין, אין קורצן, איך טראכט אז די אידיע איז דא. ווייטער, שוין, איך האב פארפאלן מיין סקריפט מאכן פון די שטיקל פונקט, עפעס א קליפ. יצחק האט געזאגט אז מיר זאלן פארן נאכ'ן שבת סעודה אין שול. אקעי, גיי מיר שוין.

דיון: פארוואס הבדלה קען מען מאכן ביז מיטוואך אבער קידוש נישט?

Speaker 2:

ניין, אבער די אמת איז, ס'איז נאך דא דא א מקום פאר א מחשבה. פארוואס הבדלה קען מען נאך מאכן ביז מיטוואך, און קיינער האט נישט געזאגט אז פון מיטוואך קען מען שוין מאכן קידוש? ווייל ס'איז דא א חילוק צווישן קידוש און הבדלה.

Speaker 1:

אפשר קען מען יא? דו טראפסט שוין. דו האסט אנגעהויבן אז דו ביסט א שעה פריער, יעצט האלטסטו שוין ביי מיטוואך.

Speaker 2:

ניין, ס'מאכט נישט קיין סענס. יא, אבער דא האב איך געזאגט, קידוש איז די מצוה צו מאכן ווען ס'איז שבת. הבדלה מאכט מען לכאורה קען מען מאכן

ווען ס'איז די וואכן. קידוש איז מסתמא נישטא א שיטה אז מ'קען ביז נעקסטע שבת מאכן הבדלה אמת'דיג, רייט? ס'איז גוט, ס'וועט זיך אויסלעשן איינס. ס'האט א בעטערי, ס'גייט נישט פייערן ווייטער. ס'זאל נאר נישט פייערן ווייטער.

Speaker 1:

יא. איך וויל קויפן צוויי און לייגן דארטן.

Speaker 2:

נא נא. יא, זאג די רמ"א ווייטער.

הלכה כ"ט: מי שהיה אוכל בערב שבת וקידש עליו היום

Speaker 1:

יעצט גייען מיר אונז לערנען וועגן אזא ענין, אויב איינער האלט אינמיטן א סעודה און ס'ווערט שבת, וויאזוי מ'איז מפסיק, צו מ'דארף מפסיק זיין.

מי שהיה אוכל בערב שבת, א איד האלט אינמיטן עסן תאב מאכל, **וקידש עליו היום**, דער טאג האט זיך מקדש געווען, ס'איז הייליג געווארן דער טאג, **והוא בתוך הסעודה**, ער האלט נאך אינמיטן עסן די סעודה, איז די הלכה: **פורס מפה על השולחן**, זאל ער אויסשפרייטן א מאפע אויף די שולחן. דאס איז לכאורה אן ענין פון חשיבות אויף די נייע, אז די חלק הסעודה וואס מ'גייט עסן לכבוד שבת זאל אויסקוקן עפעס נייעס, זאל נישט זיין סתם ממשיך זיין די זעלבע סעודה. **ומקדש**, מ'מאכט קידוש, מ'מאכט ברכת הקידוש, יא? **ואח"כ גומר סעודתו**, און נאכדעם ענדיגט ער די עסן.

דיון: דארף מען מאכן נאך א בורא פרי הגפן?

Speaker 2:

אויב מאכט מען על היין, דארף מען מאכן נאך א בורא פרי הגפן? לאמיר זאגן ער האט שוין געמאכט בורא פרי הגפן אין די סעודה. לכאורה נישט. קען זיין די פורס מפה מאכט אז ס'הייסט ווי מ'האט געענדיגט וואס איז געווען פארדעם.

Speaker 1:

ניין, דאס איז נאך א זאך. ער ברענגט אז מ'זאגט נישט בורא פרי הגפן בפשטות דעמאלטס. ער איז דאך האלט ער זיך שוין אינמיטן די סעודה. אויב האט ער שוין געמאכט א הגפן אין יענע סעודה, יא, אוודאי, ער האט שוין געמאכט, ער דארף זיך דאך א מוציא פון די סעודה. איז פורס מפה, ומקדש, וגומר סעודתו, **ואח"כ מברך ברכת המזון**. אה, ער דארף נישט בענטשן אינצווישן. ניין, אנדערש ווי הבדלה, וואס מ'גייט שוין זען אז מ'וואלט ווען געקענט מחייב זיין ער זאל סטאפן עסן און ער זאל מאכן קידוש.

הלכה כ"ט (המשך): היה אוכל בשבת ויצא השבת — הבדלה

Speaker 1:

אבער **היה אוכל בשבת**, אבער ביי מוצאי שבת, ביי הבדלה איז אנדערש. **היה אוכל בשבת ויצא השבת והוא בתוך סעודתו**, ער האלט אינמיטן עסן שבת, ער עסט סעודה שלישית, און ס'קומט אריין די... ענדיגט זיך שבת, מוצאי שבת קומט אריין, **והוא בתוך סעודתו**, זאגט מען נישט אז ער קען מאכן הבדלה אינמיטן די סעודה און ממשיך זיין. **גומר סעודתו**, זאל ער ענדיגן זיין סעודה, **ונוטל ידיו מים אחרונים**, און ער זאל זיך וואשן מים אחרונים, **ומברך ברכת המזון על הכוס, ואח"כ מבדיל על הכוס**, נאכדעם אויף די זעלבע כוס קען ער נאכדעם מאכן ברכת הבדלה.

סאו לכאורה איז אזוי, ס'איז נישט אויף א חומרא. ס'הייסט, שבת, פון ווען ס'קומט שבת טאר מען נישט ווייטער עסן, מ'דארף מאכן קידוש. הבדלה, מ'מעג ווייטער עסן ביז מ'ענדיגט די סעודה. און נאכדעם מאכט מען הבדלה.

ס'איז דא צוויי דינים. איין הלכה איז, אז פרייטאג צונאכטס ווען מ'האלט אינמיטן א סעודה, קען מען ממשיך זיין מיט די סעודה. מ'זאגט נישט אז ער מוז בענטשן און סטאפן די סעודה, ווייל די סיבה איז ווייל ס'קומט דיר יעצט א נייע חיוב סעודה פון שבת. זאגט מען נישט אז ער דארף סטאפן. אבער מוצאי שבת איז ער קיין מוצא, ער דארף ענדיגן די סעודה. ער דארף נישט מאכן גלייך הבדלה, ער קען ווארטן און ער מאכט הבדלה צוזאמען מיט ברכת המזון אויף די זעלבע כוס.

דיון: אין עושין מצוות חבילות חבילות

Speaker 2:

אגב, ס'איז דא א הלכה אז "אין עושין מצוות חבילות חבילות". דא איז שוין געטון געווארן דערויף איין מצוה, זאלסטו דערויף טון נאך א מצוה. נו, ס'איז אפאזיט, דעמאלטס וואלט ער נישט געדארפט. איך ווייס נישט. ס'שטייט אויב ס'איז די זעלבע זאך, ס'איז חדא מילתא. ברכת המזון מיט הבדלה פון מוצאי שבת גייען צוזאמען. כביכול, דא ענדיגט ער די שבת סעודה, מאכט ער שוין א... איך ווייס נישט פארוואס. ס'איז א נאך פארשטענדליכע גמרא וואס רעדט וועגן דעם. אקעי.

דיון: קען מען מאכן הבדלה אינמיטן די סעודה?

Speaker 1:

אויב אזוי, די עיקר הלכה פון דא איז אז מ'קען נישט מאכן הבדלה אינמיטן די סעודה. מ'דארף נישט, מ'קען נישט.

Speaker 2:

ניין, מ'קען, מ'דארף נישט. מ'קען, אויב מ'וויל דווקא קען מען. ער קען נאר נישט ארויסזאגן א כילה. איך מיין מ'דארף נישט. יא, אויב דו ווילסט מאכן הבדלה, דו קענסט נישט קענען ווייטער עסן. איך מיין אז דו דארפסט... יא, דו קענסט מאכן הבדלה, פארוואס נישט? מ'דארף נישט, דו קענסט נוצן די זעלבע ברכת המזון. פארוואס זאלסטו עס טון? איך מיין אז מ'קען, פארוואס זאל מען נישט קענען? אפשר איז דא דא עפעס אן ענין פון, אזוי ווי מיר האבן פריער געלערנט. איך מיין אז ער קען.

Speaker 1:

דו זעסט, ביי שתיה קען מען יא, יא? אויב איינער איז בתוך השתיה, דארף ער נישט מזוג יא, פויזן. ער קען מאכן הבדלה, אבער ער דארף א כוס על השתיה. ס'זעהט אויס אז ער קען, אבער...

Speaker 2:

ניין, ער רעדט דאך אז ביי שתיה איז מען מקיל פאר אים. ס'איז מקיל אז ער דארף נישט נעמען נאך א כוס. ער קען נוצן די זעלבע כוס פון ברכת המזון. קודם כל, ער רעדט דאך וועגן אכילה. קודם כל, ער דארף נישט נוצן די זעלבע כוס. דאס איז די היתר פון די רבי'ס וואס ציען אריין שלש סעודות אין די נאכט אריין, רייט? און די זעלבע זאך, ער קען נוצן די זעלבע כוס פון ברכת המזון און פאר... אבער ווי איך פארשטיי, איז ער דאך אין פארן הבדלה.

אז דוי פירן זיך די רבי'ס טאקע, זיי האבן נאר איין זאך, זיי מאכן מעריב אינצווישן, וואס איך ווייס נישט וואס הייסט נאך די זעלבע כוס אין די זעלבע צייט. אבער אזוי פירן זיך די חסידישע שטיבלעך ווי מ'מאכט... מאכט מען, ווי אזוי הייסט עס, בענטשן אויף א כוס און מ'טרינקט נישט די כוס, האב נישט קיין עסק, ווייס איך פאר וואס.

Speaker 1:

יא.

Speaker 2:

און ס'איז נישט קיין ענין, פאר וואס איך האב שוין געשריגן, אז מ'בענטשט אין א שטיבל, אזוי מאכט מען דאך א כוס, מ'דארף טרינקען די כוס, אזוי שטייט אין די תשובות.

Speaker 1:

יא, געטרינקען.

Speaker 2:

פארוואס נישט?

Speaker 1:

ס'איז דאך נישט קיין איסור צו טרינקען, דאס איז דאך פארט פון די סדר, ס'איז נישט...

Speaker 2:

ביידע מאל, מסתבר אזוי.

Speaker 1:

יא, קלאר, איך ווייס נישט.

Speaker 2:

מסתבר פארקערט, ס'קומט פון די רבי'ס, דארט די רבי'ס טוען אזוי, אויב ער דעקט איבער די כוס און ער זאגט מעריב און דערנאך מאכט ער קידוש אויף די זעלבע כוס, פארשטייט זיך דאס איז אן ענין...

Speaker 1:

אויב ער מאכט קידוש אויף די זעלבע כוס.

Speaker 2:

דאס מאכט סענס.

Speaker 1:

טרינקט ער עס דעמאלטס.

Speaker 2:

טרינקט ער עס דעמאלטס.

Speaker 1:

יא. אבער אויב נישט, דעמאלטס ווייס איך נישט פארוואס מען זאל עס אזוי טון.

אקעי.

הלכה ל': היה אוכל וגמר אכילתו עם הכנסת שבת

Speaker 1:

היה אוכל, א מענטש האט געהאלטן אינמיטן עסן זיין סעודה, **ופירסו עליו ערב שבת, וגמר אכילתו מכנסת השבת**, ער האט געסטאפט עסן ווען עס איז געקומען שבת,

איז **מברך ברכת המזון תחילה**, ער דארף קודם בענטשן ברכת המזון, **ואחר כך מקדש על כוס שני**, נאכדעם זאל ער מאכן נאכדעם קידוש אויף אן עקסטערע כוס.

סטאטש נישט, אז פריער האבן אונז געלערנט אויב ער האלט נאך, ער וויל נאך ממשיך זיין מיט די סעודה, ער וויל נאך ווייטער עסן, האבן אים געזאגט אז משום כבוד השבת זאל ער לייגן א מאפע, ער זאל אויסקוקן ווי ער הייבט אן א נייע סעודה, און מאכן קידוש און האלטן ממשיך זיין, אבער אויב ער האט שוין געענדיגט עסן, ער וויל שוין נישט ממשיך זיין עסן, איז יעצט די שאלה וועגן די בענטשן און די אין די אין די קידוש, אז דא דא אין דעם הלכה אז מ'קען נישט טון אויף די זעלבע כוס, די חידוש שוין זאגט דא איז

אז מ'קען נישט טון אויף די זעלבע כוס, **לפי שאין עושים שתי קדושות על כוס אחד.**

דיון: ברכת המזון אויף א כוס

Speaker 2:

אויב ביידע זאכן איז דא א ענין א הלכה פון טון אויף א כוס. ברכת המזון אויף א כוס, כאטש דער רמב"ם האט מיר נישט געזאגט קלאר אין ערגיץ אז ברכת המזון דארף זיין אויף א כוס.

Speaker 1:

ווייטער האט ער געזאגט נאך אין הלכות ברכת המזון.

Speaker 2:

האסטו געזען נאך אין הלכות ברכת המזון?

Speaker 1:

מאכן אויף א כוס, אבער איך געדענק, ס'איז נישט... ערשטע מאל, איך געדענק נישט וואס ס'שטייט דארט, אבער ס'איז נישט גאנץ זיכער אז ס'שטייט שוין אין הלכות ברכת המזון אז מען זאל עס מאכן מיט א כוס.

Speaker 2:

אקעי, איך געדענק עס נישט. אין הלכות ברכות פרק ז', יא, דער רמב"ם האט גערעדט וועגן כוס של ברכה, מאכן בענטשן אויף א כוס. ס'איז אזוי ווי א הידור אין די ברכת המזון.

דאס קען מען נישט מאכן מיט די זעלבע כוס, ווייל מ'קען טראכטן אז

אין עושין מצוות חבילות חבילות — קידוש און ברכת המזון אויף איין כוס

דער רמב"ם'ס שיטה: נישט מאכן קידוש און ברכת המזון אויף דער זעלבער כוס

Speaker 1:

אבער די הלכה איז נישט אזוי, מ'זאל נישט בענטשן און מאכן קידוש אויף די זעלבע כוס, **"שתי מצוות בכוס אחד"**. מ'וויל נישט אז מ'זאל טון צוויי מצוות אויף די זעלבע כוס. דאס הייסט, די כוס איז א הידור פאר די ברכת המזון און ס'איז א הידור פאר די קידוש.

זאגט דער רמב"ם, די מצות קידוש און די מצות ברכת המזון זענען **"שתי מצוות של תורה"**, זיי זענען צוויי אנדערע מצוות פון די תורה. ביידע זענען מצוות פון די תורה, און זיי זענען צוויי אנדערע מינים, זיי זענען צוויי אנדערע מצוות. און דו ווילסט יעצט מיט די זעלבע בעכער מאכן א הידור פאר צוויי מצוות. ס'זעט אויס אזויווי דו ווילסט פטר'ן, ס'איז נישט קיין חביבות המצוה אז יעדע מצוה באקומט זיין אייגענע חשיבות, זיין אייגענע הכנה.

קשיא: פארוואס איז הבדלה אנדערש?

ס'איז אינטערעסאנט אז ס'וואלט געווען איינס מדאורייתא און איינס מדרבנן למשל. אפשר קען מען טראכטן אז אפשר וועגן דעם הבדלה איז אנדערש. זיי האבן געלערנט אז הבדלה מאכט ער יא אויף די זעלבע כוס, אמת? יא, ווייל אפשר לויט די וואס זאגן אז הבדלה איז מדרבנן האט עס געמאכט סענס.

אבער דער רמב"ם זאגט נישט אז הבדלה איז מדרבנן, דער רמב"ם האלט אז הבדלה איז דאורייתא. סאו מוז מען פארשטיין עפעס אן אנדערע חילוק, ווייל ס'האט עפעס צו טון. איך ווייס נישט צו דער רמב"ם איז דוקא אין די ווארט "של תורה", אדער ער מיינט צו זאגן אז ס'איז צוויי אנדערע מצוות. ס'איז נישט... **"שתי מצוות של תורה"**, צוויי אנדערע מצוות, ס'זאל נישט קיין שייכות. ער האט געקענט אוועקווארפן די ווארט "של תורה", יא.

דער כוס ביי ברכת המזון איז נישט דאורייתא

דער רמב"ם האט יא געזאגט אז קידוש און הבדלה האט ער געזאגט **"לזכרהו בכניסתו וביציאתו"**. ביי ביידע איז די כוס אליין נישט קיין דאורייתא. ס'איז זיכער אז די כוס אליין איז נישט קיין דאורייתא. די קידוש על היין איז שוין יא א דאורייתא, ס'איז אפילו נישט א תנא.

אבער די עצם מצוה פון ברכת המזון, א כוס ביי ברכת המזון איז זיכער נישט קיין, ניטאמאל א דרבנן, אז ס'איז נאר עפעס א חשוב'ע זאך. אבער די ווארט איז אז ס'איז א חשוב'ע זאך וואס גייט מיט ברכת המזון. אקעי, איך דארף טשעקן וואס ס'איז, נישט דאס איז מיין פוינט יעצט, באט איך מיין צו זאגן, ס'איז זיכער נישט אזא וויכטיגע מצוה ווי קידוש.

די ווארט איז אבער ווייל ס'איז א חלק פון ברכת המזון, וועגן דעם וויל מען נישט, ס'איז א זלזול אין די מצוה פון ברכת המזון, מיין איך צו זאגן. ס'איז נישט קיין זלזול אין די מצוה פון כוס של ברכה פון ברכת המזון.

דער מגיד משנה'ס תירוץ: הבדלה און ברכת המזון זענען ביידע "לאחרוב"

ער ברענגט א חילוק, די מגיד משנה, און מיר זאגן דאס נאר כדי מיר זאלן פארשטיין פארוואס ביי הבדלה מאכט מען יא אויף די זעלבע כוס.

איז דא וואס ס'שטייט אז ס'איז תרי ענייני, די גמרא הייסט דאס **"אין עושין מצוות חבילות חבילות"**. מ'פאקט נישט אריין ביידע, איך ווייס נישט וויאזוי מ'רופט דאס "חבילות חבילות", מ'פאקט נישט אריין, אלעס אויף איין כוס, מ'פאקט שוין אריין מצוות. יעדע מצוה האט איר זיין שטיקל, די זעלבע כוס, מ'כאפט שוין א היטש מיט די מצוה, נאך א מצוה, מ'זאל עקסטער ספענדן אויף יעדע מצוה. אזוויוי, אקעי, איך מיין צו זאגן אז לויט מיין פשט, אז א איד טוט א מצוה קומט זיך אים א גלאז וויין, פאר צוויי מצוות קומט צוויי גלעזער, ס'קען נישט זיין די זעלבע וויין.

באט, יא, לגבי הבדלה, ער זאגט די מגיד משנה בשם אחד המפרשים, איך ווייס נישט ווער, אז די חילוק פון הבדלה מיט ברכת המזון, אז אין ברכת המזון גייט עס אויף פעסט, ס'איז געווען שבת, ס'איז געענדיגט שבת. נישט קלאר אז דאס איז די טייטש פון ברכת המזון, די ברכת המזון איז אויף די מאלצייט וואס מ'האט געגעסן. יא, קידוש איז על העתיד, אויף די שבת וואס קומט יעצט, סאו ס'גייט נישט צוזאמען.

דאס הייסט נישט **"אין עושין מצוות חבילות חבילות"**, דאס האט נישט קיין פשט.

Speaker 2:

אבער, ניין, ס'האט יא.

Speaker 1:

דאס הייסט **"אין עושין מצוות חבילות חבילות"** איז דא אין דעם א תנאי, דוקא כשם שני ענינים. אויב ס'איז די זעלבע איידיע, קען מען יא מאכן. אזוויוי מ'מאכט זעקס ברכות פון די שבע ברכות אויף איין כוס, קיינער זאגט נישט אז מ'דארף מאכן זעקס אנדערע כוסות, ווייל ס'איז איין נושא.

קריטיק אויף דעם מגיד משנה'ס תירוץ

ס'איז ממש נישט אין סאטשיקא פשט די פשט פון די מגיד משנה, ווייל **"אין עושין מצוות חבילות חבילות"** מיינט אז דו ביסט מזלזל אין די מצוה. און דאס זענען צוויי, אפילו ביידע האבן עפעס א געוויסע... אקעי, ער האט געטראפן עפעס א קערעקטעריסטיק ווי ביידע האבן א קשר. יא, זיי האבן א דין אז ביידע איז "לאחרוב", ביידע איז א ברכה "לאחרוב", א נאכברכה. ווייל דאס איז א נאכברכה אויף שבת, און דאס איז א נאכברכה אויף די סעודה.

מאכט ער דאס, עס גענוגט פון צוויי מיני זאכן. דאס איז א מצוה פון **"זכרהו על היין"**, און דאס איז א מצוה פון **"וברכת את ה' אלקיך"**. ווייל דאס איז א שבת'דיגע זאך. עס גייט יא צוזאמען. אז מ'האט געענדיגט שבת, ברוך השם מ'האט געגעסן, ברוך השם ס'האט זיך געענדיגט שבת. ברכת המזון איז א מצוה אויף עסן, ווייל מ'איז זאט.

Speaker 2:

אוודאי האט עס. איז ברכת המזון פון שבת און ברכת המזון פון א גרינעם דינסטאג איז די זעלבע ברכת המזון, די זעלבע מצוה פון ברכת המזון. דאס איז אן אנדערע טאג. האט ברכת המזון עפעס מיט שבת? אז איינער מאכט נישט קיין בענטשן אין שבת, האט ער מבטל געווען די שבת און מבטל געווען די מצוה פון ברכת המזון?

Speaker 1:

ניין, ניין, זיי גייען צוזאמען. אזוויוי דו פארשטייסט, דו גייסט דיך באלד לערנען, ווען מ'מאכט קידוש יום טוב שחל במוצאי שבת, מאכט מען אויף ביידע אויף איין כוס, יא? דו פארשטייסט? ווייל ס'איז די זעלבע נושא. יעצט ארויס יום טוב, ווייל דארט איז קודם כל, קידוש און הבדלה איז טאקע פון די זעלבע מצוה, מ'נעמט זיך ארויס פון די זעלבע פלאץ, איין מצוה. אויף דעם קענסטו זאגן אז ס'איז איין מין מצוה, ווייל אין ביידע שטייט פון איין זאך אין די תורה, דו ביסט מכבד די מצוה אין די תורה מיט איין מאל. אבער דאס איז צוויי אנדערע מצוות.

Speaker 2:

איך פארשטיי נישט די פשט. איך פארשטיי נישט די פראבלעם. ס'מאכט סענס, מ'האט געענדיגט די סעודה, מ'האט געענדיגט שבת, מאכט מען אויף דעם א ברכה. אויב מ'האט געענדיגט די סעודה פון די וואכן און ס'הייבט זיך אן שבת, דאס איז צוויי אנדערע סובדזשעקטס, פארשטייסט?

Speaker 1:

איך בין נישט מסכים, ווייל ברכת המזון האט נישט מיט שבת אדער מיט אין די וואכן. ברכת המזון איז נישט קיין מצות שהזמן גרמא, ס'האט צו טון מיט ברויט. ברכת המזון איז א סעט מיט ברויט, הבדלה איז א סעט מיט שבת. וויטער.

דיסקוסיע: איז דער מגיד משנה'ס תירוץ א גוטע סברא?

Speaker 1:

אקעי, עט דיס פוינט ביסטו סתם צוקריגט.

Speaker 2:

ניין, דו דארפסט נישט פארענטפערן בעל כרחו. ווייל איך פרעג א קשיא, מוזטו פארענטפערן בעל כרחו?

Speaker 1:

ס'איז אביסל א פארקרומטע סברא, ס'איז נישט קיין גוטע סברא. ווייל **"אין עושין מצוות חבילות חבילות"** איז א כלל אין כל התורה כולה, אז וועגן די חשיבות פון יעדע מצוה זאל מען יעדע מצוה געבן זיין עקסטערע כוס. זאל ער זאגן אז דא איז אנדערש ווייל ס'איז דא עפעס אז זיי זענען צוויי מחותנים די צוויי מצוות, און ביידע זענען "לאחרוב".

ביי די וועי, ס'איז נישט קיין כלל אין כל התורה כולה, ס'שטייט נישט אזוי. ס'איז א כלל, ער זאגט עס באופן כללי, אפילו... וואס איז דא אזא כלל? אפילו **"אין עושין מצוות"**. מיר דארפן זיך איינמאל זיך טאקע זעצן און פארשטיין וואס ס'מיינט בכלל.

Speaker 2:

דו זאגסט אז די סברא איז פארקרומט. ווייל לויט וואס איך זע, ס'מיינט נישט גארנישט, ביידע וועגן. דאס הייסט, איך מאך מסביר א שכל. ס'איז נישט אזא שכל ווי א גוטע שכל צו בויען מיט דעם אן עראפלאן. אן עראפלאן דארף א שכל זיין מוכרח, אדער פארט עס עלעקטריק אדער פארט עס נישט. אבער די אלע זאכן זענען סברות. ווען אונז זאגן אז א סברא איז יא גוט אדער נישט גוט, איך ווייס שוין נישט פונקטליך מיט וואס מען דינגט זיך בכלל. ווייל איך פארשטיי נישט וואס אונז דינגען זיך יעצט. איך שריי יא, ס'מאכט סענס, אין מיין קאפ מאכט עס סענס, און אין דיין קאפ מאכט עס נישט קיין סענס. סאו וואס טוען מיר יעצט? גארנישט.

Speaker 1:

מ'זאגט אן אמת, מ'האט נישט בעסער אויסגעשריבן די צוויי סברות. אבער וואס טוט מען? ניין, ווייל דאס איז נישט נאר אונז. אלע, דער ראב"ד ווען ער דינגט זיך אויפ'ן רמב"ם מיט די זעלבע זאך, קענסטו הערן וואס דער רמב"ם'ס סברא איז. וועט דער ראב"ד זאגן, "איך האב אן אנדערע סברא". ניין, נאר אונז דארפן פארשטיין.

מיין שאלה איז גרעסער. דער מפרש וואס דער מגן אברהם ברענגט דא אראפ, האט אויך ווען ער האט דאס געזאגט געוואוסט אז ס'מאכט נישט קיין סאך סענס. ווייל ער האט אויך געהאט א חברותא, און די חברותא האט אים געזאגט אז ס'מאכט נישט קיין סענס. ער האט געוואוסט אז אפשר קען ער טרעפן עפעס א טראפעלע סענס. ער האט געוואוסט אז ס'מאכט נישט קיין סענס. ווייל ס'איז א שוואכע סברא. ער ברענגט עס ארויף ווייל ס'איז נישטא עפעס בעסער, ווייל ס'איז א שטיקל שווערע קיידא. וואס איז דער חילוק צווישן הבדלה, ברכת המזון, און קידוש, ברכת המזון? ער ברענגט ארויף עפעס א האלבער סברא.

Speaker 2:

איך וואלט געטראכט פארקערט, אז איך זע נישט וואס די פראבלעם איז. מ'האט יעצט געענדיגט די סעודה, יעצט ענדיגט זיך שבת, מ'מאכט ביידע אויף איינמאל. **"אין עושין מצוות חבילות חבילות"** איז נישט אזא שטארקער דין וואס מוז שטימען אין כל התורה כולה. איינער האט ארויפגעברענגט אז ביי די זאך, ווען ס'איז ממש קידושין און ברכת המזון, איז אפשר א טראפעלע ווייטער געררוקט איינער פון די אנדערע. דארט האט דער תנא געברענגט די זאך **"אין עושין מצוות חבילות חבילות"**. דאס איז נישט געוועדעט אין סתם, ס'איז א כלל אזא, ס'איז נישט קיין כלל ברזל. דאס האט ער געמאכט ביי די זאך ספעציפיקלי.

Speaker 1:

אקעי. ווי נאך איז דא **"אין עושין מצוות חבילות חבילות"**?

Speaker 2:

דאס איז יא אין די פוסקים. איך האב נאך דארט געזען געוועדעט **"אין עושין מצוות חבילות חבילות"**. חבילות חבילות און חבילות איז די איינציגסטע מאל וואס מ'טוט עס?

Speaker 1:

יא יא.

Speaker 2:

דו מיינסט אז מ'זאל נישט מאכן צוויי מצוות אויף איין זאך?

Speaker 1:

ניין, איך זאג דיר פארוואס, ווייל איך געדענק א לשון כיבוד שהודר למצוה זאל מען טון מיט דעם נאך א מצוה. שטייט דאס נישט אויף די כוס?

Speaker 2:

ניין, איז די פארקערטע פון אין עושין מצוות חבילות חבילות. א פונקט פארקערט, נעמען די זעלבע בעכער וואס מ'האט געמאכט איין מצוה זאל מען שוין טון נאך א מצוה.

Speaker 1:

איך ווייס, מ'זאל לאזן די בלוט פון די מציצה ופיה און נאכדעם בלאזן שופר.

Speaker 2:

אה, ס'שטייט יא נאך זאכן. איך האב א מארקעטינג קאמפיין.

Speaker 1:

אקעי, בקיצור, מ'דארף לערנען.

דיסקוסיע: חפצי מצוה — נוצן א זאך פון איין מצוה פאר אן אנדערע מצוה

Speaker 2:

פארקערט, איך מיין אז אויב איך געדענק, יענער ס'האט געקומען צו רבי די חדר מצוה, איז מער אזוי ווען ס'איז איבערגעבליבן, אזוי ווי די חפץ של מצוה, אזוי ווי דו זאגסט, די לולב וואס איז איבערגעבליבן, זאל מען שוין פארברענען מיט דעם די חמץ. שטייט אויף דעם אין די גמרא שוין אזא זאך. און די רייט מיר פארברענט, און עס וואלט בגענצע נישט פשט אזוי מען צוט די זעלבע מצוה, עס איז נישט מזיוצא צוויי מצוות מיט איין קאס, עס מער אז מען האט אויסגענוצט די קאס, שטעל זיך פאר כהלית וואס עס וואלט געווען איבערגעבליבן די קאס, מע האט נישט געטרונקען, א קאסטנס ברכה דארפן מיט טרינקען, מען טרינקעס נישט ספונים, אבער שטייט עס איז וויסל א אנדערע, עס איז כהלית, אז ווען נישט בלייבט עס און גייט עס אין גארבעזש, אקעי, מען קען מאכן אים נאך א מצווה, אדער בשעת'ן לאנגען א גארבעזש, קען מען מקבל זיין א מצווה פון פארברענען עפעס.

איין נושא של מצוות חילות מילות חילים מער ווען מען שפארט זיך, ווייל מען וויל ווי ווייניגער ספענטס, אבער מען וויל נעצן די זעלבע בעכער פאר ביידע זאכן, ווערסעס דען איז ווען עס שטייט אויף אנדערע זאכן, איינער מיט טערן שטייען מצורים כאנגער אחר, מען עס איז נישט קלאר. אקעי, מען קען לענען לאמבעס, די רבנים זענען תורות אויף די, ס'איז א סארט זאכן קען זענען ביים שיעור פיום טוב, ווייל ס'איז נישט קיין צוגע וואס איז אמת'דיג א צוגע, סאוי ער ערלויף קיין מעשה.

Speaker 1:

אה, זעהסט, מצות דרבנים איז די אדער, זעהסט ווי דער מגדות, ער ברענגט אז דא אויף די מגדות זאגט עס טאקע, ווען קודעם שיעור ברכות מאכן מען אויף איין סאך מיט די רבנים. אבער אפשר האט מען געדארפט אמת'דיג מאכן זיבן כוסדות אויף שיעור ברכות.

Speaker 2:

אוי, ס'איז ווי א שיינע חומרא, ניין?

Speaker 1:

אקעי, מיר גייען ווייטן. ווידער די כסף סופר פון אייגעסט צו ברענגען די לשון ארום, און דאס איז א מצוה דרבנן א מתלא אזוי ווי רמב"ם שרייבט דאס איז א מצוה מן התורה. דאס איז אלעס געבויט אויף די פאר תירוצים וואס ער ברענגט דא. אקעי. זאלן מיר גיין ווייטער. אקעי.

מעבר צום נייעם נושא: וועלכע סארט וויין מעג מען נוצן פאר קידוש

עד כאן האבן מיר געלערנט וועגן די נושא פון מאכן קידוש און הבדלה. יעצט קענען מיר לערנען וועלכע סארט וויין מיר מעגן נוצן פאר קידוש. דאס הייסט, אין די דרבנן, זייער אינטערעסאנט, אין די דרבנן וואס מ'זאל מאכן וויין,

פרק כט: קידוש — הלכות איכות היין

המשך: וועלכע סארט וויין מען מעג נוצן פאר קידוש

Speaker 1: אקעי. לאמיר גיין ווייטער.

זע איך דא דער כסף סופר ברענגט די לשון הרמב"ם, און דאס איז נישט קיין מצות דרבנן א מיטלייזער, דאס איז א מצוה דאורייתא. דאס איז אלץ געבויט אויף דעם פרק אויף תורה, וואס ער ברענגט דא. אקעי. לאמיר גיין ווייטער.

אקעי. עד כאן האבן מיר געלערנט וועגן די נושא פון מאכן קידוש, און אצינד וועלן מיר לערנען וועלכע סארט וויין מען מעג נוצן פאר קידוש. דאס הייסט, אונטער די רבנים וואס מאכן וויין, איז דא כללים פון וועלכע סארט וויין מען מעג נוצן.

Speaker 2: און דאס איז נאר לגבי קידוש, אדער איז דאס בכלל ווען מען נוצט וויין, למשל צו זיין א גוי פאר ד' כוסות אדער וואטעווער?

Speaker 1: ס'איז אנדערש אביסל, באט לאמיר לערנען, אפשר דארטן איז דא חומרות.

הלכה יד: יין הראוי לנסך על גבי המזבח

אקעי. **אין מקדשין אלא על היין הראוי לנסך על גבי המזבח.** וועלכע וויין? די וויין וואס די תורה האט געזאגט אז ס'איז גענוג גוט פאר די מזבח, פשוט גוטע וויין. **לפיכך, אם נתן בו דבש או סובין**, וואס אונז דערמאנען יעדן טאג ביים דאווענען מיט א גרויסע כוונה, **אם נתן בו דבש פסולה**, ביי די קטורת, יא. **אפילו כטיפה שחרדל בתוך חבית גדולה**, אויף דעם העלפט נישט קיין תערובות, אויף דעם העלפט נישט קיין ביטול, אפילו ווייל ס'געט א טעם. אפילו ביי מזבח העלפט נישט קיין ביטול, ממילא איז שוין געבליבן דער דין אויך לגבי וויין.

אזוי שטייט, אזוי ברענגט ער אין הלכות פירוש המשניות, שטייט אז ארבעה דברים שנתנו על המזבח, בכל שהן. ממילא איז געבליבן אזוי די הלכה אויף לגבי וויין, יא. ס'איז אמת אז מ'קען הערן א חילוק, אז ס'דארף זיין אזוי ווי וויין ראוי למזבח, מיינט נאך אז ס'נעמט אויך געוויסע חומרות, אזוי ווי ס'העלפט נישט ביטול.

פירט אויס דער רמב"ם, **וכן אנו מורים בכל המערב.** אזוי פסק'נט מען אין די מערב. מערב מיינט די רמב"ם'ס מערב. די רמב"ם'ס מערב מיינט וואס? די מגרב?

Speaker 2: אין די וועסט. מערב איז טייטש די וועסט.

Speaker 1: אה, אנו מורים מיינט פון וואו ער קומט, ער קומט פון און מערב, מערב איז די טייטש, און דער רמב"ם זאגט אויף אראביש "מגרב", אבער ס'מיינט בעיסיקלי מאראקא, אלדזשיריע, די געגנט. ס'מיינט, מאראקא איז אסאך מער מערב פון ספעין. ס'איז מער, ס'איז ביידע וואס איז מערב פון ספעין.

Speaker 2: דער מערב פון ספעין, יא. ס'איז מערב פון ארץ ישראל דאך.

Speaker 1: ס'איז טאקע מערב. אבער, זאגט דער רמב"ם, **"ויש מי שמתיר לקדש עליו"**, ס'איז דא וואס זענען יא מתיר צו מקדש זיין אויף יין וואס האט דבש. **"ואומר"**, און איך וועל זאגן אזוי, **"לא נאמר יין הראוי לגבי מזבח"**, דאס וואס ס'שטייט "יין הראוי לגבי מזבח" מיינט נישט צו זאגן אז ס'דארף אננעמען אלע חומרות, אז ס'טאר נישט האבן קיין דבש און סוכר ווייל ס'פסל'ט קרבנות, **"אלא להוציא יין שריחו רע"**, ס'זאל זיין א גוטע קוואליטי, ס'זאל זיין אזוי גוט אז מ'האט עס געניצט פאר'ן מזבח. אויב דער מזבח האט עפעס אנדערע הלכות וואס האט שוין צו טון מיט קדושה, איז אן אנדערע זאך. נאר יוצא זיין נישט גוטע ווייין, למשל, ריחו רע, א ווייין וואס שמעקט נישט גוט, אדער מגולה וואס איז דא א חשש סכנה, וואס מגולה איז מסתמא אסור ווייל מ'טאר עס נישט טרינקען, אבער בדיעבד טרינקט מען עס יא. אדער מבושל, יין מבושל וואס איז ווייניגער חשוב. שמן קטשן לחם, אויף דעם קען מען נישט, ווייל דאס זענען טאקע שוואכערע קוואליטי ווייין, און דאס איז די עיקר הלכה וואס זאגט אז ס'דארף זיין יין הראוי לגבי מזבח. פארוואס זאל נישט זיין קיין דבש? ס'קען עס מאכן בעסער. איינער האט דייקא ליב ווייין מיט דבש.

דיגרעסיע: היסטארישער הינטערגרונט וועגן ווייין אין אייראפע

Speaker 2: רייט. איך מיין אז די אינטערעסאנטע זאך דא איז אזוי: אין ארץ ישראל איז דא ווייין, ווייל אין ארץ ישראל וואקסן טרויבן אין גרויסן. אין אייראפע איז געווען קאלט, און אסאך פון די פלעצער האבן געניצט טאקע האניג. האניג מאכט מען "מעד", אדער מ'מישט אריין אין די ווייין.

Speaker 1: מ'מאכט ווייין פון האניג?

Speaker 2: מ'מישט אריין האניג אין די ווייין.

Speaker 1: אקעי, אריינגעמישט האניג. אבער על כל פנים, אין אייראפע האט מען זיך אסאך מער געמוטשעט מיט ווייין. סאו ער זאגט, "החיים אומרים בכל מערב ספרד", אין יענע פלעצער זענען טאקע געווען קוואליטי ווייין.

Speaker 2: אקעי. ס'איז נישט געווען קיין ווייין אין אייראפע?

Speaker 1: ס'איז געווען, יא. מ'האט געמאכט ווייין פון ראזשינקעס. מ'האט זיך אסאך מער געמוטשעט, און וועגן דעם איז די הלכה פון ראזשינקעס ווייין געווען זייער שטארק נוגע. דער רמב"ם גייט רעדן וועגן דעם. איך מיין אז מ'פרעגט די זיידעס... ס'איז נישט געווען אזוי גרינג ווייין אזוי ווי היינט. ס'איז געווען טאקע געווען ווייין, אבער ס'איז געווען געוויסע לענדער וואס מ'האט זיך געמוטשעט מיט האבן ווייין. איך בין אביסל מסופק אין דעם. אבער אקעי, קענסט טאן דעם גרינגן וועג. ס'קאסט נישט קיין געלט פאר גארנישט.

די דעה ויש, הלכה ידועה, די דעה וואס זאגט די הייליגע רמב"ם, די דעה ויש, וואס זענען גערעכט דאך.

Speaker 2: ווי אמת איז דאס?

Speaker 1: ער זאגט א שטייט אין ירושלמי, יא, מ'קען מקדש זיין מיט יין קונדיטון, וואס לכאורה מיינט דאס איז א ווייין פון מיט אריינגעלייגט האניג אדער אנדערע זאכן, א זיסע ווייין. אקעי.

הלכה טו: יין שטעמו טעם חומץ

זאגט די רמב"ם, יין שטעם טעם חומץ, ער זאגט אז א יין שריחו רע טויג נישט. זאגט די רמב"ם, ריחו רע אוכלת, אבער ריחו רע איז נישט די איינציגסטע זאך. אויב די טעם איז נישט גוט, די טעם איז ווי חומץ, **אע"פ שריחו ריח יין, אין מקדשין עליו. וכן שמרים שנתן עליהם מים.**

Speaker 2: וואס די יין שטעם חומץ, למשל, וואלט יא געווען כשר לגבי מזבח?

Speaker 1: ער האט נאך ווייין, ער האט נאך ווייין.

Speaker 2: האט ער נאך אלץ א קשר צו די ענין פון די מזבח?

Speaker 1: איך ווייס נישט, ער האט נישט קיין טעם, ער האט נישט קיין גוטע ווייין. אפשר אנקומען צום מזבח.

Speaker 2: אבער ס'איז נישט פשוט. די רמב"ם זאגט יין שטעם או ריחו רע. ער זאגט נישט... ניין, ווייל ער זאגט אע"פ שריחו רע. קוק, איך וואלט געזאגט, מ'וואלט געקענט פשוט מאכן א זאך גרינג, זאגן יין שטעם או טעם רע, או מגולה. ניין, ער זאגט, ס'איז דא אזא סארט ווייין.

Speaker 1: You're worried about כללים און זאכן.

Speaker 2: ניין, איך וויל וויסן צו... ס'איז דא אזא סארט... דו גייסט שוין באלד זען אז ס'איז פארקערט, יא.

Speaker 1: יא, alright, לאמיר זען. ס'איז נישט אמת אז ס'דארף זיין ביידע. ס'מעג האבן א ריח רע.

Speaker 2: נישט ריח רע. ריח חומץ און ריח רע איז נישט די זעלבע זאך. ריח רע איז טאקע אז ס'שטינקט. ריח חומץ איז עסן. איך פארשטיי אז אויף די מזבח איז די עיקר די ריח וואס ס'מאכט. אויב ס'איז ריח יין, גייט מען נישט... מ'איז נישט טועם.

Speaker 1: מיר זענען שוין געגאנגען ווייטער פון דעם. אבער די ריח איז נאר לגבי דבש, דארט איז די מחלוקת. יעצט איז דא א פשט. דו קענסט עס רופן למזבח, באט דאס איז שוין לכאורה מסכים אפילו די דעה וואס איז נישט מסכים ביי די דבש.

Speaker 2: ניין, איך זאג א פשוט'ע זאך, אז ביי מזבח איז לכאורה די ריח וויכטיגער, ווייל מ'טרינקט עס נישט, און ביי קידוש טרינקט מען עס.

Speaker 1: די רמב"ם האלט נישט אזוי. לייען ווייטער.

שמרים שנתן עליהם מים

וכן שמרים שנתן עליהם מים, שמרים איז דער זאץ, די איבערגעבליבענע שלח וואס בלייבט אונטן פון די ווייין, וואס האט נאך אין זיך לחלוחית פון ווייין, און מ'וויל אויסנוצן די מאקסימום, לייגט מען, גיסט מען אריין וואסער, וואס האט באקומען א טעם פון ווייין. זאגט ער, אפילו ס'האט באקומען א טעם יין, אבער דאס איז נישט אליין יין, ס'איז דאך עיקר וואסער וואס האט אביסל א טעם יין, און מ'קידש'ט אויף דעם. זאגט דער רמב"ם, **מדברים אמורים**, די הלכה אז שמרים שנתן עליהן מים הייסט נישט קיין יין, **איז נאר בשלא נתן על השמרים שלושה מים, והוציא פחות מארבעה**, און ס'איז ארויסגעקומען ווייניגער ווי פיר. דאס הייסט אז אין די שמרים איז נישט געווען איינגעזאפט א פערטל פון די אמאונט פון די גאנצע כוס, דאס הייסט ס'איז נישט דא דערין קיין פערטל ווייין. **אבל אם הוציא ארבעה**, אויב האט ער אריינגעגאסן וואסער דריי און ס'איז ארויסגעקומען פיר, בשעת ס'איז נאך געווען אסאך לחלוחית, א פערטל, **הרי זה יין מזוג.** און זיי האבן שוין געלערנט, איך מיין אין הלכות ברכות, יא, זיי האבן שוין געלערנט די הלכה פון שנתן על השמרים שלושה והוציא ארבעה, יא.

Speaker 2: אפשר אין הלכות ברכות ביים בורא פרי הגפן, איך געדענק נישט.

Speaker 1: **הרי זה יין מזוג**, הייסט עס יין מזוג. יין מזוג מיינט ווען ס'איז דריי חלקים וואסער און איין חלק ווייין, דאס הייסט יין מזוג, און מ'קידש'ט דערויף, דאס איז ווייין.

הלכה טז: כלי שהיה מלא יין ושתה ממנו

Speaker 2: קען מען נעמען נאך א זאך וואס פסל'ט די ווייין, ווייל ס'איז נישט קובע דוקא?

Speaker 1: יא. **כלי שהיה מלא יין**, א כלי וואס איז געווען פול מיט וויין, **אפילו יש בו כמה רביעיות**, אפילו אויב די כלי איז גרויס און ס'האלט אין זיך אסאך, מ'קען דערפון אנפילן מערערע כוסות, ס'האט אפאר רביעיות, אבער **אם שתה ממנו, הרי זה פגמו**, האט ער אראפגענומען די חשיבות, די וויין הייסט אזויווי פגום, ס'איז שוין נישט, ס'איז שוין דא דערין עפעס, ס'איז שוין נישט אזוי חשוב, דער מענטש האט שוין געטרינקען דערפון, **ונפסל**, ס'איז געווארן פסול פאר קידוש, **ואין מקדשין על השאר**, מ'קען נישט מקדש זיין אויף די איבריגע, **והרי הוא כשיורי כוסות**, אזויווי אויף א כוס, פארשטייסטו, אזויווי מ'האט שוין געטרונקען פון דעם כוס, איז עס נישט קיין שיינע... דאס איז די ווארט, אז פגום, אפילו א דיקסטע גרויסן באטל, ס'איז נישט קיין אמת'דיגע כוס, אבער ס'איז שיורי כוסות, ממילא איז נישט קיין וואוילע זאך, קענסט נישט מקדש זיין דערויף.

Speaker 2: יא, ווייטער.

Speaker 1: דאס וואס ער מיינט אז ביי די הלכה פריער אז מ'קען נישט מאכן מיט די זעלבע כוס, מיינט אויך נישט אז מ'קען אביסל טרינקען און נאכדעם מאכן גיסן. מען דארף ממש א נייע כוס וועגן די ענין פון פוגם.

Speaker 2: יא, דער שולחן ערוך זאגט אז מען קען אריינגיסן אביסל נייע וויין, דעמאלטס ווערט עס געפיקסט.

Speaker 1: יא, דער רמ"א... מען גיסט עס צוריק אריין דערוואטן?

Speaker 2: דער רמ"א זאגט נישט, ער זאגט נישט אזוי, ער זאגט נאך... דארט... אפילו מחזק מיט קיין מרובה...

Speaker 1: אה, מיינסט צו זאגן אז מען גיסט דירעקט אריין אפילו... פון די חובות, וואס דארפן מיר שוין קומען מיט די וויין?

הלכה יז: יין שריחו ריח החומץ וטעמו טעם יין

Speaker 2: יא, יין שריחו רע, יין שריחו רע וריחו חומץ וטעמו טעם יין, אבער וואס האט א ריח ווי חומץ און דער טעם איז ווי יין, מקדשין עליו.

Speaker 1: דער טעיסט איז דאך אזא ריחו רע, אזוי ווי עס איז פריער געזאגט. דא פאסט א ריח חומץ אבער מ'גייט נאך דער טעם. נו ווי געזאגט, דער טעם... אויב ס'איז דער טעם חומץ, אפילו ס'שמעקט ווי וויין איז נישט גוט, אבער פארקערט איז יא גוט, דאס איז תלוי אין די טעיסט, נישט אין די שמעק.

Speaker 2: ניין, אבער געזאגט ריח ורע קען מען נישט, אבער ריח חומץ מיינט נישט ריח רע. ריח חומץ איז נישט א זאך.

Speaker 1: רייט. חומץ איז נישט רע, חומץ איז א גוטע זאך. מער זויער אדער וואס. חומץ איז טייטש עסיג, אבער מען ניצט עס, ס'איז א גוטע זאך. עסיג קען מען ניצן פאר רעסיפיס, פאר רעסיפיס, מען דינקט אריין אין דעם די ברויט, יא?

Speaker 2: פסח ביינאכט, עס איז א חשוב'ע זאך, דיפבל, אבער קיין וויין איז עס נישט.

Speaker 1: רייט.

יין מזוג, יין צמוקים, יין תוסס

וכן יין מזוג, ויין צמוקים, יין מזוג וואס ער האט פריער געזאגט, וויין מיט וואסער, אדער וויין וואס מען האט געמאכט פון ראזשינקעס, **מקדשין עליו קען מען מאכן קידוש, והוא שיש בצמוקים שעוד יש בהם לחלוחית.** ס'דארף אבער דאפקא זיין צמוקים וואס האט נאך אין דעם א נאסקייט, **שאם ידרוך אותם יצא מהם דבשם**, אזוי אז מ'זאל עס וועלן קוועטשן וואלט ארויסגעקומען די... ער רופט דא וויין דערפון... ער רופט דעם דבש, ווייל ס'ווערט געדיכט. נישט וויין, ס'איז דער דבש, דער דבש איז מער ווי א גראם וואסער. ער זאגט אז ביי די צמוקים, די הארטע פארט פון אינעווייניגסטע איז... יא, די טראפ, די אויסגעטריקנטע טראפ. דארף זיין גענוג אז עס קען ארויסקומען פאר די סיראפ, א ביסל זאפט... עפעס א זאפט דארף קענען ארויסקומען, דאס איז נישט וואסער, ס'איז מער א געדיכטער זאפט, דאס הייסט די וואש.

Speaker 2: רייט. אבער ביי צמוקים זעט אויס קיין ארבעט עס שוין מיט הוציא שלישו, הוציא... דאס איז אן אנדערע מין, ווייל די וואסער באקומט די טעם פון די גאנצע ראזשינקע און ווייקט זיך אין דעם. אבער נאך אלץ דארף זיין דעם דבש.

Speaker 1: יא. ס'איז אן אנדערע שיטה. ס'איז נישט פאר יא.

וכן יין תוסס מגיתו, וויין וואס עס איז פריש ארויס פון די גת. מען האט עס דזשאסט געקוועטשט, דאס איז אונז גערופן מאסט, וויין נאכן קוועטשן. די פראסעס האט אנגעהויבן אממ...

קידוש והבדלה — יין חדש מגתו, חמר מדינה, וקידוש יום טוב

הלכה יז (המשך) — יין חדש מגתו וסוחט אשכול של ענבים

Speaker 1: ס'איז מער א געדיכטע זאפט, וואס דו מיינסט איז די וואש.

אבער ביי צימוקים זעט אויס אז גיי ארבעט עס נישט מיט הוציא שלושה, הוציא דאס. ס'איז אן אנדערע מין, ווייל די וואסער באקומט די טעם פון די גאנצע ראזשינקע ווייקט זיך אין דעם. אבער נאך אלץ דארף זיין דערין די דבש. דאס איז די אנדערע שיטה.

ויין חדש מגתו — וויין וואס איז פריש ארויס פון די גת וואס מ'האט עס דזשאסט געקוועטשט, דאס וואס אונז רופן מאסט, וויין נאכ'ן קוועטשן איידער ס'האט אנגעהויבן פערמענטן, מעג מען אויך מאכן דערויף קידוש, ס'איז אויך כשר.

וסוחט אדם אשכול של ענבים — מ'קען אפילו נישט פון די גת, נאר מ'קען ממש אויסקוועטשן פון די האנט, געבן א קוועטש אויף אן אשכול של ענבים, **ומקדש עליו בשעתו.** דאס הייסט, גלייך דעמאלטס. בשעתו מיינט אזויווי ביום ההוא, ווייל מ'טאר נישט קוועטשן שבת. ער מיינט צו זאגן ערב שבת, ער האט פריער געזאגט אז מ'קען דאך מאכן קידוש פאר שבת. אבער די פוינט איז אז ער קען עס געבן א טו גלייך.

וואס איז די חידוש אז גת איז לאו דווקא? ער מיינט צו זאגן עני וויין וואס איז... ס'איז נישט קיין חילוק, גת איז די זעלבע. ס'שטייט אזוי אין די גמרא, דאס איז וואס ער מיינט צו זאגן. ער זאגט אז ס'איז א הידור, א שיינע זאך פון מאכן שבת. ס'שטייט דארט נישט קיין וויין, ווייל ס'האט נישט קיין טעם פון וויין, ס'איז גרעיפ דזשוס. ס'איז בדיעבד.

דיסקוסיע: גרעיפ דזשוס איז נישט כשר פאר קידוש

Speaker 2: בדיעבד איז נישט בדיעבד, ווייל זייער אסאך מענטשן קענען נישט טרינקען וויין, און גרעיפ דזשוס איז זייער וועג פון יוצא זיין וויין.

Speaker 1: נו נו, ס'איז נישט קיין שמחה אין טרינקען גרעיפ דזשוס. דאס וואס מ'טאר טרינקען יין חדש מגתו איז ווייל ס'איז א וויין, ס'איז נאך פריש, און ס'האלט אינמיטן, ס'איז נאך נישט אינגאנצן וויין, אבער נישט א גרעיפ דזשוס וואס איז סתם א פסא זיסע געטראנק.

ס'גייט צוריק צו אונז וואס דו זאגסט אז כוס של ברכה ווען מ'טרינקט עס נישט איז פורים, אדער כוס של ברכה ווען מ'געבט א טעיסט א טראפ, וואס איז דא אן ענין פון כוס של ברכה. אבער, נישט יעדער איינער האט ליב וויין, אבער יעדער וויל טון מצוות כתקונן, טוט מען עס וויאזוי ס'זעט אויס, אפילו אויב ס'איז נישט די אמת'דיגע, ס'האט נישט די תוכן דערפון. יין איז נישט חשוב ווען ס'איז יין המשמח, אבער אויב ס'הייסט יין, יין איז מען יוצא. די זעלבע סיבה פארוואס מענטשן טרינקען כוס של ברכה און מ'געבט א קליינע סיפ, ווייל מ'וויל יוצא זיין עפעס. דו זאגסט אז ס'האט נישט קיין פשט, ס'איז אמת. אבער מענטשן טוישן זיך נישט אזוי שנעל צו אנהייבן ליב האבן וויין, אבער זיי ווילן טון די מצוה.

ער מעג מאכן קידוש אויף ברויט. עס שטייט מפורש אין רמב"ם. אפשר אין שולחן ערוך שטייט נישט אזוי, אבער דער רמב"ם האט גע'פסק'נט אז אויב איינער האט נישט ליב וויין, זאל ער מאכן קידוש אויף ברויט, ווייל דאס האט ער ליב. דאס האבן זיי דעמאלטס געהאט ליב.

אבער נישט אז ער זאל מאכן קידוש אויף גרעיף דזשוס. דאס איז פסול לגמרי.

Speaker 2: אקעי. **מדינה שרוב יינה...** סאו מען רעדט דאך דא פון יין חביב עליו, דו האסט עס בעסער ליב ווי די ברויט.

Speaker 1: דער רמב"ם מאכט נישט קיין חילוק. איך ווייס, איך בין זיכער אז עס איז בדיעבד. און אויך האלט איך אז גרעיף דזשוס איז נישט קיין יין חביב עליו.

Speaker 2: וואס נישט?

Speaker 1: ווייל איך וועל דיר זאגן. יין חביב עליו, מען רופט עס נייע ווין, מען רופט עס נישט גרעיף דזשוס. גרעיף דזשוס איז סתם א נייע זאך. מען האט קוים נישט געוועג אין פארדעם גרעיף דזשוס, אמת? ס'איז נישט קיין ווין, ס'איז נישט קיין... איך פארשטיי נישט די שאלה.

יין חביב עליו איז, ס'איז דא א מענטש וואס האט ליב אן א שיעור, ער וויל נישט ווארטן ביז עס ווערט ווין. ער האט יעצט ארויסגעטראפן די טרויבן, דאס איז זיס, ער האלט... איך וועל דיר זאגן נאך מער. דא רעדט מען פון א... ווען מען גייט אין די כרם, יא, דעמאלטס בימי בציר הענבים, יא, איז דא א תקופה אין די יאר, לאמיר זאגן, יא, תמוז? און ס'איז שוין א גאנצע יום טוב, מען ברענגט שוין די ווין, ס'איז שוין דא נייע געקוועטשטע ווין. אקעי, מען קען שוין מאכן קידוש אויף דעם אויך. אבער מען קויפט גרעיף דזשוס אין די סטאר, און מען רעדט זיך איין אז מען מאכט פון דעם ווין? איך ווייס נישט. איך בין זייער דערקעגן. איך ווייס נישט וואס דיר צו זאגן. אויב איינער האט נישט ליב, זאל ער מאכן קידוש אויף ברויט. וואס איז די בראך?

הלכה יז (המשך) — מדינה שרוב יינה שכר

Speaker 1: כער, ווייטער. **מדינה שרוב יינה שכר** — מדינה וואס די פאפולער טרינק דארטן, און אינטערעסאנט ער רופט עס "יינה", זעט אויס אז יין איז דער דייטש פון וואס מען טרינקט. חמר מדינה, חמר מיינט אויך ווין, יא. די אנגענומענע אלקאהאל, די בעוורידזש פון דעם פלאץ, איז שכר. רוב דעפענס. דאס הייסט אז ס'איז דא ווין אויך.

אפילו שאינו פסול לקידוש — דו האסט דאך נישט ווין, **מיטל הבדלה לכתחילה.** הבדלה קען מען יא מאכן דערויף, ווייל ס'איז ווי חמר המדינה. ער זאגט אונז נישט מער וואס, וואס איז פשט, דאס הייסט קידוש דארף זיין יין דווקא? אהא. ווי מען איז אנגעקומען צו דעם ער זאגט אונז נישט. ביידע לערנט מען ארויס, ביידע איז איין פסוק "זכור" און ביידע האבן חז"ל מתקן געווען עס זאל זיין אויף יין.

דיסקוסיע: פארוואס חמר מדינה פאר הבדלה אבער נישט פאר קידוש?

Speaker 2: נא, דער תירוץ איז פשוט, וואס איז דאס ווארט, זאגט דער מגיד משנה, קידוש אויב דו האסט נישט קיין ווין, מאך אויף ברויט. הבדלה קען מען נישט מאכן אויף ברויט, ממילא מוז מען מאכן אויף חמר מדינה. אבער אלס געוועגן... אלס הבדלה אלס מגיד משנה.

Speaker 1: אה, מיינט ער ווייל אויף הבדלה האסטו אן אנדערע אפשן, ממילא האט מען דא מתיר געווען. איך מיין אויב ביי קידוש איז דא אן אנדערע אפשן, ממילא האט מען דא נישט מתיר געווען.

Speaker 2: פאר וואס אבער נישט מ'קען מאכן הבדלה אויף ברויט?

Speaker 1: איך מיין אויב ס'איז דא א זאך ווי ברויט מ'עסט נישט דארט נישט נעכטן, אן אויף דעם שיעור. הבדלה האט נישט מיט קיין עסן. זאגט ער הבדלה האט נישט מיט סחידות.

Speaker 2: דאס מיינט אז איינער האט געגעסן מלוה מלכה, זאל ענדערש ווי איידער מאכן אויף גרעיף דזשוס אדער אויף יין, חמר מדינה...

Speaker 1: איך ווייס נישט. דער רמב"ם, דא זאגט צוויי פסקים וואס זאגן אנדערש, ביידע וועגנס. צוויי פסקים וואס זאגן דאס ס'קען מאכן יא קידוש אויף חמר מדינה, צוויי פסקים וואס זאגן דאס מ'קען מאכן הבדלה אויף פת, אבער פשטות ההלכה וואס דער רמב"ם ברענגט איז אז אויף הבדלה איז נישט דא אויף פת, ממילא איז דא חמר מדינה, קידוש איז דא אויף פת, קען מען מאכן אויף פת.

דיסקוסיע: וואס קוואליפיצירט אלס חמר מדינה?

Speaker 1: עס איז אויך אינטערעסאנט, ווייל היינט למשל מענטשן זענען זיך מקיל אפילו אויף, איך ווייס, אראנדזש דזשוס, קאוק, אבער דער לשון רוב יין אנד שכר, עס זעט אויס ווי עס איז נאך אלס אין די פֿעמילי פון ווין, אין די טערמס אז ס'איז א משקה המשכר. יא. אבער גיין זאגן אויף עפעס וואס איז בכלל נישט אין דעם מין, אין די... איך מיין אין די משנה סתם... ס'איז אויך געווען וואסער. קיינער פלעגט נישט זאגן אז וואסער איז א חמר מדינה.

Speaker 2: וואס איז געווען אין יענע צייטן? אויך ס'איז געווען מי פירות, אבער ס'איז מסתם געווען געוויסע זאכן וואס מ'קען טרינקען. פלעגט מען נישט טרינקען.

Speaker 1: ביסט גערעכט, מיר דארפן מדייק זיין. איך מיין לויט מיין האק, אז מ'דארף זיך אנטרינקען, אז די גאנצע זאך איז כבוד, זאל מען האבן אביסל שמחה, ביסט זיכער גערעכט.

אה, סאו קומט מען צו דעם לכאורה, אז רוב מענטשן זענען נישט קעיפעיבל, אבער רוב מענטשן טרינקען נישט קיין ווין, זיי ווילן נישט טרינקען א משקה, משקה המשכר מוצאי שבת... זאלן זיי יא, איז א מעשה? שוין, דאס שטייט אין די תורה אז מ'דארף טרינקען ווין, און די תורה רעדט דאך אויך אין א געוויסע... אזוי ווי די נארמאלע מענטשן... נארמאלע מענטשן, נארמאלע מענטשן, העלא? וואס האט ער געטון baby? I don't know... נארמאלע מענטשן וואס טרינקען אמאל... פרעגסטו א קשיא, אזוי ווי קליינע קינדער... אמאל פלעגט מען געבן פאר קליינע קינדער אויך צו טרינקען ווין. היינט איז זייער נישט איינגעפירט. יא, מ'זעט אין א ברית געבט מען שוין פאר די בעיבי ווין. דאס איז א אידישע מנהג אז מ'טרינקט פון דעם ווען מ'איז איין טאג, אכט טעג אלט. איך ווייס נישט וואס איז ביי די גוים וואס זיי טרינקען ווען זיי זענען אכט, סאפאוזעדלי. צורי חיה.

דיגרעסיע: ווין מיט וואסער (מזיגה) אין אלטע צייטן

Speaker 1: באט אמאל איז נישט געווען, אמאל איז נישט געווען קיין אנדערע טרינקעס, קיין ווין. אה, ס'איז נישט געווען, איך געדענק אז די ווין איז אויך געווען געמישט מיט דריי פערטל וואסער. איך האב געזען א שיינע פסק... פארשטייט זיך אז מ'קען געבן פאר א קינד, דאס איז געווען א פסק. זיי האבן געזאגט אז ס'קען נישט זיין, אבער זיי האבן ראיות אז די פאונדינג פאדערס, אז די מענטשן וואס האבן געמאכט די תקנה אז מ'מעג האבן א גאן אין אמעריקע, זענען אלעמאל געווען שיכור. מ'קען עס זען, איז דער שיכור! ער איז דער וואס האט דאס געזאגט! קען דאך נישט זיין! דער וואס איז אייביג שיכור, דורך זיין טאלערענץ לעוועל, זייער הויך. איז גערעכט, קען זיך טיילן. אזוי ווי חבל על דאבדין ולא משתכחין, עס איז שוין נישט.

אבער דער חכם האט מען גערעכט, אז אויב מ'זעט מיה מוזג וואס איז נאר א פערטל ווין, אז ס'הייסט ס'איז נאר צוויי פראצענט אלקאהאל קומט אויס. יא, א נארמאלע ווין איז די פערטל 12 פראצענט, אז עס איז א פערטל איז דייי 4 פראצענט. עס איז שוואכער ווי אונזער ביר. סאו... קען זיך זיין אזוי... מען קען אזוי טון. דער חכם, דער איז אן אמת'דיגע אייעץ. איינער וואס האט א שוועריקייט מיט טרינקען ווין, איז די און היינט איז דא א גוטע ווין וואס אים פארקויפט. אפשר האבן זיי שוין געמאכט די מזיגה אין די סטאר, איך פרייש ווי זיי מאכן עס. אבער עס איז פינף פראצענט... איך מאך קוויטן, איך האב דא דארפן יענדע ציינטיגע צייטן, ווייל איך וויל טרינקען ווין, אבער מיך האב נישט שוין כאכט צו טרינקען די פענסי ווין. סאו דעי ליידט ווין, עס איז גוט, עס געט א וויסל צום. אבער זייער וויניג, נישט פרמידה. יא. אקעי. גיימיר רעדן וועגן יום טוב. יא, ביבי?

הלכה יח — קידוש והבדלה יום טוב

Speaker 1: סאו דער רמב"ם, די אלע מצוות וואס מ'האט יעצט גערעדט וועגן קידוש, אינטערעסאנט, ער גייט דאס פארציילן אויך יום טוב, מצוות

קידוש יום טוב. די ערשטע מאל אין הלכות שבת וואס ער רעדט אונז וועגן עפעס יום טוב, יא? איך מיין, באלד וועט אנקומען הלכות יום טוב, וועלן מיר זען אז זייער אסאך מלאכות זענען בעצם די זעלבע, אבער דאס ווייסן מיר נאך נישט. טאקע אינטערעסאנט אז ער ווארפט אריין הבדלה, קידוש יום טוב דא.

קוק, קוק, קוק, זע די reason. **כשם שמבדילין בלילי שבת ומבדילין במוצאי שבת, כך**... די זעלבע זאך טוט מען יום טוב, מ'מאכט קידוש בלילי יום טוב ווען יום טוב קומט אריין, און מ'מאכט הבדלה במוצאי, די זעלבע זאך מוצאי יום הכיפורים. יום כיפור מאכט מען נישט קידוש, ווייל מ'טרינקט נישט יום כיפור.

שכולם שבתות ה' הם — די תורה זאגט אז אלע ימים טובים ווערן גערופן שבתות.

דיסקוסיע: וואו שטייט "שבתות ה'"?

Speaker 2: ווי שטייט אין פסוק די לשון שבתות?

Speaker 1: ס'שטייט "מלבד שבתות ה'" אין די ענד פון פרשת אמור, און איך מיין אז די גמרא דארט זאגט אז דאס מיינט ימים טובים אויך.

Speaker 2: ווי שטייט שבתות ה' אין די ענד? פארדעם זאגט ער "שבתון", דאס הייסט דאך שביתה, אמת?

Speaker 1: איך בין גאנץ זיכער אז די לשון שבתות ה', "מלבד שבתות ה'", דארף צו זיין... יא, אבער ס'קען זיין אז ס'מיינט אלע, אלע ימים טובים. נישט קלאר. מ'זעט אז פסח הייסט שבת, יא, ס'איז דא די ענין אז שביתה והוא שובת הייסט שבת, כולל יום טוב.

אבער שבתות ה', געווענליך וואס מ'זאגט אויף שבת, שבת ה' מיינט אז דער אייבערשטער האט גערוט. יום טוב האט דער אייבערשטער נישט גערוט, ס'איז דאך אונז רוען אויף א נס אדער וואס.

Speaker 2: שבת ה' מיינט נישט דאס. אזוי ווי "שבת הוא לה'", אה, רש"י ברענגט שוין דארט אין פרשת ויקהל, "שבת לה'", כשם שנעשה בשבת בראשית.

Speaker 1: ס'איז גערעכט. אבער קען זיין שבת ה' מיינט מ'רוהט לשם ה', לכבוד ה', לשם ה', אזוי ווי רש"י זאגט דארט, לשם ה'. דער כוזרי איז מאריך אז אלע ימים טובים הייסן שבתות ה', ווייל ס'איז דא אין דעם א געטליכע זאך אין די שביתה, ס'איז נישט סתם מענטשן האבן געמאכט צו רוען.

בכל אופן, איך מיין אז דער רמב"ם מיינט צו זאגן, ממילא ווען ס'שטייט "זכור את יום השבת לקדשו", וואס פון דעם לערנט מען זכירה בשבח וקידוש, מיינט עס דוקא שבת, מיינט יעדע שביתה. קומט אויס אז לכאורה דארף קידוש היום אויך זיין דאורייתא לויט'ן רמב"ם פון דעם זעלבן פסוק, און פארדעם שטייט עס דא, ווייל דא איז די מצוה פון "זכור את יום השבת". אזא זאך מאכט ער דאורייתא. ער זאגט...

קידוש יום טוב — דאורייתא אדער דרבנן? נוסח קידוש יום טוב, הבדלה, און "מקדש השבת וישראל והזמנים"

קידוש יום טוב — דאורייתא אדער דרבנן?

Speaker 1:

אבער אניוויס, איך מיין אז דער רמב"ם מיינט צו זאגן אז ממילא, ווען ס'שטייט **"זכור את יום השבת לקדשו"**, וואס פון דעם לערנט מען זכירה על היין, זכירה בשעת קידוש, מיינט עס דוקא שבת, מיינט עס יעדע שביתה. קומט אויס אז לכאורה דארף קידוש פון יום טוב אויך צו זיין דאורייתא לויט דער רמב"ם, פון די זעלבע פסוק, ווייל דעמאלט שטייט עס דא, ווייל דא איז די מצוה פון "זכור את יום השבת". אזא זאך מאכט א דאורייתא?

ער זאגט "זכור את יום השבת לקדשו", מיינט ער יום השבת. ניין, ער זאגט נאר פשוט אזוי ווי אזא גזירה שוה אז שבתות ה' הן.

ניין, ס'מיינט נישט, אזוי ווי אגיין, די פשוט'ע פשט מיינט עס בכלל נישט מאכן קידוש. לויט די פשט, אבער נאכאמאל, מיט די פשט פון חכמים, **"זכור את יום השבת לקדשו"** איז די מצוה פון קידוש. שטייט דאך דירעקט "שבתות ה'", ס'איז קלאר אז ס'איז א דרבנן. דער רמב"ם זאגט נישט אזוי קלאר, ער זאגט "כשם" און "כך", אבער ער זאגט נישט אז ס'איז אויך א מצוה דאורייתא. ס'איז נישט קלאר, ער זאגט "שבתות ה'", ממילא איז עס די זעלבע.

זייער גוט. סאו, אונזער מחלוקת, אזוי ווי אלע ווילן האבן א מחלוקת, ס'איז סתם צוויי מענטשן וואס זאגן זאכן. און טאקע דער מגן אברהם דא האט אנגענומען אז ס'מיינט טאקע מדרבנן, אבער דער מנחת חינוך האט געזאגט אז ס'שטייט "כשם", "כשם", איז דאך משמע אז ער מיינט אז ס'איז בכלל די פסוק "זכור את יום השבת לקדשו".

ס'איז נישט קיין גרויסע נפקא מינה. איינע נפקא מינה איז ווען ער מאכט א ספק, ס'דארף יא זיין אן עכטע נפקא מינה. איינער געדענקט נישט צי ער האט געמאכט קידוש, ער דארף מאכן נאכאמאל. דער רמב"ם האט עס נישט געזאגט, אבער ס'דארף זיין אזא נפקא מינה, רייט?

Speaker 2:

רייט. לאמיר זאגן ער האט נישט געמאכט נישט ביים דאווענען, נישט ביי... ער איז מסופק אויף ביידע.

Speaker 1:

אמת.

הבדלה מוצאי יום טוב — ווען מאכט מען הבדלה?

Speaker 1:

רייט. ער זאגט **"ומבדילין"**, די זעלבע זאך איז מיט הבדלה, **"ומבדילין במוצאי ימים טובים"**. וועלכע מוצאי יום טוב? איז אבער דא א שאלה, ווען? וועלכע מוצאי יום טוב? זאגט ער, ביידע מוצאי יום טוב. סיי מוצאי יום טוב לחולו של מועד, דאס הייסט, ווען מאכט מען הבדלה? יא, רייט? ער האט שוין געזאגט **"ומבדילין במוצאי החג"**, א געווענליכע מוצאי יום טוב. דאס הייסט, ווען ס'איז מוצאי יום טוב צו חול, מוצאי ערשטע טעג יום טוב, אדער מוצאי שבת ליום טוב, ווען שבת פאלט אויס אין יום טוב, ווען מ'דארף מאכן מוצאי שבת, וואס טוט מען דעמאלט? מאכט מען הבדלה. להבדיל, ביי מוצאי יום טוב לשבת מאכט מען נישט קיין הבדלה על הכוס אדער בכלל?

Speaker 2:

ניין, בכלל נישט. מ'זאגט נישט קיין "אתה חוננתנו", מ'מאכט נישט קיין הבדלה.

Speaker 1:

ניין, ניין, ניין, מ'מאכט פארקערט. די איינציגסטע זאך וואס מ'זאגט איז ווען ס'איז מוצאי שבת צו יום טוב.

Speaker 2:

אה, מוצאי שבת צו יום טוב, רייט, רייט.

יסוד ההבדלה — נאר ווען ס'ווערט מער וואכנדיג

Speaker 1:

די כלל איז פשוט, ווען ס'ווערט מער, א גרעסערע קדושה, ווען ס'ווערט מער שבת'דיג, מאכט מען נישט קיין הבדלה, ווייל ס'איז מקלקל, ס'איז נישטא פארוואס. דו פרעגסט אזוי ווי דו מיינסט צו זאגן ביי א קדושת שבת אז ס'איז נישט יום טוב, קען מען זאגן אויך ווען ס'ווערט שבת. אבער ווען ס'ווערט הייליגער, מאכט מען נישט הבדלה. מ'דארף מאכן קידוש, מאכט מען טאקע קידוש לכבוד דעם נייעם שבת. אבער הבדלה מאכט מען ווען ס'ווערט וואכן. אפילו ווען ס'ווערט חול המועד איז גארנישט מער וואכנדיג. אפילו ווען ס'ווערט פון שבת צו יום טוב איז גארנישט מער וואכנדיג, מ'קען טון מלאכת אוכל נפש. ממילא מאכט מען הבדלה.

הבדלה זעט אויס פשוט אז דו טשוזסט אויס די בעסערע פון די שוואכערע. ווען ס'איז נישטא קיין אויס-טשוזן... טשוזן מיינט מבדיל זיין צווישן קאטעגאריעס, אזויווי בין אור לחושך, דו האסט דא די גוטע און די שוואכע. אפילו יום טוב לשבת איז דא די בעסערע, די ארויפערע מדריגה, אבער ווען ס'איז די זעלבע מדריגה אדער ארויף, איז נישטא די נוסח.

נוסח קידוש יום טוב

Speaker 1:

די נוסח קידוש יום טוב...

Speaker 2:

יא, גייט דער רמ"א און זאגט, די נוסח פון די קידוש פון יום טוב, פארוואס זאגט מען נישט די נוסח פון שבת? זאגט ער אזוי, די ברכה איז **"ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם"**, ער זאגט נישט "אשר קדשנו במצותיו". אינטערעסאנט, ביי שבת הייבט מען אן "אשר קדשנו במצותיו", וואס פון דעם האב איך געדרייט א קאפ אז ס'איז עפעס א ברכת המצוות'דיגע נוסח. דאס זאגט מען ממש נישט. ער זאגט, אשר בחר בנו, און יום טוב זאגט מען שהחיינו. וואס האט דער רמ"א עפעס דערמאנט שהחיינו?

Speaker 1:

ניין, ניין, מ'גייט זען דעם נוסח. **"אשר קדשנו מכל עם ורוממנו מכל לשון"**. דאס איז די זעלבע לשון וואס מ'זאגט ביי די תפילה יום טוב, "אתה בחרתנו".

Speaker 2:

אה, מ'רעדט פון הבדלת ישראל בין העמים.

Speaker 1:

"בחר בנו...".

Speaker 2:

ס'איז הבדלה, קידוש, יא, הבדלה זאגט מען מוצאי יום טוב.

Speaker 1:

יא, איך זאג, מבדיל זיין די אידן פון די פעלקער.

דיוק בלשון "ויגדלנו"

Speaker 2:

"בחר בנו וקדשנו... בחר בנו ויגדלנו". "ויגדלנו" זעט אויס ווי א לשון עתיד, אזא זאך.

Speaker 1:

ניין, ניין, שטיי, איך וועל דיר זאגן, אפשר איין טאג גייט עס נאך ווערן, און מ'זאל ווערן נאך גרעסער. דער ו' מאכט עס פאר די בעק.

Speaker 2:

דו ביסט גערעכט, ס'איז בעסער געשטאנען דא. "הגדילנו" וואלט געווען קיין שטיין. "ויגדלנו" מיינט ער גייט אונז גרויס מאכן. "ויגדלנו" מיינט ער האט אונז גרויס געמאכט.

Speaker 1:

אבער פארוואס זאל ער נישט זאגן "והגדילנו"?

Speaker 2:

"ויגדלנו" איז נאכאמאל, "ויגדלנו" וואלט לכאורה בעסער געשטאנען. אבער ער קען עס טון אויך לשון היפוך. און לשון הקודש אלעמאל גייט עס אזוי. "ויאמר" טייטשט ער, ער האט געזאגט, יא? נישט "אמר" איז אויך ער האט געזאגט, אבער "ויאמר" - ער האט געזאגט א גאנצע גמרא אז "יאמר" מיינט ער גייט זאגן. **"ויגדלנו"**, **"ורצה בנו ויפארנו"**. סאו דער שטיקל ס'פיט נישט אין אונזער מח. מ'גייט עס אריינלייגן, ס'איז איין שטיקל, ניין? רצה בנו ויפארנו? וואס איז "ויפארנו"? דאס איז ווידערמאל, מיינט עס טאקע אין לשון עתיד. אה, נישט אזוי ווי "רצה והחליצנו", איז יא לשון עתיד. מיט א ו' מיט א פתח. "והתקננו" זעסטו אויך, ס'איז א לשון עבר, "והתקננו". נישט סתם "תקננו", **"והתקננו ה' אלוקינו באהבה"**.

"מועדים לשמחה, חגים וזמנים לששון"

Speaker 2:

"מועדים לשמחה", מועדים, צייטן וואס מ'זאל זיין בשמחה. **"חגים וזמנים לששון"**. ס'איז אלץ דאפלטע לשונות. "קדשתנו", "רמיתנו", "בחרת בנו", "רצית בנו", "מועדים", "חגים וזמנים", ס'מיינט די זעלבע זאך בעיסיקלי, רייט? ס'איז מליצות. לאז אונז געבן וואס? **"את יום טוב מקרא קודש הזה"**. דער יום טוב מקרא קודש. מקרא קודש מיינט אייביג ווען מ'פאראזאמלט זיך פאר קדושה, פאר ענינים שבקדושה. **"את יום חג המצות הזה"**, אדער וועלכע טאג ס'איז, חג השבועות אדער חג הסוכות. און יעדער יום טוב האט אויך א טיטל וואס איז די ספעציאליטעט פון דעם טאג. יום טוב פסח איז **"זמן חירותנו"**, שבועות איז **"זמן מתן תורתנו"**, און סוכות איז **"זמן שמחתנו"**.

ס'איז אינטערעסאנט, ווייל ס'האט אויסגעקוקט ווי שמחה איז קודם איז דא א כלליות'דיגע שמחה פאר אלע ימים טובים, און חג הסוכות איז עס נאך "זמן שמחתנו".

Speaker 1:

איך וואלט געטראכט, אפשר גייט עס דאפלט. דהיינו, "מועדים לשמחה" איז מקרא קודש, יום טוב. און "חגים וזמנים", ווייל ער זאגט "זמן", איז דא "זמן חירותנו", "זמן מתן תורתנו", "זמן שמחתנו". יא, אבער זיי זענען אלע "לששון", יא? זיי זענען אלע שמחה. אלע זענען שמחה. סאו סוכות איז א דאבל שמחה אזא. אדער נאר שמחה. ס'האט נישט קיין אנדערע עקסקוז, ס'איז נאר "זמן שמחתנו". ס'בלייבט אזוי. אבער סוכות הייסט חג, חג ה', מ'רעדט חגים.

זאגט ער נאכאמאל באהבה. פריער האט ער געזאגט אז דער אייבערשטער האט אונז געגעבן באהבה ימים טובים, און נאכאמאל באהבה. ס'איז דאך אונזער רצון, באהבה גייט ארויף אויף דעם ווארט רצון, אונזער רצון.

Speaker 2:

ניין, ס'גייט זיכער ווייטער, איך גלייב נישט אזוי. איך גיי פארשטיין פארוואס. **זכר ליציאת מצרים**. נו, פארוואס? **כי בנו בחרת ואותנו קדשת מכל העמים. ומועדי קדשך בשמחה ובששון הנחלתנו. ברוך אתה ה', מקדש ישראל והזמנים.**

"זכר ליציאת מצרים" אין קידוש יום טוב

Speaker 1:

איז מועדי קדשך, פריער האט ער נאר געזאגט אז ער האט אונז געגעבן מיט אן אהבה, ער האט אונז געגעבן מיט א שמחה. אבער מועדי קדשך בשמחה ובששון, מועדי קדשך של שמחה וששון. אזוויוי... ער האט אונז געגעבן בשמחה ובששון הנחלתנו, דער אייבערשטער האט אונז עס געגעבן מיט א שמחה. ווען ער האט אונז עס געגעבן האט ער זיך געפרייט. ער האט אונז עס געגעבן מיט א שמחה, מיט א רצון, מיט אן אהבה. איך ווייס נישט, די אלע זענען איין ווארט. דער אייבערשטער האט דאך נישט קיין פילינגס. ער וויל עפעס זאגן אז ס'איז א מתנה טובה וואס ער געבט מיט א שמחה.

אבער ס'קען זיין נישט. ס'קען זיין מועדי קדשך של שמחה וששון. און איך האב געטראכט, מועדים לשמחה, ס'גייט דאך אויף דעם וואס מ'זאגט מועדים לשמחה. ס'גייט צוריק אויף וואס מ'האט געזאגט דעמאלטס. שמחה איז אונזער שמחה. אהבה איז דער אייבערשטער'ס אהבה, אבער שמחה איז אונזער שמחה. אזוי קומט אויס. ס'שטייט יא אין פסוקים אז דער אייבערשטער פרייט זיך, יא, ישמח ה'. אקעי.

און צו ער זאגט זכר ליציאת מצרים, קען זיין, האט אייביג... אויסער דעם וואס אויף פסח איז קלאר זכר ליציאת מצרים, אבער ס'האט צו טון מיט דעם אז בחר בנו מכל עם. ווען זענען מיר געווען די ערשטע מאל וואס ער האט געוויזן איין פאלק פון אלע אנדערע פעלקער? ווען מ'רעדט דא אלס בחירה

מן האומות, זאגט מען זכר ליציאת מצרים. יעדע מאל ווען אידן האבן באקומען די ספעציעלע מתנה פון שמחה, דאס איז א זכר צו יציאת מצרים, און די אידן זענען געווארן אויסגעוועלט. יא, יא, יא, איך מיין אזוי.

און ווען עס חל'ט צו זיין בשבת, דעמאלטס קומט די מצוה וואס מיר האבן גערעדט ביי שבת. איז נישט אזוי שווער צו פארשטיין פארוואס איז דאס א זכר צו יציאת מצרים. ניין, איך זאג אבער זכר צו יציאת מצרים איז נישט אז די יום טוב איז דווקא א זכר צו יציאת מצרים, נאר טאקע אז אונז דארפן אין זינען האבן יעצט זכר צו יציאת מצרים, קען זיין דאס אויך. אבער די עצם באקומען די יום טוב פאר שמחה, און די אהבה ורצון, דאס דערמאנט אונז אין אונזער אריגינעל ווערן נבחר ביציאת מצרים.

"מקדש השבת וישראל והזמנים" — ווען יום טוב חל בשבת

Speaker 1:

און ווען עס חל'ט צו זיין בשבת, דעמאלטס זאגט ער, קודם **מקדש ישראל והזמנים**, און אבער אויב עס געשעט שבת, וואס טוט מען דעמאלטס? זאגט מען קודם שבת, **וחותם כדרך שחותם בתפילה**. וואס איז אונז שוין געזאגט? די תפילה האט אונז שוין געזאגט אז **מקדש השבת וישראל והזמנים**. איך מיין דארטן האט דער רמ"א מסביר געווען אז ישראל זענען מקדש די זמנים, שבת איז דער אייבערשטער מקדש, אז דער אייבערשטער ברוך הוא מקדש השבת, און די זעלבע ברוך הוא מקדש ישראל, און די זמנים גייט שוין אויף די ישראל. איך מיין אז די מקדש גייט דערויף אויף שבת און ישראל, נישט אויף די זמנים. איך בין נישט מסכים.

דער רמ"א האט עס נישט געברענגט, איך מיין אז דאס שטייט אין די גמרא, אבער... יא, עס שטייט אין די גמרא. עס איז נאר א שאלה פון די סדר. דאס הייסט, דער אייבערשטער מקדש גייט אויף אלע דריי. דער אייבערשטער איז מקדש שבת, און ישראל, והזמנים. אזוווי מקדש ישראל והזמנים, דער אייבערשטער איז מקדש אויך ישראל און די זמנים. די גמרא קומט נאר צו מסביר זיין פארוואס אויב אזוי, ווען עס איז שבת, גייט מען דאך אן אנדערע סדר. דארף מען דאך זאגן מקדש ישראל והשבת והזמנים, אז עס זאל גיין די נארמאלע סדר. נאר זאגט די גמרא, מ'קען עס פארשטיין, ווייל ישראל האט שייכות מיט די זמנים. שבת האט נישט אזא שייכות מיט ישראל. שבת זאגט מען דאך מקדש ישראל, פארוואס גייט נישט? ווייל שבת האט דער אייבערשטער מקדש געווען, און עס האט וויניגער מיט די אידן. סאו ישראל קומט אריין צווישן שבת און זמנים. אבער איך גלייב נישט אז מ'דארף טייטשן מקדש ישראל שהם קידשו את הזמנים. די גמרא זאגט טאקע אזוי, אבער איך מיין נישט אז דאס איז די טייטש. איך מיין אז דאס מאכט סענס אויף די סדר.

מ'דארף וויסן, ווייל אין די נוסח פארדעם שטייט אויך אז דער אייבערשטער איז מקדש די ימים טובים. עס שטייט אז דער אייבערשטער איז מקדש די אידן. **"שבחר בנו... וקידשנו... ותתן לנו... מועדיך לשמחה, מקראי קודש"**. די ווארט מקראי קודש, עס קען זיין אז די קדושה פון די יום טוב, דא שטייט נישט אז דער אייבערשטער... דער מקרא קודש מיינט אונז קומען זיך צוזאמען פאר קודש. דאס הייסט די אידן מאכן די קידושת הזמן. פארוואס זאגט די גמרא "מקדש ישראל והזמנים"?

Speaker 2:

"מקדשך"? איך זאג דיר... "מקדשך"? ס'איז נאר צו מאכן די חילוק פון יום טוב צו שבת, פארוואס מ'לייגט עס אריין אינצווישן.

Speaker 1:

אקעי. וואס וואלט איך געטראכט?

הלכות קידוש יום טוב והבדלה — פרק כט (המשך)

נוסח קידוש יום טוב — "מקראי קודש"

Speaker 1: "וקדשתנו... ותתן לנו... מקראי קודש". דאס ווארט "מקראי קודש". ס'קען זיין אז די קודש פון די יום טוב, דא שטייט נישט גארנישט פון די אייבערשטער, "מקראי קודש" מיינט אונז קומען זיך צוזאמען פאר א קודש. דאס איז די אידן מאכן די קידוש הזמנים, ווי די גמרא זאגט. איך זאג דיר, ס'איז נאר צו מאכן די חילוק פון יום טוב צו שבת, פארוואס מ'לייגט עס אריין אינצווישן.

וואס וואלט איר געטראכט? דער אייבערשטער האט געמאכט די מצוה פון יום טוב אויך. דער אמת, אלעס מאכט דער אייבערשטער. אבער ווייל די גאנצע קדושה קומט פון די... יא, גוט, ס'איז נישט אינגאנצן דער אמת, דא איז דא א נקודה, אז די יום טוב מאכן אונז די קדושה וכדומה.

Speaker 2: וואס הייסט אז ישראל האט מער מיט ישראל?

Speaker 1: איך האב אויך געמיינט אזוי ווי דו האסט געזאגט, ווייל יום טוב איז מער אידיש. אבער שבת איז בעצם שביתה פון די גאנצע וועלט. יום טוב האט צו טון מיט יציאת מצרים, מיט די נסים וואס איז געשען.

Speaker 2: יום טוב איז נישט דא שביתת בהמה, שביתת עבדים?

Speaker 1: ניין, ניין, נישט אזוי ווייט צו מאכן די דרוש.

נוסח קידוש ראש השנה

Speaker 1: ווייטער, שוין. ביי ראש השנה, אמת? אקעי. וואס זאגט מען ראש השנה? ראש השנה זאגט מען אזוי: **"ותתן לנו ה' אלקינו אויך באהבה את יום מקרא קודש הזה"**, וועלכע יום טוב איז דאס? **"את יום הזכרון הזה"**. דער יום הזכרון, די טאג וואס מ'קומט ארויף לזכרון לפני ה', **"זכרון תרועה"**, די טאג פון תקיעת שופר, **"באהבה זכר ליציאת מצרים, כי בנו בחרת ואותנו קדשת מכל העמים"**. יא, ראש השנה זאגט מען אויך "זכר ליציאת מצרים". מ'דערמאנט עס אויך אין די תפילה.

Speaker 2: יא, יא, אבער ס'זאגט דא, אבער...

Speaker 1: אויך דערמאנט מען עס ביי מלכיות, מ'דערמאנט עס איבראל. **"כי בנו בחרת ואותנו קדשת מכל העמים"**.

די ספעציעלע חתימה פאר ראש השנה איז **"ודברך אמת וקיים לעד"**. די דבר ה' איז אמת וקיים לעד. פארוואס איז דאס אזוי דירעקט אין ראש השנה? מיר האבן שוין געלערנט די שבת, מיר האבן שוין פארגעסן. מיר וועלן זאגן צוויי פשוט'ע. די צדקות פון מלכיות, **"ברוך אתה ה' מלך על כל הארץ". מקדש ישראל ויום הזכרון.**

זכרון תרועה vs. יום תרועה — דער רמב"ם'ס שיטה

Speaker 1: און דער רמב"ם מאכט נישט די חילוק. אין אונזער סידור שטייט אז אויב ס'איז שבת זאגט מען זכרון תרועה, און אויב ס'איז אין די וואכן זאגט מען יום תרועה, לויט די דרשה. אבער דער רמב"ם זאגט תמיד זכרון תרועה. דאס הייסט, וואס איז ביי אונז די זמן, אזוווי יעדן יום טוב זאגט מען "יום חג המצות הזה זמן חירותנו", איז זכרון תרועה איז במקום די זמן פון ראש השנה.

ואם חל להיות בשבת, וואס איז די סדר? איז ער **מקדש שבת וישראל ויום הזכרון, כדרך שהוא אומר בתפילה**, אזוווי מ'האט געזאגט די אנדערע ימים טובים, אזוווי די תפילה וואס מ'האט געזאגט אזוווי שבת.

הלכות קידוש יום טוב

קידוש על היין או על הפת

Speaker 1: זאגט דער רמב"ם ווייטער, **בלילי יום טוב**, ער האט געזאגט אז יום טוב איז אויך דא א מצוה פון קידוש און הבדלה. וואס איז מער ווען קידוש? די קידוש על היין זאגט ער, **בלילי יום טוב זאגט מען מקדש על היין כשבת. ואם אין לו יין**, און ער האט נישט קיין ווייין, **או שרצה**, אדער ער וויל, **מקדש על הפת**, איז די זעלבע הלכה אזוווי שבת אז מ'איז מקדש על הפת. **וביום טוב צפרא**, זאגט ער, **מקדשין קידושא רבא, כדרך שמקדשין בשבת יום טוב צפרא.**

יקנה"ז — ליל יום טוב שחל במוצאי שבת

סדר הברכות

Speaker 1: כיצד מברכין בלילי יום טוב שחל להיות באחד בשבת? ווען ליל יום טוב געפאלט באחד בשבת, דאס הייסט מוצאי שבת, דארף מען דאך מאכן הבדלה אויף די שבת און קידוש אויף די נייע יום טוב. איז וויאזוי

איז די סדר? איז **בתחילה מברך על הגפן, ואחר כך מקדש קידוש היום טוב, ואחר כך מברך על הנר**, נאכדעם מאכט מען די בורא מאורי האש אויף די נר, **ואחר כך מבדיל**, און די לעצטע ברכה איז די ברכת הבדלה. **ובברכת הבדלה אומר המבדיל בין קודש לקודש**, ווייל ס'קומט נישט אריין שבת, **ואחר כך מברך שהחיינו**. ער האט נאכנישט געזאגט בין קודש לחול. סאו יעצט קען אונז לערנען. און די גמרא רופט אן אונז דעם יקנה"ז, יא.

Speaker 2: יא, ס'איז א זיידע, ער זאל לעבן.

Speaker 1: יא, יא.

שהחיינו אויף יום טוב

Speaker 1: זאגט דער רמב"ם ווייטער, **כל לילי יום טוב ולילי יום הכיפורים** זאגט מען שהחיינו. אזוויי ער האט יעצט דערמאנט די מוצאי, אבער אייביג, לילי יום טוב ולילי יום הכיפורים זאגט מען שהחיינו. **ובשביעי של פסח אין מברכין שהחיינו**. פארוואס? ווייל אנדערש ווי שביעי של סוכות, וואס איז א רגל בפני עצמו וואס האט פארשידענע הלכות מיט וואס הייסט עס ווי א נייע יום טוב, שביעי של פסח איז איין רגל בפני עצמו. ברכת הזמן, בתחילת הפסח האט ער שוין געמאכט די ברכת הזמן, די שהחיינו, האט ער שוין געמאכט אנפאנג פון די יום טוב.

סדר הבדלה במוצאי שבת

Speaker 1: זאגט אונז די רמב"ם ווייטער פארציילן די סדר הבדלה. אונז האבן נאר געזען דערווייל נר, און בדרך אגב, אזוי דא ביי די... אונז האבן שוין געלערנט אויך אנדערע הלכות וועגן די נר, אבער יעצט גייט ער זאגן וויאזוי מען מאכט הבדלה.

אקעי. זאגט דער רמב"ם, **סדר הבדלה במוצאי שבת** איז אזוי, ער זאגט, **"מברך על היין, ואחר כך על הבשמים, ואחר כך על הנר."** דאס איז די סדר: יין, בשמים, נר. **"וכיצד מברך על הנר?"** וואס איז די ברכה אויף די נר? **"בורא מאורי האש"**.

הלכות נר של הבדלה

שיעור אור — עד שיהנה לאורו

Speaker 1: אזוי, יעצט אז מיר האבן געלערנט אז די ענין פון מברך זיין על הנר, קען מען לערנען אלע הלכות וואסערע אור מ'מאכט א ברכה אויף, וואס איז די בורא מאורי האש, אויף וואס? זאגט דער רמב"ם, **"אין מברכין על הנר עד שיהנה לאורו."** מ'מאכט די ברכה אויף די לעכט נאר נאכדעם וואס מ'האט הנאה פון די לעכט. דאס מיינט נישט אז מ'צינדט עס אן, דאס מיינט עד שיהנה, אזוויי קוק וואס ער זאגט ווייטער, **"כדי שיהא אור גדול שיכיר בו בין מטבע מדינה זו למטבע מדינה אחרת."** ס'זאל זיין גענוג לעכטיג אז מ'זאל ממש קענען דערקענען, נישט אזוויי די מינימום לעכטיגקייט, איך ווייס, ביי התחיל להכיר, נאר ממש קענען גוט זען אויף מטבעות, אז מ'קען זען צווישן איין מטבע און אן אנדערע מטבע. ווען מ'האט אזא לעוול הנאה, דאס מיינט אז ס'זאל זיין אזא סארט לעכט וואס מ'זאל קענען הנאה האבן, נישט מ'שטעלט א פייער, ס'זאל זיין א שטארקע לעכט, און דאס איז וואס מאכט די הנאה, נישט מ'זאל סתם יוצא זיין מיט עפעס א קליינע לעכטעלע.

נר של גוים

Speaker 1: זאגט דער רמב"ם אזוי, **"ואין מברכין על נר של גוים."** ס'איז דא הלכות וואס מ'טאר נישט. אויף נר של גוים, ס'טאקע א גוי וואס צינדט אן א לעכט, טאר מען אונז נישט מאכן בורא מאורי האש אויף זיין לעכט. פארוואס? **"שסתמן עובדין לעבודה זרה."** סתם ווען גוים מאכן א מסיבה וואס זיי פארברענגען, האבן אונז מורא אז ס'איז לעבודה זרה, ס'איז דא א חשש אז ס'איז לעבודה זרה. סתם א מסיבה. ווען א איד מאכט א סתם א מסיבה, מאכט עס פאר עבודת השם, אמת. און א גוי מאכט א מסיבה, ער מאכט עס פאר זיין גוטסקייט. סתם א נר וואס א גוי... אויב דו ווייסט קלאר, מילא. אבער אויב דו סתם טרעפסט א נר פון א גוי, זאלסטו אנעמען אז ס'איז עבודה זרה, מ'טאר דאך נישט הנאה האבן דערפון.

דיסקוסיע: איסור ברכה vs. איסור הנאה

Speaker 2: מ'טאר נישט מאכן די ברכה. ס'זעט אויס אלס הנאה, אפשר דארף מען נאך נישט חושש זיין אז ס'איז עבודה זרה. אבער פאר די ברכה, זיי זאגן נישט מ'טאר נישט הנאה האבן. אבער ס'איז דא א איסור הנאה פון עבודה זרה, ניין? א לעכט וואס מ'האט געמאכט פאר א מסיבה פאר עבודה זרה, איך ווייס נישט וואס דאס הייסט. ס'איז נישט קיין תקרובת עבודה זרה אדער עפעס. ס'איז א מסיבה וואס מ'מאכט, ס'איז א גוי'אישע זאך. ס'איז נישט קיין שיינע זאך, אבער ס'מיינט נישט אז ס'איז ממש א איסור עבודה זרה. איך ווייס נישט. אקעי.

Speaker 1: ער זאגט נישט סתם נר לעבודה זרה, ער זאגט די מסיבה. ער מאכט די לעכט צו מאכן לעכטיג פאר די עולם זאל קענען עסן, אבער די סיבה פאר די פארטי איז...

"ואין מברכין לא על נר של עבודה זרה ולא על נר של מתים". איך מיין אז דאס איז וואס ער רעדט זיך פון. אקעי, מ'האט נישט געקענט. ער ענדיגט אויף "אין מברכין", ער זאגט נישט "אסור ליהנות".

נר של מתים

Speaker 1: די ברכה מאכט מען נישט אויף נר של עבודה זרה אדער אויף נר של מתים. אויף נר של מתים איז זיכער נישטא קיין איסור, ס'איז נאר סתם נישט קיין פריילכע... ס'איז נישט קיין הידור מצוה, ס'איז נישט קיין... מ'פרייט זיך אויף וואס דער אייבערשטער האט באשאפן לעכטיגקייט. גיי מיר נישט נעמען נעגאטיוו לעכטיגקייט פון עבודה זרה אדער מתים.

ישראל שהדליק מגוי

Speaker 1: ווייטער, **"ישראל שהדליק מגוי, או גוי מישראל"**. א איד האט אנגעצונדן א לעכט פון א גוי. אזא גוי'אישע לעכט וואס מ'מאכט נישט א ברכה, און נאכדעם איז געקומען א איד און האט אנגעצונדן זיין פייער פון יענע פייער, אדער פארקערט, דער גוי האט אנגעצונדן פון די אידישע פייער. **"או גוי מישראל, מברכין עליו"**. מ'מאכט מען יא א ברכה, איך קען מאכן א ברכה. אבער **"גוי מגוי"**, איין גוי האט אנגעצונדן פון די צווייטע גוי, און דו זעסט עס, **"אין מברכין עליו"**.

Speaker 2: אפשר איז דאס ווייל מ'האט מורא פון עבודה זרה?

Speaker 1: יא, איך האב נישט די חידוש, ס'איז פשוט.

דיסקוסיע: נר של גוים — מסיבה אדער סתם?

Speaker 2: ניין, רבי, דא רעדט מען אן א מסיבה. איך פארשטיי נישט. פארוואס רעדט מען נאר א מסיבה? מ'טוט נישט פאר א נר של גוים, ווייל סתם נר, סתם א לעכט וואס א גוי צינדט אן. ס'שטייט נישט "אין מברכין על נר של מסיבה של גוים".

Speaker 1: אבער ס'איז אויך נישט געשטאנען די ווארט "סתם מסיבות". איך מיין "נר של גוים" מיינט אז מ'זעצט א סעודה. אויב דו זיצט אין א סעודה און דו זיצט נעבן די לעכט.

Speaker 2: דא רעדט ער סתם, דו האסט פונקט מיטגעהאלטן, איך ווייס נישט. דו זעסט ער ברענגט עס אלס אן עקסטערע הלכה.

Speaker 1: איך פארשטיי. אפשר איז דאס פשוט, איך ווייס נישט. אקעי.

הולך חוץ לכרך וראה אור

Speaker 1: אויב **א הולך חוץ לכרך**, א מענטש גייט אינדרויסן פון שטאט, ער איז געגאנגען מחשיך זיין על התחום, **וראה אור**, ער זעט א ליכטיגקייט, און ער וויל מאכן ברכת בורא מאורי האש.

Speaker 2: דו מיינסט א פייער, א מאורי האש, נישט א מאורי אור.

Speaker 1: ער זעט פייער אנגעצינדן, ער זעט א בירא דלקתא. איז אזוי, **אם רוב אנשי הכרך גוים**, איז גייט מען נאך רוב, און מ'טראכט אז די ליכטיגקייט וואס דו זעסט פון ווייטנס איז א גוי'אישע ליכטיגקייט, און מ'מאכט נישט קיין ברכה אויף א גוי'אישע. **ואם רוב ישראל, מברך**. גייט מען נאך רוב.

דיסקוסיע: שיעור "שיכיר בין מטבע למטבע" – אין דער ליכט אדער אין דעם מענטש?

Speaker 2: דא זעט מען אז מ'קען מאכן ממש וועו די "יהאוס לאורו" מיינט אז ס'איז גענוג א גרויסע ליכטיגקייט. אפילו דארטן וואו דו שטייסט, דער מענטש וואס איז חוץ לשטאט, ער קען מסתמא נישט קענען זען די... איך גלייב שווער אז מ'קען זען... ער זעט די ליכטיגקייט, ער קען נישט זען צווישן צוויי מטבעות. איך גלייב שווער, די מענטשן דארטן קענען זען מטבעות, די שיעור איז אין די גרויסקייט פון די לעכט, נישט אז דער מענטש וואס מאכט די ברכה דארף דוקא האבן אזא לעוועל הנאה פון די לעכט.

Speaker 1: אפשר קען ער יא, איך ווייס נישט. אויב ער קומט פון די ווייטנס, ער קען נישט זען צווישן צוויי מטבעות, ער קען אויך נישט זען וועלכע הויז דאס איז און אזוי ווייטער.

Speaker 2: דו האסט געמאכט א כלל פון מציאות וואס איך בין נישט זיכער דערין. דו אסומסט אז מ'קען נישט, אפשר קען מען יא. די אלטע הייזער קען יא זיין ווייט פון די שטאט, נישט ווייסן וועמענס הויז דא ברענט א פייער, אבער דאך קענען גוט זען אויף א מטבע. איך גלייב שווער.

Speaker 1: אקעי, but again, דו אסומסט, דו זיצסט דא אין אפיס און דו אסומסט ווי אזוי די ריאליטי ארבעט. אקעי.

אבער הטובה, ער זעט ליכטיגקייט פון די ווייטנס, ס'איז נישט ליכטיג ביי אים, ער זעט ליכטיגקייט, ער קען מאכן בורא מאורי האש אויף זען ליכטיגקייט.

Speaker 2: איך האב געהערט וואס דו זאגסט, איך זאג דיר נאר א פראבלעם, אז דו זאגסט א טעאריע ווי אזוי דו וואלסט געדארפט האבן אן אפיס געדארפט האבן... ס'איז דא א טעאריע, אבער ס'שטימט נישט לויט די מציאות, אן שום קשר צו די מציאות. מ'קען נישט מאכן אזוינס.

אור של כבשן, תנור, כירה

Speaker 1: **אור של כבשן, ושל תנור, ושל כירה**, א פייער וואס איז געמאכט פאר קאכן basically, right?

Speaker 2: אה, כבשן איז נישט קאכן, אבער א כבשן איז... וואס איז געמאכט צו... צו פארמאכן די רענער...

Speaker 1: אקעי, וואטעווער... לויה'נים, יא, געווענליך פאר א כיבוש האש.

לכתחילה לא יברכו עליו, ווייל ס'דארף זיין דווקא א נר.

Speaker 2: אינטערעסאנט. וואס איז ראנג דערפון? ס'איז נישט געמאכט צו זיין א... פייער? ס'איז נישט... לכתחילה...

הלכות הבדלה – על איזה אור מברכים (המשך)

הלכה כו (המשך) – אור של כבשן ושל תנור ושל כירה

Speaker 1: מ'קען נישט נאכדעם מחול זיין.

שוין. **אור של כבשן ושל תנור ושל כירה** – א פייער וואס איז געמאכט צו קאכן בעיסיקלי, רייט? א כבשן, נישט קאכן, אבער יא, א כבשן, א כבשן... וואס איז עס געמאכט צו? א פייער. מ'מאכט דערין... אקעי, וואטעווער. אדער לבנים, יא, געווענליך אין א כבשן. **לכתחילה לא יברך עליו**, ווייל ס'דארף זיין דווקא א נר.

אינטערעסאנט. וואס איז ראנג דערמיט? ס'איז נישט געמאכט צו זיין א פייער? ס'איז נישט... מאורי האש. ס'איז דער פייער וואס איז געמאכט פאר לעכטיגקייט.

א גחלת? אה. ניין, לכאורה מאכט עס סענס פארוואס איז געווען מסיבה להבדיל. נר געווענליך איז געמאכט געווארן צו באלייכטן, צו ווי מ'האט א כבוד, ווערסעס אנדערע פייערס וואס זענען געמאכט פאר קאכן.

גחלת

יא. **הגחלת** – אה, קולה. איז אזוי. **אם שיכניס קיסם לתוכה וידלוק מאליו**, אויב איז עס גענוג א לעבעדיגע קויל, אזוי אז דו לייגסט אריין א קליין שפענדל האלץ וועט זיך עס אנצינדן פון טאטשן די גחלת, **מברכין עליה**, ווייל דאס מיינט אז ס'איז געווענליך אזא גחלת, און זעט מען די אור דערפון. **אבער אם לאו** – ניין.

אור של בית המדרש ושל בית הכנסת

אור של בית המדרש – די לעכט וואס ליגט אנגעצונדן אין בית המדרש, איז אזוי, **אם יש שם אדם חשוב שמדליקין בשבילו**, אויב איז דא דארט אן אדם חשוב וואס מ'צינדט עס אן אז ער זאל האבן לעכטיגקייט אין בית המדרש, האט מען עס אנגעצונדן לאור, האט מען עס אנגעצונדן אז ס'זאל מאכן לעכטיג פאר איינעם, קען מען מאכן דערויף א ברכה. **אבל אם לאו** – איז עס נאר פאר א כבוד פון די בית המדרש, און נישט געמאכט געווארן לאור, וכו' לאורה אינו צריך, יא, ווען ס'איז נישט דא דארטן קיינער.

ושל בית הכנסת – די זעלבע זאך, **אם יש שם חזן שדר שם**, אזוי ווי מיר האבן פריער געלערנט אז געווענליך אין בית המדרש איז דא דארטן איינער וואס וואוינט דארט, א חזן הכנסת וואס וואוינט דארט, ווי מיר האבן געלערנט נעכטן ביי עירוב, **איז מברכין עליו** – קען מען מאכן אויך די זעלבע סיבה.

אבוקה – מצוה מן המובחר

זאגט דער רמב"ם, **"והאבוקה להבדלה מצוה מן המובחר"**. ביז יעצט האבן מיר גערעדט וועגן נר, אבער ער זאגט אז דער אמת'דיגער בעסערער וועג פון מאכן הבדלה, די מצוה מן המובחר איז, זאל זיין א שטארקע לעכט. אן אבוקה איז צוזאמגעשטעלט פון אפאר לעכט, מער ווי איין פלאם. דאס איז נאר א מצוה מן המובחר.

אין מחזירין על האור

און נאך א זאך וואס אויך ווייזט אז ס'איז נישט ממש א חיוב די גאנצע ברכה על האור, זאגט דער עין חזון על האור, **"כדרך שאין מחזרים על כל המצוות"**. ווי אלע אנדערע מצוות דארף מען עס נאכלויפן, נאכגיין. ווי למשל, א מצוה ווי לייגן תפילין דארף מען גיין ביז דריי פרסאות. ס'איז דא געוויסע כללים, אויף א מצוה דארף מען אויפגעבן עד שליש ממונו, דא און דעם. אבער מ'דארף נאכגיין א מצוה. אבער די מצוה פון מאכן א בורא מאורי האש איז נישט די סארט מצוה. **"אלא אם בא מברכין עליו"**. זעט מען אז ס'איז נישט אזא וויכטיגע מצוה, אפשר הייסט עס בכלל נישט ממש א מצוה, נאר א ברכה. אויב ס'קומט אונטער, מברכין עליו.

דיסקוסיע: פארוואס ס'איז דא שאלות פון גוי'אישע לעכט

ס'קען זיין אז דאס איז די הסבר פארוואס ס'איז דא שאלות פון גוי'אישע לעכט, ווייל דו דארפסט נישט גיין קויפן לעכט. ס'איז נאר עפעס וואס ווען ס'קומט אונטער הייבט זיך אן שאלות. ס'איז אים אונטערגעקומען א לעכט פון גוים, ס'איז אים אונטערגעקומען א לעכט פון דערווייטנס.

Speaker 2: יא, גוטער פשט?

Speaker 1: יא, אבער... ס'איז ווייל מ'דארף נישט אונען א הבדלה, מ'דארף נישט גיין קויפן, מ'דארף נישט גיין זוכן, מאכט זיך אים שאלות. ער האט געזען א גוי, ער האט געזען אזא לעכט, ער האט געזען אזא לעכט, ווייל מ'מאכט א ברכה אויף א לעכט וואס קומט אונטער.

Speaker 2: איך הער. אקעי.

הלכה כז – אור שהודלק בשבת לחולה ולחיה

Speaker 1: ווייטער, זאגט דער רמב"ם ווייטער, **"אור שהדליקו בשבת לחולה או לחיה"**, פאר א חולה אדער פאר א יולדת, ס'איז בהיתר, מ'האט אנגעצונדן, ס'איז נישט געווען קיין היתר – **"מברכין עליו במוצאי שבת"**, און דעמאלטס מאכט מען א ברכה מוצאי שבת.

אור שהוקדח מן העצים או מן האבנים

זאגט ווייטער דער רמב"ם, **"אור שהוקדח מן העצים או מן האבנים"** – א לעכטיגקייט וואס ברענט נישט אויף א לעכט וואס האלט די פלאם, נאר ס'איז אזא שוואכע פלאם, ניצוצות וואס קומט פון עצים און אבנים. זעט מען

אז פון עצים קען אויך קומען אן ממש עס אנצינדן. נאר נאכאמאל, נאכאמאל.

Speaker 2: איך האב געדאכט אז עס מיינט אז א מענטש האט עס געמאכט.

Speaker 1: א חידוש איז אז עס ברענט, א מענטש האט צוזאמגעריבן צוויי העלצער אדער צוויי שטיינער און געמאכט פון דעם א פייער. איז מ'מאכט אויף דעם מוצאי שבת? קען מען מאכן די ברכה מוצאי שבת?

Speaker 2: יא.

Speaker 1: **"שהיא היתה תחילת בריאתה בידי אדם"**. ווייל... דער רמב"ם זאגט "שבריאתה לכתחילה". ווייל אזוי האט א מענטש געמאכט. לכתחילה, איינער וועט פרעגן אז א נארמאלע וועג פון מאכן א פייער איז נישט אזוי מיט א שטיינדל. די נארמאלע וועג איז עפעס, איך ווייס נישט פון אן אנדערע פייער, איך ווייס נישט וואס איז די נארמאלע וועג פון מאכן א פייער מיט א מעטש. אבער כמשמעו לן אז דאס איז טאקע לכתחילה, די מענטשן ווען זיי האבן אנגעהויבן צו מאכן פייער האבן זיי אזוי געמאכט. דאס הייסט יא א כשר'ע פייער, עס מיינט נישט אז עס איז א שוואכע פייער, עס איז סתם א מענטש האט ארויסגענומען פון די האלץ.

דיסקוסיע: וואס איז "פייער פון נעיטשער"?

Speaker 2: כאילו די ווארט איז אז וואס איז געמיינט אז מ'דארף דאנקען דעם אייבערשטן פאר זיין פייער, מיינט עס אז מ'דארף נעמען א פייער פון "נעיטשער" און נישט א פייער וואס א מענטש האט געמאכט?

Speaker 1: ניין, ניין. וואס איז דאך א פייער פון "נעיטשער"? פון די גיהנום, איך ווייס נישט פון וואו. ניין, ניין. עס מיינט צו זאגן זאלסט נישט מיינען אז דאס איז א שוואכע פייער דאס.

Speaker 2: אקעי.

Speaker 1: ער זאגט ווייל די ברכה "מאורי האש" איז אויף די אש וואס **"תחילת בריאתה בידי אדם"**. אזוי שטייט אז... וואס מיינט ער? דער רמב"ם רמז'ט אויף דעם?

Speaker 2: לאמיר זאגן אזוי, איך וואלט געטייטשט אזוי, לויט ווי... "תחילת בריאתה בידי אדם" איז געווען מעצים ואבנים.

Speaker 1: ניין, אבער די פוינט איז אזוי, **"אבל אין מברכין עליו מוצאי יום הכיפורים"**. מוצאי יום כיפור, אז איינער האט געמאכט יעצט פרישע פייער מעצים ואבנים, מאכט מען נישט דערויף הבדלה. פארוואס? ווייל מוצאי יום כיפור איז דא א ספעציעלע הלכה שאין מברכין מוצאי יום כיפורים. מוצאי יום כיפור מאכט מען די ברכה על האש, זאגט מען "על אור ששבת". מאכט מען אויף א פייער וואס האט געווען אנגעצינדן יום טוב.

ביאור "נר ששבת"

Speaker 2: "ששבת" מיינט אז עס איז געווען אנגעצינדן ווערט גערופן "ששבת"? אינטערעסאנט.

Speaker 1: וואס האט דורכגעלעבט די שבת. "ששבת" וואלט געווען אז עס זאל זיין אויסגעלאשן, יא?

Speaker 2: יא, עס זעט אויס אז שבת איז אויך, על פי רוב מאכט מען אויף אזא נר.

Speaker 1: אזוי זעט עס אויס. אבער מוצאי שבת קען מען אויך נוצן אזא אור שהוקדה דעמאלטס מוצאי שבת, ווייל דאס איז די וועג. דאס שטייט אז דעמאלטס מוצאי שבת האט אדם הראשון געמאכט א פייער מיט צוויי שטיינדלעך וכדומה. אבער מוצאי יום כיפור האט נישט מיט דעם, דארף מען מאכן א פייער וואס האט יא גערוט שבת.

דיסקוסיע: וואס הייסט "נר ששבת"?

Speaker 2: וואס הייסט א פייער האט גערוט שבת?

Speaker 1: מיינט עס אז מ'האט אנגעצונדן ערב שבת און מ'האט נישט אנגעצונדן בשבת. ס'איז דא א לשון "ששבת", אז ער האט נישט געשובת'ט, ער האט געארבעט, ער איז געווען אנגעצונדן. אדער, אפילו, זאגט דער רמ"א, אפילו שהודלק לחולה או לחיה ביום כיפורים, וואס טוט זיך אויב מ'האט אנגעצונדן די אור, מ'האט געטון מיט דעם כהלכתו, מ'האט אנגעצונדן ערב יום טוב און נישט ביום טוב. אבער אויב מ'האט אנגעצונדן ביום טוב, ביום כיפורים, פאר א חולה, האט מען דאך אויך געטון כתיקונו, ווייל ס'איז דאך דוחה יום טוב. הרי שבת מעבירה, שבת איז מעביר. הרי שבת מעבירה.

Speaker 2: ס'האט נישט געטון קיין עבירה, די לעכט.

Speaker 1: ס'הייסט אז די לעכט האט שובת געווען?

Speaker 2: ס'האט נישט געטון קיין עבירות.

Speaker 1: שבת מיינט נישט ער האט גערוט א גאנצע שבת. שבת מיינט, ער האט... ס'פארמיידט אז ער... וואס איז א נר ששבת אנדערש? ס'איז פון די שבת, אבער ס'האט גערוט. ס'האט נישט גערוט, ס'האט זיך נישט אנגעצונדן שבת.

Speaker 2: אה, ס'האט זיך נישט אנגעצונדן שבת בחילול.

Speaker 1: ס'האט זיך נישט אנגעצונדן שבת בחילול. "ששבת שלא כהלכתו", יא.

חידוש: שביתה מעבירה

בקיצור, אין אנדערע ווערטער, וואס מ'לערנט זיך פון דעם איז, אז אויב איינער איז מ��לל שבת אדער יום כיפור פאר א חולה, הייסט עס אז ער האט שובת געווען. ער האט גערוט. איינער קען נישט זאגן, "היינט האב איך מחלל שבת געווען, איך האב נישט געהאט קיין שבת." דו האסט יא גערוט. ווייל רוען שבת מיינט טון וואס די תורה זאגט. רוען פון עבירות. פון די עבירה, נישט סתם פון עבירות, יא, פון די עבירה פון חילול שבת אדער יום כיפור.

ס'איז אויך מאכט זיך אז א איד דארף מחלל שבת זיין, זאל ער נישט זאגן אז ער איז נישט שובת געווען די שבת. ער איז יא שובת געווען. אפילו די נר וואס האט געטון דעם חילול שבת לשם חולה, הייסט נר ששבת. ס'איז דאך פאקטיש, דער מענטש האט נישט מחלל שבת געווען פאר א חולה, ער איז נישט שובת געווען מעבירה, ער האט גערוט, ווייל ער האט געטון די עבירה. ס'איז נאר זייער צודרייט די ווארט "שבות". אזוי ווי דער רמב"ם זאגט אז נישט עסן יום כיפור הייסט שבות. שבות מיינט נישט קיין עסן, שבת מערן. ניין, מ'קען גארנישט טון די גאנצע שבות, וואס מ'דארף גראדע זיין שבות. בקיצור, ס'איז שובת מכל מלאכה, דאס איז די זאך.

הלכה כח — נוסח הבדלה פון יום טוב שחל להיות במוצאי שבת

Speaker 1: אקעי, האבן מיר געלערנט יעצט יום טוב, יעצט דארף מען לערנען די נוסח פון יום טוב.

Speaker 2: זאל מיר נישט זאגן די נוסח פון הבדלה? הבדלה פון יום טוב?

Speaker 1: הבדלה פון יום טוב שחל להיות במוצאי שבת.

Speaker 2: אה, ניין, ניין, מיר האבן געלערנט שוין הבדלה פון שבת, האבן מיר געזאגט די נוסח פון הבדלה.

Speaker 1: דו האסט שוין געזאגט, יא, יא, לאנג צוריק, ווען מיר האבן געלערנט די פרק. יעצט דארף מען לערנען די נוסח פון הבדלה פון יום טוב.

Speaker 2: דו האסט שוין געזאגט, מ'הייבט נישט אן מיט "בורא פרי הגפן" ווייל דו האסט עס שוין געזאגט. דו זאגסט דאך די... יא, די פשט איז ווערט אנדערש.

Speaker 1: דו זאגסט **"המבדיל בין קודש לחול"**, אה, יום טוב שחל להיות במוצאי שבת, זאגט ער **"המבדיל בין קודש לחול, בין אור לחושך, בין ישראל לעמים, בין יום השביעי לששת ימי המעשה"**. אז דער רמב"ם ווייל ארויסברענגען אז אפילו ווען ס'איז יום טוב, זאגט ער "בין יום השביעי". ער זאגט נישט "בין יום טוב לשבת". פארוואס נישט? זאגט דער

רמב"ם, **"כדרך שאומר במוצאי שבת"**. פארוואס? **"שסדר הבדלות הן"**. מ'רעכנט אויס זאכן וואס דער אייבערשטער איז מבדיל געווען בין און בין.

דיסקוסיע: פארוואס זאגט מען נישט "בין יום טוב לחול"?

פארוואס זאגט מען נישט "הקב"ה איז מבדיל געווען צווישן יום טוב און די טעג ארום"? פארוואס זאגט מען עס נישט? ווייל די רבנן האבן עס מתקן געווען. ניין, דאס איז די נוסח.

וואס איך מיין נאר צו זאגן, הבדלה זאגט מען נישט אויף דעם וואס איז יעצט מוצאי שבת. די נוסח איז דאך אויף אלע זאכן וואס דער אייבערשטער איז מבדיל געווען. סאו וואס גייט מיך אן אז ס'איז נישט יעצט מוצאי שבת? מ'רעדט יעצט אז דער אייבערשטער איז מבדיל געווען צווישן שבת און יום טוב. די איינציגסטע זאך וואס איז א חילוק איז טאקע ווען יום טוב איז מוצאי שבת, דעמאלטס מאכט מען יא, זאגט מען יא די חילוק פון "בין קדושת שבת לקדושת יום טוב". אבער דאס איז א נוסח. ס'איז אינטערעסאנט אז מ'האט עס נישט מתקן געווען. דו קענסט דאך טוישן דא א האלבעווארט, וואלט עס געווען שענער: "בין יום שבת ליום חול", הבדלת. וואלט געווען מער פאסיג פאר יום טוב. מ'האט עס נישט מתקן געווען. פארוואס מ'מאכט הבדלה און קידוש יום טוב איז ווייל ס'איז געווען שבת שבתון. מ'וואלט געקענט טייטשן, וואס איז גערעכט, ווייל ס'שטייט "בין יום השביעי", קען מען נישט אנדערש טייטשן.

אין בשמים ונר ביום טוב

אקעי, **"ואין צריכין לברך לא על הבשמים ולא על הנר"**. אויף בשמים און נר מאכט מען נישט קיין מצוה.

Speaker 2: דעריבער זאגט מען נישט פארוואס, מ'האט דאך שוין געזאגט פארוואס מ'מאכט בשמים.

Speaker 1: אה, דא האט מען שוין געזאגט פארוואס מ'מאכט בשמים.

הלכות קידוש והבדלה — סיום פרק כ"ט

הבדלה במוצאי יום טוב — המשך

דברי הרמב"ם:

ואין צריך לברך לא על הבשמים ולא על הנר מוצאי יום טוב.

פשט:

מוצאי יום טוב בענטשט מען נישט אויף בשמים און נישט אויף נר — נאר המבדיל בין קודש לחול (און בורא פרי הגפן).

הערה:

וואלט געווען שבת סתם? אבער וואלט געווען קיין טייטש, ווייל יום טוב איז דאך א יום השביעי, קען מען נישט זאגן.

אקעי, **ואין צריך לברך לא על הבשמים ולא על הנר**. בשמים און נר מאכט מען נישט מוצאי יום טוב.

דער רמב"ם זאגט נישט פארוואס, ווייל ער האט אויך נישט געזאגט פארוואס מען מאכט בשמים און נר. ער גייט שוין יעצט זאגן פארוואס מען מאכט בשמים מוצאי שבת.

טעם ברכת בשמים מוצאי שבת

דברי הרמב"ם:

ואין צריך לברך על הבשמים מוצאי יום הכיפורים, ואין מברכין על הבשמים מוצאי שבת — נאר יא, אזוי ווערט נישט געזאגט אז ער האט א נשמה יתירה.

ולמה מברכין על הבשמים מוצאי שבת, מפני שהנפש דואבת ליציאת השבת, ומיישבין אותה ומשמחין אותה בריח טוב.

שיטת הרמב"ם לעומת רש"י

דער רמב"ם טייטשט אנדערש ווי די דברי עובד הנפש, די רש"י דארט טייטשט אז די נשמה יתירה גייט אוועק, דאכט זיך.

דער רמב"ם זאגט "עובד הנפש" — די נפש איז בצער, לשון דאבון, אז ס'גייט אוועק די דערהויבענע יום טוב. שבת, נישט יום טוב. די שבת.

הסבר המגיד משנה — פארוואס נישט מוצאי יום טוב

און דער מגיד משנה איז מסביר: ווייל יום טוב האט מען אויך נישט אזוי שטארק גערוט, מ'האט דאך געמאכט אוכל נפש. שבת איז גאר א שטארקע שביתה, און פילט מען זיך שלעכט מוצאי שבת. מוצאי יום טוב פילט מען זיך נישט שלעכט.

אזוי זאגט דער מגיד משנה, מ'ווייסט נישט, טשעק עס אויס צו ס'איז אזוי.

געוואלדיג.

סיום הפרק

עד כאן הלכות קידוש פון שבת, הלכות שבת פרק כ"ט, און יום טוב.

רייט.

מסקנא למעשה — איכות הבשמים

לויט דעם דארף מען טאקע האבן עכטע גוטע בשמים. מ'גיבט עפעס א שמעק, עפעס א גראזל דארט, מכל מקום וואס ס'שמעקט, דאס איז נישט משמח. ס'דארף זיין עפעס וואס מאכט אים משמח. מ'דארף ברענגען א הוקא, מ'דארף מאכן עפעס א מצב, עפעס גוטע גוטע בשמים, וואס מ'ייאשב אותה.

געוואלדיג.

קען מען דאס יעצט איינפירן. דו ווילסט איינפירן אז אלע קינדער זאלן טרינקען א קאפ ווייז, און איך ברענגען הוקאס צו הבדלה.